

zeruko **ARGIA**

1976-Iraila-19-XXVI garren urtea 704 zenbakia

**gasteiz, basauri, jurramendi,
santurtzi, eibar, hondarrabia...**

**bizi egin
nahi dugu!**

gipuzkoa- erriakin gaude

Erria ondo baiño obeto ezagutzearren, edonun sakabanatuta, Donosti ta Gipuzko-lurralde zear, orain goz, 60 lantegi dauzkagu, aurki geitzeko asmotan.

Baiña guk, DONOSTI-AURREZKI-KUTXA'k, bertan izateaz gaiñera, erkide izan nai genuke, Gipuzko erriko diru-kezka, gizartē ta jakintza-arlo ta larri-aldietan lagun egiñaz. Bertako gizakiakin artu-emanak izan eta auen buru-austek argitzen alegindu. 1879 garren urtean jaioak gaituzute ta ia 100 urteko bizi laguntza daramakigu.

Itxaro ba gudan!

Donosti-Aurrezki-Kutxa

Lehendakari:

Kaletano Ezeiza.

Buruzagi:

M. Añaga, D. Unanue, Elxabetxe Garmendia.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparragirre, Mariano Ferrer.

Berri-emale orokorrak:

L.A. Aranberri "Amatño", Gexan Lantzi, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-ebexbarria.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunee, Ansola, I. Bujanda, Bakalkoa, Larresoro, Leta, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaria, Martin Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baralazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deba), Alix Truaba (Karrantza), Etxezukoak (Herrera), Sistiganeke Pello (Lezo), M. Ireta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxun-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzu (Durango), Barrenetxea Olartzun, Anatsan (Azpeitia), Inalurreta (Pasa Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaidibia), Manantzi (Errenteria), Metal-iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilaria:

Antton Olariaga.

Argazkilaria:

Arturo Delgado, Llovet.

Fotolitoak:

Ernio S.L.

Jabea:

Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1.

Donostia, Okendo, 22.

Tel.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:

"Graficas Navas"

Camino de las Canteras, s/n.

Iruinea.

D.L.: 80-1983

BIZI EGIN NAHI DUGU

Berriro odolez bustia izan da euskal lurra. Lehortzeko betarik ere ez zaio ematen. Hau ez da halabeharrez gertatzen, noski. Norbaitek eragiten dio herio-giltzari. Odolkiak ordainetan direnean barkagarriago litzateke, bortxakeriaren zurrumbiloan sartzen garenean erraza bait da hori gertatzea. Izan ere bortxakeriazke ekintza bakoitza bortxakeriaren kate-maila bat besterik ez da.

Baina Gasteiz, Jurramendi, Basauri, Santurtzi, Ondarrabia eta abar ez dira jendearen bortxakeriari emandako erantzunak. Jendearen aldetik ez da hor bortxakeriarik izan. Harmagabeko jendeari harmaz erantzutea, bakean dabilen jendeari, bortxaz erantzutea da. Alde batetik bakarrik jokatzeko da bortxakeriaz. Eta hori oso grabea da. Hori jendea bortxakeriara xaxatzea da. Sarraski izugarri bat egin daiteke, jendea gehiegi berotzen eta lehertzen denean.

Orain dela urte bete ere honelaxe ginen. Otaegi eta Txikiaren heriotzek hotzikara eta hozkia eman ziguten. Halere, handik laster arnasa hartzeko arrazoirik izan genuen. Gure gainean zen harlosa haundi bat kendu zitzaigun. Gauetik goizera demokraziarik ez genuela izango bagenekien. Baina urterik ez duen erregealdian, 36 kaletan hilko zituztenik ez genuen uste.

Hemen ez bezalako manifestazio bero eta gogorrak izan dira Frantzian, Ingalaterran eta abarretan, baina inor hil gabe itzali izan da sua. Hemen, aldiz, ordena jartzeko dauden gizonen desordenaren beldurrez bizi gara.

Bizi nahi duen herri bat txikitu nahi ote da berriro? Herri hau urkamendira eramanezaleei neurriak hartuko dizkion gizonik ez ote da inon? Herrien eta gizonen bizia eta bizitza zaintzeko diren agintariek, ezin baldin badute, erretira daitezela behingoz. Herriak ez dezake gehiago itxogin. Luzamenduaren luzamenduz, aitzaki-maitzaki, lehengoari eutsi nahi zaio ahal denik eta gehien. Herria, berriro, lehengoaz aspertuxea eta okitua da. Zerbait berria nahi du. Asatasuna, bizia, zuzentasuna, egia, berdintasuna eta bakea nahi ditu, besteak beste. Hori lortzen ez duen bitartean militarpean eta harmapean bizi dela usteko du, arrazoiz.

BIZI EGIN NAHI DUGU.

NON ZER

HERRIKO PLAZA,

Txillardegi 5

AMNISTIA ETA BOZKETAK,

Santamaria 7

LANGILERIA 12-13

AZKEN GERTAERAK 17-24

K.A.S. 25-27

NORK KUKURRUKU|||||

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

..Ez. FAGOR'ek

sukaldian

GIZON, EMAKUME ETA HAUR MOLLARRI JANTZITEGIA

Iñurritza

Zarautz

Transportes **anzkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KANON AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean iruten:

Málaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOSIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiak: 852850 - 852854

Apertado 1981

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2

(Esquina Zubieta)

DONOSTI

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — Jabola eraili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jabola bear dezu eroel

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskaerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

Bizia, berez, mentura da, arriskua, asmaezinezko zerbait, gauza ezezaguna. Ez dugu geldi egoterik. Ezin egonak garamazki. Irritsa dugu bihotz-bihotzean sartuta. Ideia berriek zoritzen gaituzte. Egia.

Baina segurantzia ere eder zaigu. Lasaitasuna nahi izaten dugu. eguneroko ogiagatik saiatzen gara.

Bi aldeok osaturik, ez dugu nahi izaten ez bat bestea bazterterik. Beraz, bizi nahi dugu, baina ez edozein moduz bizi. Lasaitasuna nahi dugu, baina ez edozein lasaitasun moldea. Segurantzia nahi dugu, baina ez hiltzen duen segurantzia.

Guretako bakoitza bezala, Estatuak, gizarteak martxean behar du beti, bizikletan edo eskian dabilenak bezala, ibilian etengabeki joanaz bakarrik iraun daiteke zutik. Gelditzen denean, gelditzen garenean, erori egiten gara, edota geldikeriaren putzuari murgiltzen. Egonean ez dago aritzerik.

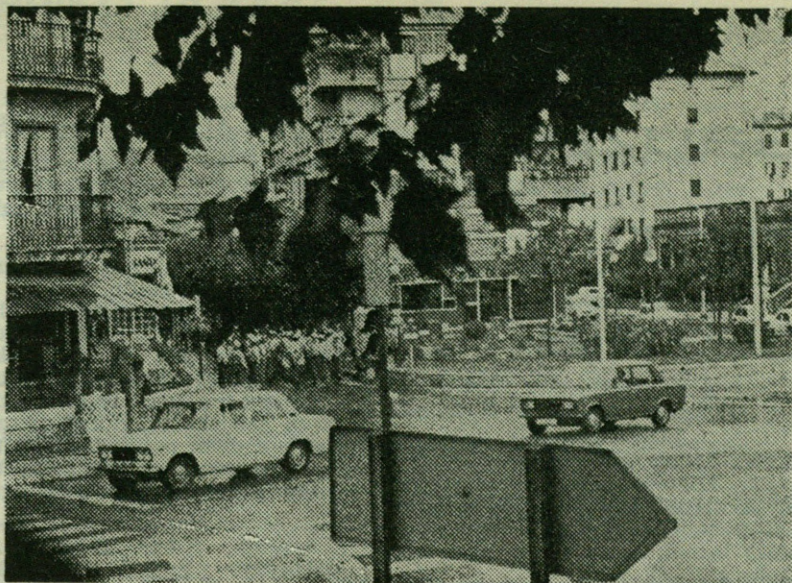
Segurantzia gustatzen zaigu, ez ordea askatasunaren kaltetan doan segurantiarik. Lasaitasun zaleak gara, ez dugu gogoko ordea anaitasunaren kontra doan lasaitasunik. Ongi eta eroso bizitzeak liluratsen gaitu, berdintasunaren kalteko erosotasunak nazkatzen gaitu ordea.

Hitz batez, arrazoizki aurrerakuntza behar dugu, egiazkoa, engainagarri gertatzen ez dena.

Esaterako, frantses iraultzarena, iraultza hain famatuarena, hobetu egin behar dela deritzagu. Hura mundu guztirako askatasuna, berdintasuna eta anaitasuna egiteko sortu zen, eta berez aurrerakada izugarria izan zen. Ezin uka. Baina uste zenik baino gutxiago lortu zen. Iritsi zena burgesen mesederako, dirudunen alderako, zezaketen irabazpiderako bilakatu zen. Langileak, aldiz, sakabanatuta utzi zituen, elkarerik gabe, ardi galduen gisa, izenez eskubide politen jabe, izanez miseriari gorrienean. Horregatik iraultza hura erdi iraultza baina ez zen izan, iraultza hankamotza, errenka ibili zena. Eta gaitza ez da oraingoz sendatu, okerra ez da oraindik zuzendu. Segurantzia osorik ez zen erdietsi. Eta berdin jarraitzen dugu.

Bidezko politika bezala, bidezko ekonomia behar da, giza-jendeen mende jarrita, gizonen eta emakumeen onerakoa, guztien probetxurakoa, ez haundiki jauntxo gutxi batzuen zerbitzurakoa. Gizatasuna izan dadila nagusi, ez morroi saldu. Jaun, ez tresna txatxu. Jabe, ez jostailu zikin urratu.

Segurantzia behar da nonnahi. Aipa ditzagun hemen, gaiak merezi du eta, oinezko edo oinkarien zoritxarrak, adibidez azkenaldian Añorgan gertatzen eta berritzen ari direnak. Nola egiten dira errepede eta autopista berriak? Nola herritarren, langileen, segurantiari gehiago begiratu gabe? Hainbeste eta hainbeste tokitan etxetik ateratze hutsak gure burua arriskuan jartzea besterik ez da. Benetan bihotzean min ematen digu hain lagun maite ge-

Segurantzia

I. Bujanda

nituenak holako ezbehar batek eramanda ikusteak.

Orobat esan daiteke laneko ezbeharretaz. Oraindik trafiko ezbeharretan baino jende gehiago hiltzen da lantegietako akzidenteetan. Urtero milaka langile joaten zaizkigu, jende humila, periodikuetan aipatzea ere, itxuraz, mezei ohi ez duena.

Bi arazo hoietarako inspektoretza ugari eta gogorra ezarri behar litzateke, guztien erantzukizunak aztertuko litzukeena. Nola egiten dira bideak? Zeinen kulpaz? Nola eraikitzen dira lantegiak, nola aritzen da beroietan? Noren erruz? Gauza guzti horiek ondamenak gerta aurretik aztertu behar lirateke giza-bizirik ahalik eta gehienik salbatzeko. Eta, zer esanik ez, dago-kionari zigorra eman bere gaizkieginarren araberakoa.

Teknika eta lantegitza behar dira. Konforme. Nolakoak ordea. Industria-gintza garbi eta txukuna, alegia, poluziorik gabea, erreka eta hibaia lirdinga eta apar pozoitsuen biltegi bihurtzen ez dituenak, gure zelai eta mendiak zimaurretgi haundi, landolak lohitegi, haizea itogarri bihurtzen ez dituztenak.

Segurantzia dugu nahi, indar guztiaz nahi, nuklear arriskutik. Ez dugu itsasalde atomikarik behar inondik ere. Hain gauza aurreratu eta ziurrak baldin badira, Madrid, Barcelona, Nueva York edo Moscu inguruetan montatzea izango litzateke egokiena, herri haundi horiek beren onuraz bete daitezken. Gu jende apalagoa gara. Guk aski dugu arrantza onak egiten baldin badira gure kostaldean, urak berotu gabe, arraikera aldatu gabe, ingurunea nahastu gabe.

Bizia, lasaitasuna eta segurantzia ezinbestekoak ditugu gure herria be-

har bezala bizi ahal dadin. Honek berez baldintzak ipintzen dizkigu.

Lehenengo, herri-segurantzia behar da, segurtasunean bizi gaitzen. Nor bizi segurtasunean? Denok, noski. Eta gauzak argiago esateko, gartzeletatik irten direnak batez ere. Lo lasaia egiteko modua ukan dezatela berek eta beren etxekoek. Oker ez banago, 1968-an Chicagon ospatutako Demokrata Alderdiaren batzarre batean esan zena gogoratzekoa da. Orduan esan zen soziedade, gizartea, kausa bakar bategatik egon daitekeela arriskuan, eta kausa hori zen legea eman eta bete eta betertzeko aurrenik behartuta zudenek berek legea zapaldu egitea.

Herri-segurantiak esan nahi du, bigarren, amnistiako legea oso-oso kunitu behar dela, eta askatasunean jarri, gartzeletako ateak ireki amnistia dagozkien guztiei, luzapideetan eta aitzeki-maitzekitan ibili gabe.

Herri-segurantiak esan nahi du, hirugarren, amnistia lege hori Euskal Herriari tokatzen zaion neurrian behintzat hedatu eta zabalagotu egin behar dela. Ez da posible izango hemen bake jatorrikeri izaterik gauzak zentzu horretan hartzen ez diren bitartean. Preso guztiak kalera.

Herri-segurantiak esan nahi du, laugarren, askatasuna euskararentzat.

Herri-segurantiak esan nahi du, bosgarren, Unibertsitatea Euskal Herriarentzat.

Eta hola hamar aginduetaraino joango ginateke. Falta diren bostak irakurle bakoitzak jar ditzala bere buru-bihotzetik.

Kristautasunak aspalditik erakutsi baitigu ausarta eta setatsu izaten lege arauzko berdintasunari, eta gure nortasun ieta gure segurantiari euts diezalegun.

Gauzak diren bezala

Lerro hauen xedea bakarra da: Goiz-Argiko 303ko zenbakian «Azpeiti'ko indar politikoak bildurik» delako idazlari erantzutea. Hots, gureustetan, Soraluze jaunak ez du behar zuan informazio garbirik izan.

Soraluzen sasi-informazioak «sukur-alistei» erasotzen dio alde batetik. Dirudienez ez ditu haintzakotzat hartzen zenbait talde: «Pentsaera ezberdiñak, baiña elburu berdiñak. Berdiñak? Berdiñek?» Kritika honek ordea zerbait txunditurik uzten gaitu. Zeren eta, «sukursalistek» nor diren Euskal Herriarentzat oso nabarmen azaltzen den bitartean, Alderdikoek hor dihardute beste zenbait talderekin (PC, PSDE, etc.) solasean. Baina oroitzaitetz, Soraluze jauna, zuri Azpeitian gaitzetsi zaiuna, Alderdiari ongi iruditzen zaiola Madriden.

EKari buruzko lerroei atxikirik «...eta ainbat gutxiago, Alderdiari orrelako kritika bat egitea zeñiek eta ZUEK». Hitz hauek irakurri ondoren, badirudi Soraluze jaunari NORK esaten duen garrantzitsuagoa zaiola ZER esaten duena baino. Baina ez dugu asmorik hauzi honi heltzeko, baizik eta EKako ordezkariak zer eman zuen jakitera erakutsi. Demokraziaren izenean EKako ordezkariak PNVrentzat baiezko iritzi bat eskatu zuen. Ez ordea PNVri uko egitea. Uste dut informazioa ematen duen guztiak gauze hauek bereizteko nor izan behar duela. Beste aldetik, hauzi bera konpondu nahiaz, esan behar dugu, Ezker Abertzalea ez zela indar politiko bakar bat bezala azaldu. Ezker Abertzalea iritzi desberdineko «bloque» bat gisa agertu zen. Sendi bat osatzeak ez du esan nahi senitarteka guztiak iritzi bakarra edukitzea arazo denetan. Honen arabera esan behar dugu, Ezker Abertzaleko talde konkretu batek bortxatu zuela

PNV eta ez EKak. Bortxetze honen arrazoia, batipat, hau zen: PNV aurka zeuden zeren eta eskuineko den Alderdi hau (PNV) Euskal Herriko borroka gogortzeko tresna baino, ahultzeko egokiago dirudi.

Biltzarrea bukatu ondoren galdera batek iluntzen zuen giroa: Biltzarrean azaldu zen PNV ordezkaria benetakoa al zen? Bai ala ez? Aurrenik, lehen, baietz pentso arren, orain ez dugu heintzakotzat hartzen. Are gutxiago Soraluzearen idazlanekin. Honek, zera erakusten bait digu: politika arloan tutik ere ez duela ulertzen. Desegokia dela. Politikintzaren abedea ere ezezaguna du.

Azkenik, Ezker Abertzaleez iritzia dakarkigu: «Euskal ezkerra bear dugula gure errian baiña lenago bear ditugula GIZONAK gure errian, eta zallantzan jartzen dala euskal izaerakoak diranik...». Azkeneko eraso honi, Soraluze jauna, ez dugu uste erantuterik asko merezi duenik. Baina gogora datozkit lerrokada batzuek hain zuzen: «PNV-k ezkerraren monopolios espainiar ezker erreformazaleari utziko dio, eta honek PNV-ri abertzalegoarena. Batak ez besteak, ez dute aldakuntza haundirik nahi; ez gizarte mailan, ez aberri mailan. Bi eskualdeetatik izorra turik geldit gaitzke.

ARANBURU

Kazetaritza gaur eta hemen

Zuzendariari:

Z. ARGIAREN 697.alean hain zuzen irakurri ahal izan ditut zure zenbait iritzi. Eta, benetan, guztiz harriturik geratu naiz. Zuen aldizkarian nabaitu ditut hainbat oker, bainan ez nuen uste oker hоек razionalki defendatuko zenituenik.

Aldizkariaren objetibotasuna aipatzen duzu, elkarrizketan zehar. «Kazetaria ez da inor (...) Gu ez gara bide bat baizik (...) Guk ez dugu politik ideologiari, ez gara ez MC, ez PC, ez PNV, ez ETAKoak». Ederki! MC, eta PC, PNV edo ETArekin batera..., hori al da objetibotasuna? Hala. beste izenen bat jarriko ote diogu?

Bestalde, nola esan daiteke, GAUR eta HEMEN, kazetaria ez dela inor, eta aldizkari bat ez dela bide bat baizik? Jakina, egoera demokratiko eta aske batetan denok gara horren aldeko. Bainan, GAUR eta HEMEN, nola ulertu behar dugu hori? Demokraziaren izenean, jokaera guziak onartzea noren alde eta noren aurka dago? Objektibotasun absolutu horrekin, guzientzat bide izate horrekin, nor aterako da, GAUR eta HEMEN irabazle? Indar gehiena duena, noski. Beraz, EUSKAL DUNOK EZ... noski.

Absolutukeria baztetzeko garaia iritsi da. Ideal platonikoek, gauza askoren abstrakzioa eskatzen dute. Gure herriko egoerak, aldiz, maltzurkeria eta pragmatismoa. Hots, abstrakzioaren baztertzea.

Abesti ezagun batek dioenez: «Nik nahi dutana ez da orain ahal duguna. Egoerak mugatzen gaitu, guk jakin behar egokitu».

Aldizkari jator baten bidea hortik doa.

M. SORALUZE. BEASAIN

ZERUKO ARGIAREN OHARRA: Mirentxu Purroy-ren iritzia ZERUKO ARGIAI ezartzen dizkiozu. Mirentxu, berriz, ez da ZERUKO ARGIAREN zuzendari «Punto y Hora» aldizkariarena baizik.

ZERUKO ARGIARENZAT ez dira talde guztiak bedinak. Mirentxurentzat ere ez, noski. Baina kazetariaren egitekoa kalean gertatzen denaren berri ematea baldin bada, kallean dira abertzale ez diren taldeak ere. Hlere, ZERUKO ARGIA, abertzaleen barrutian mugitzen da.

ERLOJU

ETA

BITXITEGIA

Edoardo Chopeitia

Getaria, 10

Urrut: 41 77 51 - 42 77 00

DONOSTIA

ZERUKO ARGIAK ez luke gertaeren kontakizun solletan bakarrik geratu nahi. Gertaerak jirabiratzaren dituen ardatza aurkitzen ere lagundu nahi luke. Baina ez zirrikitu batetik bakarrik begiraturik eta ikusirik. Euskaldunon astakaria izan da eta nahi du izan **ZERUKO ARGIAK**. Talde eta alderdi baten astekaria ez du izan nahi.

Gertatu, gauzaasko gertatzen da, baina zergatik gertatzen dira? Izkutuko hariak bista eraztekoan euskal alderdi guztien begiak nahi ditugu. Bakarra-renak baino askorenak hobeto ikusten bait dute.

Lehendik duen bideari jarraiki, sail berri bat moldatu nahi dugu: **HERRIKO PLAZA** deitu saila. Abertzale ikuspegi desberdinetako iritziak plazaratu nahi genituzke berton. Gure gainetik dagoen galbaheak bakarrik galbahetuko eta baztertuko ditu, agian; ez, guk, ordea.

Ereinaro eta uztaro

Uzta biltzeko sasoinen erein egi-ten duen nekazaria, alferriaz ari da lanean; eta ereintza egiteko haroan uzta biltzen saiatzen denak, era be-rean, ez uztarik bilduko du, ez bihi-rik. Udazkena eta udaberria, euritea eta lehortea, ereinara eta uztaroa berezten ez lelikeen nekazariak, ne-kez atxikiko luke. Sasoin bakoitzari bere eginkizuna.

Gauza bera gertatzen da politika-ren alorrean.

Gaurko Frantzia eta Exile gauza bera direla dioenak, Euskal Herrian iaz eta aurrean gauzak hein berean daudela dioenak, orain dela hamar urte egoki eta inuragarri gerta zite-keen jokabidea gaur ere bere hartan egoki eta onuragarri gertatuko dala uste duenak; politika-sasoinak, hitz batez, ezagutzen eta berezten ez da-kienak, nekez egin dezake ezer onik politikagintzan.

Tots, hain zuzen ere, gauzak adda-tzen hasiak dira gurean; dexente al-datu dira jadanik. Sasoin batetik bes-tera ari gara; eta, guk geuk ere, eus-kalgintzan ari garelarik, geure he-riaren alde ezer onik egingo badugu, aldatu egin beharko dugu. Deusik ere aldatu behar ez dela sinets arazi nahi digutenak, ziur egon, edo zo-zoak dira politika-mailan, edo-ta etsaiaren jokoa egiten dute maltzur-ki.

Gaurko egoera ez da Euskal He-rrian Aglri maximalista eta hanpu-rusak argitaratzeko unea; gaurkoa ez da, gure helburua helburu esteti-ko eta ele ederrak oratzea baillitza, erreformismoa salatzeke eta arbuia-tzeko tenorea; gaurkoa ez da, erraz-keri bidez, osoki gure gogaide ez diren abertzaleak zapuzteke eta gai-tzesteko tenorea, honela gainera euskal batasuna deseginez.

GAURKO UNEA ESKABIDE MINI-MO BAT FINKATU ETA, DENOK EL-KARTURIK, EUSKAL ESKABIDE MI-NIMO HORI LORTZSKO GARAIA DA.

Denok dakigu ongi, edo jakin egin behar genuke, zergatik eta nori es-ker etorri zaigun gaurko uztaro hau. Ez du balio honi buruz minutu bat ere galtzea.

Zozoak eta eroak ez diren guztiak ohartzen dira (aski baita horretarako edonungo kantaldi edo manifestazio bakar bat ikustea) Euskal Herrian **KONPONBIDE BAT** bilatu behar de-la; eta konponbide hori, gutxi gora behera, gerra aurrean mamitu zen bidetik lortuko dela, eta ez bestela.

Areago: ergel huts ez diren guz-tiek dakite (eta hau ez da batere inoren kontrako mehartxu, kondaira «rappel» xume-xume bat baizik) gau-zak honetaz gero, eta honen lu-zaroan eta gupidagabeki herriari ukatu zaiona berriro ere ukatuz ge-ro, beste anitz herritan gertatu den bezala, trajeria odoltsu bat gerta li-tekeela gure herrian, beste sarras-kitze beldurgarri bat (beste bat orai-no!). Hots, odolaldi-mota horren on-dorioz, ez dute ukatuek eta zapal-duek gudua galdu ohi, ukatzaileek eta zapaltzaileek baizik. Han ere gauza garbia eta ezaguna da.

Orain dela ehun urte, eta gehia-go ere bai, gure herria ukatzen eta des-euskalduntzen saiatu direnek ba-dakite gaur hori haladela. Azkeneko berrogei urte ankerrotako ondorioak ezin nabarmenkiago erakusten dio edonori zerk konpon dezakeen eus-kal arazoa, eta zerk ez.

Orain, horregatik, oraintxe bai, gaurtxe, ahalik eta lasterrenik, eska-bide **MNIMO** bat finkatu behar du-go abertzaleok. 1931an Eusko lkas-kuntzaren laguntzaz egin genuen

arabera, eta federakuntza bati buruz, **AUTONOMIA MINIMO BAT** mugatu behar dugu; eta eskuz esku, tinko, zindo, hortxe iraun denok gogor, **IRUÑEN EUSKAL GOBERNU BAT IKUS ARTE.**

Abertzale ez diren indarrek auto-nomi-eskabide minimo hori onar-tzen, eta zinez haren alde burruka-tzen, baldin badute, hainbat hobe: betoz berak ere gure ondoan. Baina ez geure aurrean. Kasu! Euskal He-rriak zer nahi eta behar duen **EUS-KALDUNOK** behar dugu esan, eta ez besteek. Ez baikara pixoihaletan ku-lunkatu behar diren haurrak.

Gauzak horretan daudelarik, gaur, edo berehala bederen, eskuragarri ez diren helburu urrunei buruzko ez-tabaida alferretan gu errebelatzea, kaltegarria litzateke. Denok dakigu ongi, mutilok, nor zen den.

Har dezagun geure arteko elka-rrizketen oinarritzat, behinola de-nok onartu genuen programa mini-moa. Lizarrarako 1931an prestatu zen Estatutoa baliagarri gerta leki-guke, ene ustez, abiaburutzat. Hitze-gin dezagun, erants dezagun, ken dezagun, osa dezagun izkribua; eta gero, bidea erabaki ondoren, egin dezagun **BAT** eskabide minimo hori buruz; alegia, bat legeetan eta ins-titutzio-mailan beraz gure asmoa egi-netan mamiturik ikus arte. Gero ge-rokoak.

Zuhurtziak hau eskatzen digu gaur, ene ustez.

Hitzontzikeriaz eta utopiaz aski dugu, eta sobera.

Has gaitezen, otoi, gaurko egunari dagokion politikagintza egiten.

TXILLARDEGI

1976-IX

Behin batean bazen gizadia munduan, eta orduan gizadiaren etsaiari argi eta garbi faxismo zeritzan, otso gaiztoa huraxe. Eta «onak» denak elkartu ziren «gaiztoen» kontra, gorriak eta xuriak eta horiak, eta gaiztoak porrokatu zituzten. Gerra haundi bat eta garaipen kaskar bat.

Onak ordura arteko faxismoaren lekua okupatu zuten, izan ere. Eta zaila da esaten, lekuaz gain zenbait faxismo ere hartu zuten kolkoan, garaileen harrapakin bezala.

Onak berriz ere onetan eta gaiztotan erdibanatu ziren. Hasi ziren gerran, gerra bero eta hotzetan, batek besteari ahal zuen dena kentzeko. Baina gerra beroak etxetik urruti egitea hobe zela, ohartu ziren Haundiak. Etxetik urruti bero-bero eta etxean hotz-hotz egiten zituzten beren gerrak.

Eta denbora asko pasa zenean, gerra hotzak ere ez zuela merezi, ikusi zuten. Gerra beroak garestiegi zirela. Hainbeste bero eta hotz baino hobe zela epel, pentsatu zuten.

Mahain bateetan eseri ziren onak eta gaiztoak: «Hori zurea da, bai, eta zuretzat; baina hau nirea da eta niretzat utzi behar duzu», esaten zion bata besteari. Eta horra nola mundua partitu zuten. Handik aurrera ez zion bata besteari ahal zuten dena kendu nahi. Elkarri ahal zuten dena saltzen eta erosten salatzen ziren.

Historiaren historiak

JOXE AZURMENDI

tsuan bizitzen hasi ziren, elkarri saltzen eta erosten eta batzuetan elkarri bildur ematen, gero bildurra kentzeko, adiskide onak bezala. Saltzen eta erostea hobe dela, ikusi zuten, gerra egitea baino.

Munduan feudalismo berri bat hasi zen eta negozioak ondo egiten ziren ordenu berrian. Bi jauntxo feudal zeuden eta Jauntxo bakoitzaren mendea Gorte oso bat eta herri eta nazio asko. Jauntxo bakoitzak bere morroinei babes ematen zien beste Jauntxoaren kontra. Beste Jauntxo oso gaiztoa zen. «Munduan dagoen gauzarik okerrera beste Jauntxo hori da», esaten zien morroinei. Eta hori jendeari sinestarazteko, Jauntxo bakoitzak noizean behin izugarritzko gaiztakeriak egiten zituen, eta, orduan, beste Jauntxo santu denak baino hobe eta gozoagoa zen. Eta hain onazelako, morroinek zergak eta petxak pagatzen zizkioten.

hurritzen zen bere Jauntxoaren kontra. «Ez duzu ikusten beste Jauntxo zer otso gaiztoa den?», esaten zion bere Jauntxoak. «Otso harek jango zaitu». Eta, zapa, berak jaten zuen, beste otsoak jan ez zezan.

Beste Jauntxoak esaten zuen orduan garraizika: «ikusi zer otso gaiztoa den beste hori!». Jendea ikaratuta. Eta Gortea biltzen zenean, esaten zuen Jauntxoak isil-isilik: «Jaunkoari eskerrak, ez da ezer pasa. Bihurritu zen, ba, morroin burugabe hura! Ez al du ikusten, nire feudora pasa izan balitz, beste Jauntxoarekin problemak izango nituzkeela? Baina, Jaunkoari eskerrak, orain dena bakean eta ordenuan dago».

Eta dena bake-bakean eta ordenu-ordenuan zegoen munduan, bi Jauntxoek halaxe zalnduta. Eta saltzen eta erosten jarraitzen zuten.

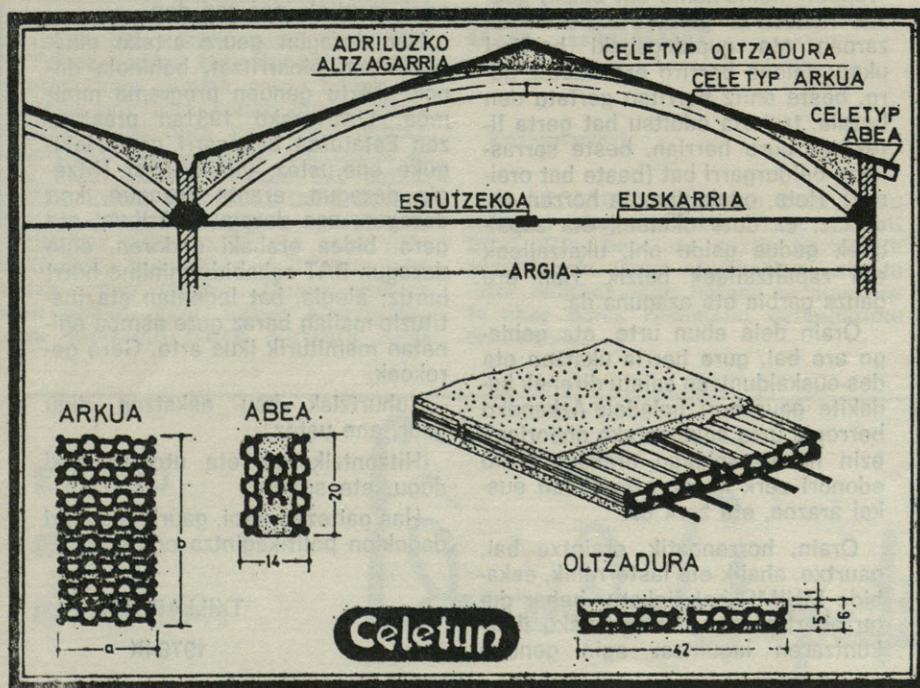
Handik hara sortu zen filosofia hura: munduan dagoen gauzarik okerrera, gauzak kanbiatu nahi izatea da. Ze, orduan, Jauntxoaren arteko konfliktuak sortzen dira, eta Jauntxoaren arteko konfliktuak ikaragarritzkoak dira... Eta ez dago saltzen eta erosten segitzerik.

Baina, piskana piskana, morroinak hasi ziren akordatzeko, munduan dagoen gauzarik okerrera, gauzak kanbiatu nahi izatea baldin bada, munduko gauzarik okerrera ez dela beste Jauntxo. Eta, handik aurrera, Jauntxoek ezer ez kanbiatzea nahi zuten, eta morroinek dena kanbiatzea nahi zuten. Eta hala dabiltza oraindik.

Eta elkarrekin koesistentzia bake-

Noizean behin, morroinen bat ere bi-

AZKAR - MERKE - ONDO

● Etxeentzat, lantegientzat, illuluentzat, kirol-lekuentzat, eliza, zinema, pelotaleku, almatzen eta abarrentzat zeramikazko gainak edo estalkiak prefabrikatzen dira.

● Arku tinkatuak eta sabaiarentzat ha-beak.

● Nahi diren bezalako eta neurriko ohol-tzadurak. Lata matxenbratuak baino hobeak eta jartzen errazagoak.

● Zernahitarako del ezazu leku hauetako koren batera:

Exklusiva:

CUNCHILLOS-LEACHE, S.A.
Iturralde y Sult, 11-6. dcha.
Teléfono: 233400 - Pamplona

Ordezkarik:

ARABAN: Exclusivas Serrano: Portal de Arriaga, 14-bis-5.º - Tel. 243344 - Vitoria.

GIPUZKOAN: Mendizabal-Unanue: Mayor, 1-bajo - Tel. 358678 - Andoain.

NAFARROAN: Gabino Ochoa de Eribe: Carmen, 34-2.º izda. - Tel. 211440 - Pamplona.

BIZKAIAN: Jesús de la Maza: Machín, 5-bis-5.º C. - Tel. 4327266 - Bilbao-12.

LOGROÑO: Felipe Agorreta: Avda. Santiago, 5 - Tel. 645134 - Viana (Navarra).

Amnistia eta bozketak

Euskal Herrian

KARLOS SANTAMARIAK

Azkeneko berriek diotenez, bozketek ahalik eta lastarren leku izanen dute, Espainiako Estatu guztian. Egiatzko bozketak izango omen dira, alegia, norbaitek «garizuma luzea» deitu dituen urteotan ikusi ditugun komedia iguingarriak ez bezalakoak.

Guzti hau ikuskizun egon arren, zeren bozketa horien noiz nolak eta zertarakoak inork ez baititu oraindik ezagutzen, gertakari hau gure herriarentzat arras garrantzizkoa izan daitekeela ez dugu ukatuko.

Halere, Euskal Herriak, gauden egoeraz, hautapenetan pentsatzea baino premia handiagoko beste eginkizun bat badu, giltzape dauden politiko euskotar guzteentzat amnistia osoa lortzea, alegia.

Egia da bi gauzak, amnistia eta bozketak, bata besteari loturik daudela. Ordea, batzuen iritziz —eta neu batzu horietako nauzue— Euskal Herrian benetako hautespenak izateko, derrigorrezkoa da aurretik amnistia ukaitea.

Kontuan izan behar da nolanahiko amnistia ez dela pertsona jakin batzuen fagoretan ematen, baizik gizarte osoaren onetan. Amnistiaren funtsa nagusia «gizartearen ona» edo «bien común» delakoa da, besteak beste.

Hontan datza, etzan ere, problema honen garrantzia, zeren Euskal Herriaren egiatzko baketzeak neurri hori deihadarka eskatzen duelako.

Azkeneko amnistia pertsona batzuentzat onuragarria izan bada ere, berak presondegiaren atak zabaldu dizkienez gero, ez du, berriz, herri hau baketzea erdietsi. Izan ere, ate beltz horik, beste katiguentzat inoiz baino itxiago daudela dirudi. Alde horretik zauria gaiztotu eta pozoindu egin dela esan dezakegu.

Historiak frogatzen duen bezala, hola egoeretan amnistia esoa, goiz edo berant —goiz hobe berant baino—, beti etorri ohi da.

Adibidez, Espainiako independenzia-
ren gerlaren ondoan, eta «ominosa de-

cada absolutista» zelakoa bukatzean, bi amnistia eman ziren. Lerenengoa erdizka eta urrutikakoa; bigarrena, berriz, osoa.

Zenbat odol ez zen isuri izan gerla eta zapaltze haro haietan! Zenbat hiltze eta sarraski! Orduko «guerrillero» famatuak, zer ziren, gaur, batzuek terroristuak deitzen dituztenak baizik? «Guerrilla» izena hitza Espainiatik atara zen eta egun hizkuntza guztietan erabiltzen da, hain zuzen, «guerrilla urbana» delakoa eta abarrez mintzatzeko.

Hamar-urte lotsagarriaren bitartean hiltzaile absolutista guztiak kalera ateraziren, jakina; liberalasko, ordea, gartzelan edo atzerrian geratu behar. Fernando zazpigarrena errege arbuigarria oraindik bizi zela, oso gaisorik, ordea, eta boterea bere emazte gaztearen eskutan izanik, amnistia bat eman zen, liberaleen alde, 1832. urtean, baina hain murriztu eta mugatua, oposizioak trufatzen hartu baitzuen.

Hala eta guztiz ere problema berehala garbitu zen. Hurrengo urtean bertan, jadanik Fernandoren alarguna zen Maria Cristina erregina gobernatzaileak, amnistia osoa eman behar izan zuen, alegia, guztiz orokorra eta batere eszeptziorik gabe, liberal kondenatuen alde. Eta hala bukatu zen historia triste hori, beste bat hasi zorian bazegoen ere.

Ez gaitezen saia gure buruak tronpatzenll gaurko Euskal Herriak ere gerla egoera batetik atera behar du, eta hortarako amnistia osoa da gure herriarentzat bide bakarra.

Izan ere, amnistiaren problema bukatu gabe, nola izango da posible hemen egiatzko hautesgundeak izatea? Nahi eta nahi ez, Euskal Herrian zokoratuen urrundeak bozketak guztiz poizonatuko eta deszuzenduko ditu.

Kontzientziaz jokatzeko, euskal politikan ari diren alderdi eta gidari guztiek, erabaki bat hartu behar lukete, momento honetan bertan, alegia, hautespenetan eskurik ez hartzea gatibu politikoen problema soluzionatu arte. Are gehiago: gobernuari jarrera hau jakin arazi behar litzaioke, inor engaina ez dadin. Hobe izango da, duda gabe^a argi eta garbi postura hau orain azaltzea, gero kalte handiak goak negar egin behar izatea baino.

Besteak beste, hau da neuk euskal jende politikari egingo niokeen proposamendua.

Nuklear indarraren aurkako masa-ekintzak hasi dira gure artean. «Euskal itsasbazter nuklearriz, ez» dabil slogana. Zerbait egin beharra zegoen Iberdueroren eginasmoak geldiarazteko. Izan ere, arrisku ikaragarrian aurkituko zen euskal ekosistema, hainbeste nukleartegien inguruan. Azterketa zehatzak egiafiaz dira, esaterako Aranzadi elkargoaren aldetik. Argitan jarri diren arrisku eta ondamendi bideen aurrean, jauparazi beharra zegoen herria eta hala gertatu da, Plentzia-ko masa-ekintza delarik lekuko.

Oker ez banago, halabaina, arazo honi alde batetik baino ez zaio behatu. Nuklear zentralek beregan dituzten arriskuei eta ekosistemari ekar-

la. Euskal Herria, gizarte industriaduna denez geroz, elektrikaren premia handian arkitzen da. Euskal Herriak, kanpotik, beste eskualdeetatik dakar ezinbesteko duen indar produktibo hau.

Guzi hau honela delarik, ez du nehork ukatuko, baldin euskalduna bada, baldin abertzalea bada, baldin euskal berjabetasunaren alde badago, nehork ez du ukatuko energiaren euskal politika, geuk egina, demokratikoa eta herrikoia, behar-beharrezkoa dugula. Beste eskualdeek, nahiz errejioek emango diguten indarraren menpean ez gaitezke egon. Bi arrazoi nagusi aipatuko ditut, menpetasun hori ukatzeko. Bat politiko-ekonomikoa eta bestea etikoa.

Euskal ekonomia kanpoko indarra-

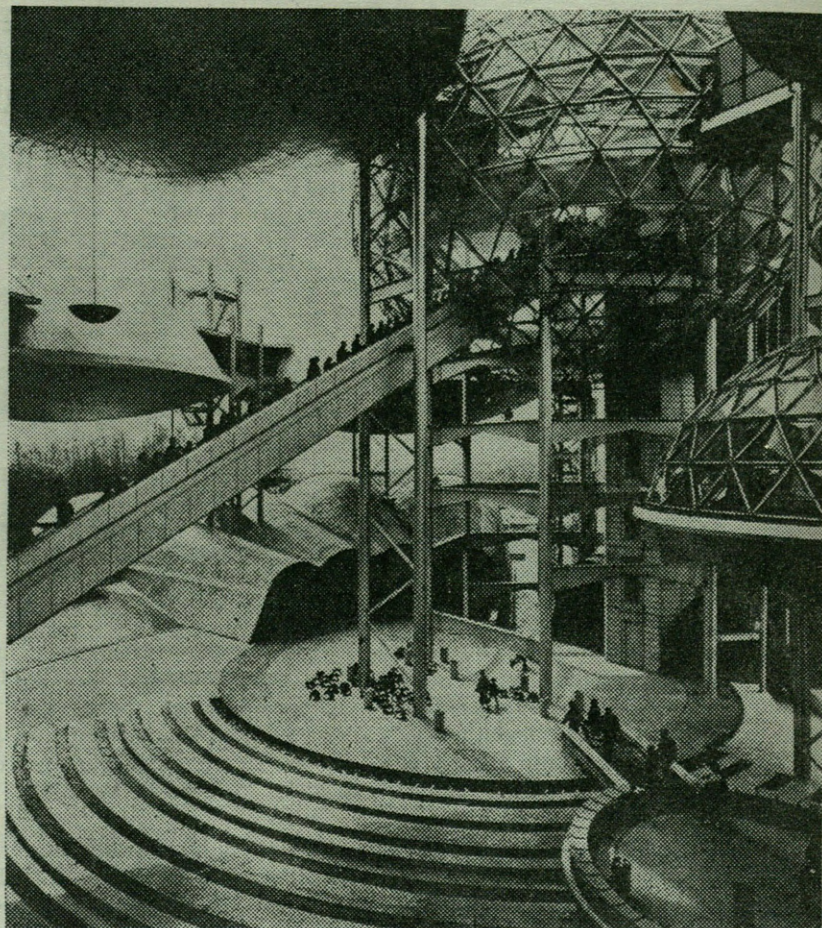
gu arazoaren zama. Geuk asmatu eta eraman behar dugu, gorago nioen eradura, energiaren euskal politika.

Iberduerok, jakina, eta ez oligarkiak, ez du euskal politika hori egingo. Politika hori euskal autonomiaren baitan bakarrik burutu daiteke. Baina, bizkitartean, zer?

Ez dut inongo sekereturik aizatzen nuklear zentralen arazo larri honetan mota askotariko jende politikoa ibili dela, esanez. Zer esanik ez, sukursalistak ere hor ibili dira, eta ez, noski, azkeneko puntan. Baina sukursalistek ezin dute arazoaren planteaketa osorik, ez zuzenik egin. Badakigu horiek zeren bila dabiltzan. Planteaketa osoa eta zuzena abertzale ikuspegitaik egin

Energia eta Euskal Herria

G. ANSOLA

diezaizkieketen kalte ondamendiari behatu zaio nagusiki eta, agian, soil-soilik. Gauzak Iberdueroren eginasmoa eta horretarako nuklear-indartegien alde bati, negatiboari, eman zaio garrantzia eta zabalkundea.

Nuklear zentralak, halabaina, edozein lantegik bezelaxe, alde bat baino gehiago badu. Esaterako, batetik, aipatu ditugun arriskuak eta gizartearen nahiz naturaren aurkako ondamendiak barreiatzen ditu inguruan; beste aldetik, ordea, nuklear zentrala indar-iturri, energia sortzaile da. Beraz, bigarren alde eta saihets honi lotu nahi natzaio.

Ez dugu ahaztu behar Euskal Herriak indar handiak erre eta xahutzen ditue-

ren menpeko baldin bada, zentralismoak erabil dezake, egun zenbaiten darabilan gisa, argudio bat esanez, ez dugula indarra behar adina ordaintzen eta bidenabar, zanaketa egiten diegula indar emaillei. Funtzik ez duen argudioa da hori, gisa horretan jaurtitzeko, baina beraz balia daiteke noiz-nahi zentralismoa gure herriaren loturik edukitzeko.

Arrazoi etikoa, berriz, hau da: demagun gaurregungo indar-iturriak eta teknikak arriskugarriak direla, nuklear zentralekin gertatzen den gisa. Bidezkoa da herri bakoitzak arriskuak norberarentzat hartzea, eta ez besteen bizkarrera jaurtitzea. Guk energia behar dugu, beraz geuk hartu behar du-

daiteke. Guztiok nahi dugu nuklear arriskua hasantzea, nuklear ondamedia geldiaraztea. Baina abertzaleok hori eta gehiago eskatzen dugu. Guk, gainera, energiaren euskal politika eskatzen dugu, eta ikuspegi honetatik behatzen dugu energiaren arazo oro, beraz, baita nuklear zentralen arazoa ere.

Plangintza herrikoia eta demokratikoa batean ikusi behar da ze indar-iturri behar dituen Euskal Herriak; eta aginte demogratikoaren bidez sor daitezke indar-iturri premiazkoak, gizarte eta natura arrisku eta ondamenditik salbu gordeaz.

Euskal Herriko ekonomiaren dependentzia

Jende askoren ustetan Euskal Herriko ekonomia ez da dependiente, izan ere hemengo bizimodua eta industriaren hazkundea, mendebaleko beste estatuen mailakoa da. Hemengo pertsona bakoitzaren errenta edo «renta per capita» ia Italiakoaz edo Austriakoaz konpara bai daiteke.

Hemengo ekonomia erabat dependiente dela, zergatik esan dut? Alde batera utzirik hemengo erakunde ekonomikorik eza, estatu bat konformatzen duena. Adibidez euskal hazienda, plangintza erakundeak, euskal segurtate soziala, e. a. Erakunde hauk denak, egun, hemen sortzen den gainbalioa atzerrira eramateko besterik ez izanik, bada beste zenbait dato tesi hori egiaztatzeko.

Hobson eta Leninekin, garrantzi handiena mende honen hasieran inperialismoaren teoriak «modan» jarri zirenean, herri bat kolonia zen ala ez jakiteko, atzerritarren inbersioei eman zioten. Esaten zuten, inperioko kapitalistek kolonietan kapitalak inbertitzen zituzten, kontrol politikoa eta ekonomikoa bereganatzen zutelarik, herri hauetan sortzen zen gainbalioaz jabetuaz. Kolonietako ekonomia guztia metropoliaren zerbitzutan geratzen zen.

Teori hori kontuan badugu eta Euskal Herriko ekonomiaren azterketa egiten badugu, laster ikusiko dugu, datoen argitasunarekin, holako zerbaitek geratzen dela.

Orain dela gutxi, Bilboko Komertzio Ganbarak egin duen lan batean, Bizkaian dauden atzerriko kapitalak aztertu dira. Lan hori egiteko 1.097 enpresa enkuestatuak izan ziren.

Lan horrek esaten digunez, Bizkaiko enpresetan atzerriko kapitalen partzipazioa erabat handia da, % 25era iristen delarik! Beste era batera esanik, Bizkaiko industriaren inbertituta dagoen kapital guztitik % 24,49 espainol ez diren kapitalistena da, porzentai handiena Ipar Ameriketarra izanik.

Inbersio hauetatik kanpo, beste enpresa askok, nahiz atzerriko kapi-

talik ez izan, dependentzia teknologikoa dute. Beraz, urtearen buruan, produzitzeko lizentziak erabiltzen badituzte, roialtiak ordaindu beharrean aurkituko dira euskal enpresak, hemengo langileriak sortzen duen gainbalioa —oraindik ere gehiago— atzerrira joanaz eta dependentzia handituz. Beste aldetik, atzerritarrek inbertitu duten enpresetan ez dira langile asko dituzten hoietakoak. Dato hauek erakusten digutenez, atzerriko kapitala duten enpresa gehienek 101-250 langile dituzte; enpresa hauetan % 75 edo gehiago partzipatzen dute kasu askotan. Enpresa hauek kapital handia eta langile gutxi dute; beraz, kapitalaren komposizio organiko handia dute, ondorio bezala, irabazi handiak izanaz.

Esan beharrik ez da, enpresa txikietan, 20 langile baino gutxiago dituzten enpresetan, atzerriko kapitalik ez dagoela.

Gero, subsektoreki aztertzen badugu, kimiaren industria dateke atzerriko partzipaziorik handiena duena: % 34; sektore hontan dauzka inbersioak Ipar Ameriketako Dow Chemical multinazionalak. Metalikaren transformazioko subsektorean, atzerriko partzipazioa % 25,66 da. Metalika basikaren industrian, atzerriko partzipazio hori % 23,99 da; inbersiorik handienak, Ipar Ameriketako U.S. Steel Corporationek dauka, % 26 Barakaldoko Labe Handietan. Ura, gasa eta elektrizitatearen subsektorean % 23,5-era iristen da atzerriko porzentai; Iberduerok, % 25-an bat, General Electricaren kapitala du, eta, hortik aparte, Export-Import bankuarena, eta, zenbait lizentzia ere bai.

Dato hauetan ikusten denez, Euskal Herriko industria basiko guztia edo gehiena, atzerritarren kontrolpean dago, kapital gehiena Ipar Ameriketarra izanik. Euskal iraultzaileen estrategia markatzerakoan, nahi eta nahi ez, kontuan izan behar ditugu dato hauek, izan ere beti gogoan behar dugu, atzerriko

injerentzia etorriko zaigula, beste estatut edo herrietan gertatzen den bezala.

Zalantzarik ez da, egun, mundu guztiko oligarkiaren kapitalak fusionatzen ari direla, eta erabat zentralizatzen ere bai. Joan zen mendearen bukaeran, Euskal Herriko oligarkia Gaztela eta beste herrietako oligarkiarekin fusionatu zen, Espainiako oligarkia osatuaz. Gero, mende honen zehar, oligarkia hau sendotuz eta gehiago konformatuz joan da.

Egun, Espainiako oligarkia horri muga estatalak txiki egin zaizkio bere interesak defendatzeko eta ugaltzeko. Irabaziak handitzeko, kapitalaren kontzentrazio handiagoak egingo ditu. Beste aldetik, atzerriko kapitalek, expansionista izanik eta irabazi handiagoen bila ibiliz, Euskal Herrian toki egoki bat topatu dute helburu hori lortzeko. Horregatik fusionatu dira bi eratako kapital hauek, bata Espainiako erresuman sortua eta Ipar Ameriketara bestea. Bi oligarkia hauek enpresa berdinetan partzipatuko dute, antzinako estatu desberdinetako kapitalisten arteko etsaigoa alde batera utzi zutelarik. Denbora bateko «munduaren zatiketakarako» gerrak ebitatu dituzte. Zalantzarik ez da, oligarkia honen aintzindari eta dominatzailea Ipar Amerika dela.

Oligarkia honen konformatzearen beste froga bat, estatuen mailan dago. Estatuak, oligarkia estatalaren zerbitzutan dagoen aparato burokratiko-represiboa izanik, ez da, egun, erabat aislaturik aurkitzen. Ekaineko «Le Monde Diplomatique»n Espainiari buruz agertzen zen artikulua batean, garbi ikusten da Espainiako indar represibo guztiek dituzten harremanak CIA-rekin eta Ipar Ameriketako represio eta informazioko indar guztiekin. Beste estatuek ere harreman berdinak dituztela, esan dezakegu. Munduan zehar oligarkia bat osatuz joan den arabera osatu da represiboko aparatoa ere: Super-estatu, alegia.

B. BAKAIKOA

Apezpiku adardunak:

17 apezpiku detenitu eta kanporaturik Ecuador-en

Ecuador-en izan da. Riobamba-n. Diozesi hontako Proaño apezpikua ezaguna da lehendik ere. Akusazio handiak jaurti bait zizkioten, eta Erromatik Bisitari Apostoliko bat hartu zuen tokian bertan akusazioak aztertzeko.

Bistan da, Erromak arrazoi guztia eman zion arren —txalo beroak eskaini bait zizkion pobreen aldeko bere lanagatik—, handikiak ez dituela adiskidetu aipatu Proano apezpikuak. Eta azpijorran ari zaizkio eten gabe.

Hona bada. Hego Ameriketako apezpiku eta beste lagun (apaiz, erlijioso, teólogo, laiko) talde bat bildurik zeuden Riobamba-n. 1968an Medellin-en Hego Ameriketako elizak hartu zuen bidea biziagotzekotan. Hau da, ebanjelizazio lana egoera historikoari nola egokitu aztertu nahiz.

Eta bapatean, 17 apezpikuak Quito-ko Poliziaren Komisaldegian genituen atzilo. Han, Ecuador-etik kanporatzeko agindua jaso zuten.

Iskanbila bizia sortu zen diplomazian. Gobernua bere jokabidea nola rebait xuritu beharrean aurkitu zen: apezpikuak eta, batipat, haiekin zen zenbait apaiz erresumako arazoetan buruntzalia sartu nahiz zebilela, bilera jendea nola asaldarazi aztertuz zihardutela, bilera marxista zela...

Apezpikuek aho batez azaldu dute beren xedea: arras pastoralak, 1969ko Medellingo izpirituari nola eutsi eta eragin aztertu nahia.

Ez ziren, noski, Riobamban Hego Ameriketako apezpiku guztiak; hurrik eman ere. Baina ebanjelioaren suak harturik 17taraino diren lekuan (Hego Amerika bezain zabala izan arren) bada esperantzarik. Eta egia esan, Riobamban bildu direnak ez dira momentuko berotasunak eraginik bildu; horietarik asko ezagunak ditugu lehendik ere beren konpromiso bidez; hala nola: Brasilgo Fragosos eta Casaldiga, Chileko Alvear, Mexicoko Arceo...

Eta aitortu ere, honela aitortu du 17etarik batek: «Prest gaude bilerari Brasilen nahiz Estatu Batuetan jarraitzeko».

Ageri denez, apezpikuen artean ere, ez dira guztiak aingerutxoak.

«GIZA KONTZIENTZIA ETA BURUTIK ERLIJIOA NOLA ERAUZI»

Kasimir Kakol Poloniako kulto Departamenduaren buru da. Mintzaldi batetan (kanpora begira ez, baina komunist propagandistei eginikoan) garbi agertu du erlijioa erauzteko zer-nola jokatu nahi duen.

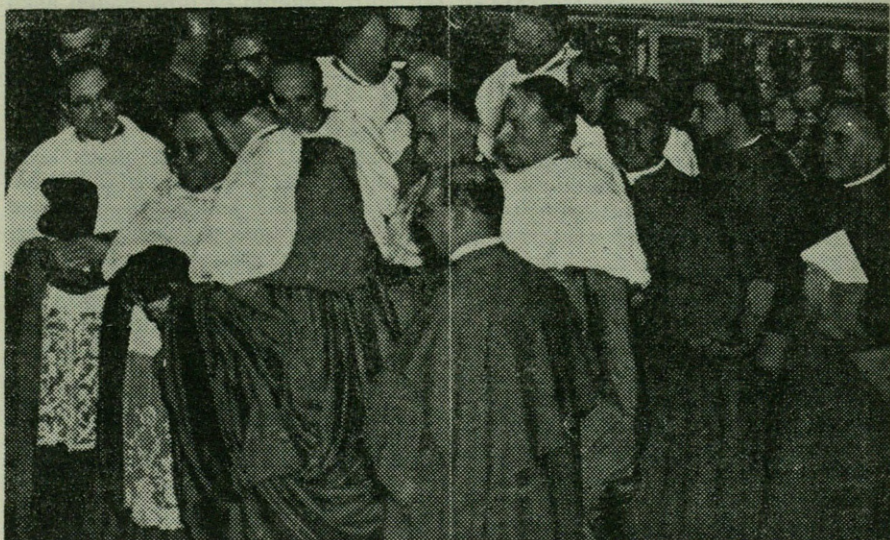
«Lotsatu egiten nahiz —esaten du—, beste erresumetako komunistek, Polo-

irabazi egingo bait luke elizak herrian.

Igandetan mezatara joateari utz erazteko, esate batetarako, bide polit hau proposatzen du: larunbatak libre eman eta oporraldiak banatuago ipini; hartarao liturgi egutegia hautsi egingo litza-teke, eta familian ospatzen diren jaiak ere bai.

Haurrengan erlijioa hondatzeko beste bide bat, Kasimir Kakol-en iritziz, eskolak bateratzea litzateke.

Gisa hontako mila proposapen egiten du. Apezpikuez mintzo delarik, hitz

nian nolaz doan oraino ere hainbat jende elizara galdetzen didatenean».

Halere, zera aitortzen du: «poloniar katolikoek elizkoitasuna azalekoa da, afektibua». Zergatik doan elizara hainbat jende? Gaizki ase izandako premien ondorioa da hori. Elizara, bizitza sozialeko hurgune bat betetzera doa jendea, denborapasa on baten faltagatik. Jolasbide hoberik emango bagenio, utzi egingo lioke jendeak elizara joateari».

Eta jarraitzen da: «Erljioa goza kontzientzia eta burutik kentzea lan konplexua da, eta luzea». Ez du egin nahi eliza, inola ere, biktima bat; horduan

gogorak erabiltzen ditu. Bat baino gehiago harritu bide da, noski, gobernua eta elizaren arteko harremanetaz arduradun den batek horrelako hitzak eta gisak erabili izateaz.

Egia, ordea, hor dago. Eta Kasimir Kakol-ek garbi agertu du zertarainokoa den soziologikoa katoliko askoren katolikotasuna.

Geure aldetik, gaitz egin beharrez on handia egin diezaiokeela kristautasunari, uste dugu.

AMUNSU

ELIZA BABESTUARI UTIKAN

Frankismoaren garaian, askotan aipatu ohi zen «PERSEGITUTAKO ELIZAREN EGOERA TRISTEA». Gure Elizetan, hamaika aldiz egin ohi ziren «ELIZA PERSEGITUAREN ALDE» otoitzak.

Pedro, espetxean zegoela, bere alde Elizak otoitz egiten bazuen, guztiz ongi deritzat, Komunist-Herrietan, gartzelatan, zigorpean eta askatasunik gabe zapalduak diren kristauen alde erreza-tzea. Bazuten ordea, otoitz haiek, politikaz kutsatutako zerbaiten usaia; nere sudurretarako behintzat bai. Hauxe zirudien beren esan nahia: Errukarria Komunismoaren atzaparretan eroritako Eliza. Bai dela zoriontsua gure arteko Eliza, Estatuak hain maitakiro babes-ten duen Eliza. Espainiako erlijio ofizia-lak katolikoa da eta bere zaipen, bere itzal eta babesean hartzen du Estatuak Eliza Katolikoa.

Ez da noski gauza atsegina Eliza persegitua: ELIZA PERSEGITUAK ORDEA, Kristoren antz haundiagoa du ELIZA BABESTUAK baiño Kristo, espetxera-tua, zigortua eta gurutzean hilla izan zen. «Zuek ez zarete nagusia baiño ge-hiago, esan zuen Kristok bere jarrai-tzaileei, nere eraso eta ni persegitu ba-naute, zuek ere berdin persegituak izango zarete».

Persegitua dakusagun Kristo, ez du-gu ordea sekulan Agintarien babesan ikusi. Zeruko Erreina zabaltzeko ez zuen jo Israelgo Fariseotar Agintarien-gara; ez zuen nahi izan garai hartako Apaizen laguntzarik eta Erromatarren indarra ez zuen haintzakotzat hartu ere. Herri zapalduaren ondoan eta berare-kin batera sufritzen bizi izan zen Kris-to.

Herria lotuta zegoen garai haietan, itxuraz behintzat, aske eta libro zirudien Elizak. Estatuak babesten zuen gure Eliza. Lotuak zituen herriak bere añaik kalean zear politikazko agerpen-manifestazioak egiteko; Elizak ordea, bere prozesioak egin zitakeen kalez-kale. Herriak ez zuen eskubiderik po-litika arazo, edota langile gorabehera-ko inolazko Batzarreik egiteko; Elizak ordea, Ekintza Katolikorako, hitzaldi eta konferentzitarako eta Kongregaziotara-ko bazituen bere Batzarre lekuak. Zen-tsurairean izan ziren eguneroko, aldiz-kari eta publikazio guziak; Elizarenak, zentsurapetik libre eta aske ziren. Lo-tuta, mutu eta zapalduta zegoen Herri horrek, ezln zezakeen begi onez ikus Estadu eta Elizaren sasi ezkontza horl.

Elizak ordea ez du izan sekula Fran-kismoaren garalan egitazko askatasu-nik. Elizaren eskuetan utzi zituen Esta-

duak pribilegio batzuk; Estadu horrek Elizari eskatzen zion ordaina ordea, izugarria zen. Zuk itxura batean aske ikusten zenuen Eliza, lotua, benetan lo-tua arkitzen zen. Diktadura eta Totali-tarismoaren euskarri eta pillare gerta-tu zen Eliza. Elizak zituen pribilegioek kondizionamentu bakarra zuten: Esta-dua zerbitzatu, Rejimena goraldu. Zori-gabekoa, Estaduauren aurka edo Reji-mena joka agertzen zen apaiz, praille edo kristau soila... gartzelak, zigorka-dak eta heriotza bera ere bere bizkar gainera zetorkiokeen.

Oroit zaitez berrogei urte hauetako Euskal Herriko historiari. Ofizialki ez bazen ere, egitazki gure herrietako apaiz, praille eta kristau askok Herria-ren alde jokatu zuen. Herriaren ondo-an egon ziren eta Rejimena, batzuek gehiago, bestek gutiago, Herria zapal-tzen zuen Diktadura zelako, salatu eta gaitzetsi-kondenatu zuten. Gure herri-ak, apaiz artean, baditu harmaz hilda-ko martirlak, urtetan giltzapean egon-dakoak, herbesteko ogi garratza jan behar izan zutenak... Zer zen haien pe-katu izugarria. Beren Herria eta Herria-ren eskubideak maite zituzten. Eliza-rentzat askatasuna nahi zuten, profe-tismo batean, Agintariak berak ere sa-latzeko. Askatasuna, bai, langile eta herri xumearen alde jokatzeko. Aska-tasuna, zapalketa guzien aurka oihu eta eta deihadar egiteko. Eta ez zelako Re-jimen-diktaduraren zerbitzari Euskal He-rriko Eliza, bere semeak zigortu egin zituzten Rejimenaaren Agintari Katoli-koek.

Ez diot harrokeriz; egi ordea hauxe da: Pentsaera eta jokaeraz guregan-dik oso atzeratuak bizi izan zirela Es-pañiako lurraldeetako apaiz gehienak. Batikanoko Batzarre Nagusiaren ondo-ren, batipat, lo zorrotik esnatzen hasi ziren. Estadu eta Elizaren lotura estue-giak eten eta moztu behar zirela, era-baki zuen Batikanoko Batzarreak eta guk, urteetan daramagun burrukari, heldu zioten eta biziki salatu hemengo herriaren zapalketa eta askatasun eza. Euskal Herriko apaiz jokaerak, hitz ba-tez itotzen zituzten Españiako lurraldee-tan: *Apaiz separatistak* dira hoiek. Oraingoa, ordea, jendea engainatze-ko, zer asma eziñik gelditu ziren. Es-painiako lurraldeetan ere Rejimena-ri bizkar ematen hasi zitzaizkion. Ondore-nak? Zuk dakizkizu: Diru zigor-multa gogorak apaizel Itzalean sartu. Zerbl-tzari eta Estaduen morrol izan behar zuen Elizak, bere salatzalle bihurtzen bazen, Komunismoa bezain etsaltzat

hartuko zuen Eliza Madridko Estaduak.

Azken urteotan, nahiz eta guk nahi bezain kemen haundiz izan ez, gizon eta Herriaren aldeko eskubideen alde anitz eta batzuetan bizi xamar, mintza-tu zaizkigu Gotzaiak. Hauen artean izan dira batzuk beren aitormenetan bular-tsuagoak: Añoveros, Setien, Iniesta eta abar. «Caso Añoveros sonatua izan zen. Setien, bere burua gorde beharre-an arkitu zen bere lepoa eskatzen zue-nik bai baitzen Francoren hiletak egin zituztenean Donostiako Katedralean. Iniestak hanka egin behar izan zuen Madritik Erromara. Izan ere Rejimen-Diktadura izugarri harek, zertarako be-har zuen babestu Eliza, bere jende haundienak bere Gotzaiak ere, etsai bihurtzen bazitzaizkion? Azken urtee-tan Eliza babestua (Iglesia protegida) Eliza persegituan bihurtzen ari zen.

Zer izan ote zaio Elizari hobe? Eli-zagandik jaso duen «BABESA» ala az-ken urte hauetan izan duen «PERSE-KUZIOA»? Zuk erantzun.

AROSTEGI

DEI BAT GIPUZKOAKO LANGABEAK BIL DAITEZEN

Sorabillako festetan izan direnek ikusi ahal izan zuten barraka bat posterrak, globoak, e. a. saltzeko. Andoaingo geldituen Komixioak ipinitakoa zen, beraiek diotenez, ez dirua karitatez eskatzeko, zerbitzu batzuen truke baizik eta, batez ere, beren arazoa jendeari ezagutarazteko.

Ehun eta hirurogei inguru omen dirateke, momentu honetan, Andoaingen geldirik daudenak. Hoietakoa batzuek Komixio bat osatu dute. Hona bertako bost lagunek eskaini diguten informazioa.

BURRUKAN SORTUA

SILENeko greba garaian hasi ziren Andoaingo geldituak elkartzten. Momentu hartan izan ziren batzarretan, herri guztiak parte hartu zuelarik, lanik gabeak ere sartu ziren. Gero, lantegi hartatik zazpi lagun bota zituzten: bazen beraz, multzo bat, elkarren leian aritzeko.

Martxoaren 31an egin zuten lehen batzarrea. Hirurogeiren bat gelditu bildu ziren, beren egoera aztertzeko. Lege aldeko xehetasunez hitzegin ondoan (ikus lanik gabee zer ordaintzen zaien erakusten duen koadroa), beste hainbat puntuz mintzatu zen. Hona bilera hartako aktaren zati bat:

«Legeak estuegiak direla salatu zen; gazte batzuek, bere ikasketak eskola profesionalean eta unibertsitatean bukatu ondoren, hilabete askotan ez dute lanik aurkitzen, eta, aurkitzen dutenean, beren ikas mailari ez dagoz kionak. Arrazoi bat eta bestea dela eta, «Seguro de Desempleo»-ra sartzen ez den jendearen egoera larria agertu zen.

Geldirik dagoen jendea gero eta gehiago dela ikusi zen, egoera hau gero eta larriagoa egiten dutelarik. Guk sortu ez dugun krisi ekonomikoa gure gain erortzen ari da, eta, era berean, nagusigoak erabiltzen gaitu, lantegi baikoitzaren beharrei erantzuten ez dieten soldata eskasak jarraituz.

Egoera hau ikusirik, geldirik gauden langileok lanpostu bat izateko dugun eskubidea agertu zen. Gazteentzat, eskola profesionaletatik atera eta, dagoen mailako lana eskatu zen.

Hau lortzen ez den bitartean, bere garaian eta berriro lanera hasi arte, gure soldataren 100 % kobratu behar genuke, denbora hortan ematen diren igoerak kontuan izanik.

Hau ere esan zen: lantegiei kontrolak jarri eta nagusiak orduak gehitu beharrean langile jende gehiago hartzea behartuko ez dituen bitartean, C.N.S.-k ez duela laguntzarik eskaintzen.

Horregatik, Asanbleak onartzen du MICHELIN, SILEN eta abarren borroka, soldata hobeak eta ordu gutxiagoren bila doazelako, lan-postuak sortuaz».

Geldirik dauden erakunde falta eta honen ondorio den sakabanatzea ikusirik, galdekizun bat zabaltzea erabaki zen eta horretarako, eta baita beste herrietako geldituekin harremanak izateko, 8-9 laguneko komixio bat aukeratu zen batzarrean.

ZAILTASUNEAN HAZI

Uztailaren 1ean egin zen bigarren batzarrea. Bilera egiteko baimena debekatu egin zuen «Sindicato Vertical» ak zera esanez, geldituak bere barrenean ez daudenez gero, ezin eman ziezakeela baimenik.

Bigarren aldiz «Ley de Asociaciones»-ean oinarriturik egin zen eskaria eta orduan utzi zieten, bileran bi «de-

Geldituen soldatak

—Azken hamabi hilabetetan jaso den soldata nominalaren arabera, 75 %.

«Fondo de Protección al Trabajo» delakoak beste 25 % ematen du.

Horrezaz gain sendiarentzat ematen duten laguntza.

—Sel hilabetez jasotzen da hau; beste horrenbeste denboraz Lan Ministeritzari baderitzio eta kasu berezietan hiru hilabetez jasutzen da, «Fondo de Protección al Trabajo»-ren kontura.

—Ondoko kasuetan ez da kobratzen:

—Soldaduskara joatean.

—Baja hartzean 30 egun baino gehiagoz (kasu honetan «Seguridad Social»-ak ordaintzen du).

—Hilabete baino gutxiagoz lan egiteaga-

tik, «desempleo»-a hainbateko soldata edo haundiagoa jasotzen denean.

—Kobraketa ezeztatua gelditzen da kasu hauetan:

—«Oficina de Colocación»-en bere mailako lanpostua eskaini eta onartzen ez denean.

—Lan Ministeritzak eskaintako ikasketa profesionala baztertzen denean.

—Atzererrira joatean.

—Jubilatzean.

—«Desempleo»-a kobratzeko tranparen bat egiten denean.

—Lan Ministeritzak atzerriara doazenei beste laguntza batzu ematen dizkie.

legado gubernativo» zirelarik eta kanpoan gordiazibil gehiago.

Batzarre honetan galdekizunaren erantzunen berri eman zen. Hemen, jaso ziren berrogeita lauren laburpena:

—Adina, batzaz beste: 27 urte.

—Egoera: 17 exkonduak eta 27 ezkongabeak.

—Ogibidea: denetik.

—Geldirik egon aurreko soldata medior: 15.566 pta.

—Ordu extrak: astean bost ordu (20 lagunek).

4. Beste herrietako jendearekin harremanetan jarri.

Beste ekintza batzuk ere atera dira aurrera. Orain hilabete bat edo, S. Etebanen ipini zen lehen barraka, eta egun hauetan lehen aipatu Sorabillakoa.

Hemen bi goardiazibilek, inolako esplikaziorik gabe, argazkian ikusten den pankarta kendu zuten. Bikote bati berri, eskutan zeramaten posterra kendu ondoan, oso interesatual baldin baziren, Kuartelera jasotzera joateko esan zioten.

—Desempleoa jasotzen dutenak:

—15 «expediente de crisis» agatik.

—14 arrazoi gabe kaleratuak.

—2 obra bukatu delako.

—3 ezbeharragatik.

—Desempleoa jasotzen ez dutenak:

—6 ikasketak bukatuta.

—1 kontratua bukatuta.

—3 detenituak izan direlako.

—Desempleoagatik jasotzen den dirua, batzaz beste: 11.570 pta.

—Lanik gabe dauden denbora, batzaz beste: 8 hilabete eta erdi.

—Lan eskaintzak «Sindicato»tik: 7. Hauetatik bi ez ziren hartu kondizio txarreatatik; beste bostetan berriz langileak ez ziren onartuak izan.

—Lana bilatzen da, baina aurkitzeko oso zaila dago.

Hau ikusi ondoren, lau komixio osatu ziren, eginkizun hauetarako:

—1. Geldirik dauden guztiak bilatu, desempleoa jasotzen dutenak eta ez dutenak, eskoletan aurten ikasketak bukatu ere tartean direlarik.

2. Lantegietako zehaztasunak hartu: nolakoa den, ordu extrak hilean, soldatak, e. a.

3. Lehen bietako lana bildu eta lantegietan postuak bilatu; langileekin harremanetan jarri, langile zerrenda bidali lantegiei eta abar.

Baina Andoaingo geldituek izan dute Sorabillako festa antolatzaileen eta herriaren laguntza. Bi egunetan 15.000 pezeta inguru jaso dituzte.

GELDITUEN KOMIXIOA AURRERA

Hau da orain arte egin dena: geldituak biltzen saiatu eta beren arazoa jendeari ezagutarazi. Honela eraiki da Andoaingo Geldituen Komixioa. «Sindicato Veltical»etik at, lan gabeziaren arazoa duten guztiei irekia dago. Bertan, batzarrea da nagusi, zer egin erabakitzeko eta baita arduradunak aukeratzeko ere; hoiek batzarrearen aurrean erantzun behar dute beren eginkizunetaz.

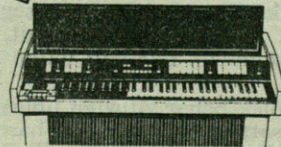
Aurrera begira bi xede nagusi dira. Bata udazkenean mamituko diren langile erreibindikazioetan geldituenenak ere sartzeari, edonork duen lanerako eskubidea gorde dadin. Bigarrena, probintzia mailan bederen, geldituak koordinatzea, leku bakoitzean komixioak osatu ondoren. Tolosan ari omen dira, iadanik, lan honetan.

Andoaingo Geldituen Komixioak dei bat egiten die bertako eta beste herrietako geldituei, beren erreibindikazioak lortzeko elkar daitezen.

ELIXABETE GARMENDIA

EROS EZAZU

Piper
de
HAMMOND

ORGANOA BERA

BAINO HOBEA

ESKURATUKO DUZU

- *Ezkerreko eskuz laguntzeko moldaerraza
- *Soinugailu guztien doinu eta hotsak
- *Ritmoa eta akonpanimentua automatikoak
- *Tekladu bakarrekoea eta pedalik gabea
- *Piper sistimako ehundakada partitura
- *Dohan, erraz eta azkar ikasten da
- *Garantia osoa eta zerbitzu onak

Ikus ezeren erantzunkizunik gabe:

BENGOA

HAMMOND
elektronikoetan
txapeldun

Zabal liburutegia

EUSKAL KULTURA JO DA

Aurreko alean eman zuen Zeruko Argiak ZABAL liburu dendari gertatutakoaren berri. Hiruzpalau kiloko bonba batek txikitu zituen hango bazterrak. Gertaera hori dela eta zenbait xehetasun eman nahi izan digute Genan Alfaro eta Jokin Apalategik.

Kultur elkarteei buruz 1901ean Frantzia eman zen legeri jarraiki sortu zen eta legeztatu ZABAL 1973. martxoaren 9an. Kulturgintzarako sortu zen, euskal liburu, disko, antzerki, kantaldi eta abarri laguntzeko.

Hogei laguneko elkartea da. Hogeitik 17 ipar aldekoak dira, 3 bakarrik hegoaldekoak. Ez da, beraz, ihesgindako jendeak antolatu duen zerbitzu, bertako euskaldunek moldatu duten zerbitzu baizik.

Ikastolek behar zituzten liburuak eta abar osatzen saiatu ziren hasera batean. 1973. maiatzaren 28an ZABAL deitu aldizkaria argitaratzeko baimena. Bi hilabetez behin kaleratzen da eta 19 ale argitara dira dagoeneko.

Denda bezala 1974garrenean hasi zen lanean. Baita argitaldari bezala ere. ELKAR taldearekin elkartu zen horretarako.

Izena ez ezik izana ere zabala nahi izan du ZABALEk. Alderdi eta joera guztietakoek egin ahal izan dituzte beren erakusketak. Aldizkarian bertan ere ezkerreko abertzale guztiei eman zaie toki. Baina inoiz ez da militargintza-aren aipurik egin. «Militargintza, iraultza»? galderapean arazo hori eztabaidatzen zen. Kultur lanaren askatasuna zaindu izan du beti ZABALEk. Militargintzarekin ez du loturarik izan.

Halere gerrilleroek txikitu behar zituzten etxeen zerrendan zegoen jarria. «La Voz de España»k Otxia deitu ekintzagatik izan dela adierazi nahi izan du. Norbaitek idatzitako eskutitza hartu du zenbaitek. 10 eta 20 miloi peztako eskaria egin zitzaion, eta ZABAL liburu-dendan, utz zitzatela.

Norbaitek ZABALEn izena erabili due-

la dirua era horretan biltzeko egia dake, baina ZABALEk ez du horretan parterik. Inor ez da hara dirua eramatera azaldu. Eta norbait joan baldin bada, esan dezala.

Inor ez da joan eta joaten baldin bada ere alferrik joango da. Han liburuak, diskoak eta arte lanak bakarrik saltzen dira. Hori asmo txarrez ez da bilen jende guztiak badaki.

Euskal kultura gorrotatzen duen jendalleak egin du azio hau. Euskal kultura suntsitu nahi izan dute. Euskal kultura jo dute.

Hogei dendarik jasan dituzte bonbaren kalteak. Hoietatik 17 joan dira alkatearengana ZABALEkoekin batera: honelakoan arrisku eta erosotik zaindu ditzala eskatuz. Izan ere, inguruko jendeak badaki ongi, ZABALEkoak dendari batzuk besterik ez direla. Jakin badaki bi langile lanik gabe geratu direla. Etxapeko guztiek horregatik lagundu diete.

Hotel de Londres y de Inglaterra

★★★★

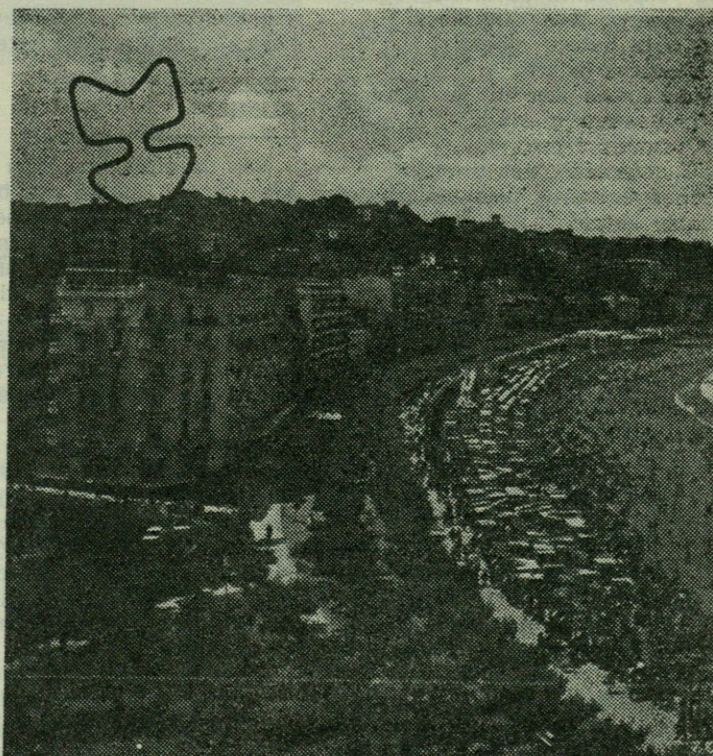
1876-1976

ehunurtehurrena

betiko eta oraingo kostako hotela

Tel. 44 41 33

DONOSTIA

«Pertur» eta «Apala»

bazterrak nahasteko ipuia

«Pertur»en inguruko zurrumurruak eta gezurrak garbitzeko bi bilera antolatu ziren hilaren 7an: Biarritzen, Maite Maniort abogaduaren etxean, lehenengoa; Donostian M. Castells-en etxean, bigarrena.

M. Albarade, Baionako haultegiko fiskalak zioenez, Apalategi «Apala» ez dago Pertur-en saltsa honetan zikindua. Inork ez du honelako susmorik eta «busca y captura» ordenik ere ez da eman. «Pertur»en gorputza-ren bila ibiltzeko arrastorik ere ez du Frantziako poliziak.

Poliziak ahal dituen xehetasun eta aztarren guztiak biltzen dituenean, Baionako haultegira eramango ditu. Orduan emango dizkio familiari argibide guztiak, Maite Maniort-ek zioenez. Bienbitartean izkutuan gordeko dira.

«Pertur»en familiak uztailaren 24ean jo zuen hauzitarra, mutilaren aztarrena galdu eta berehalaxe.

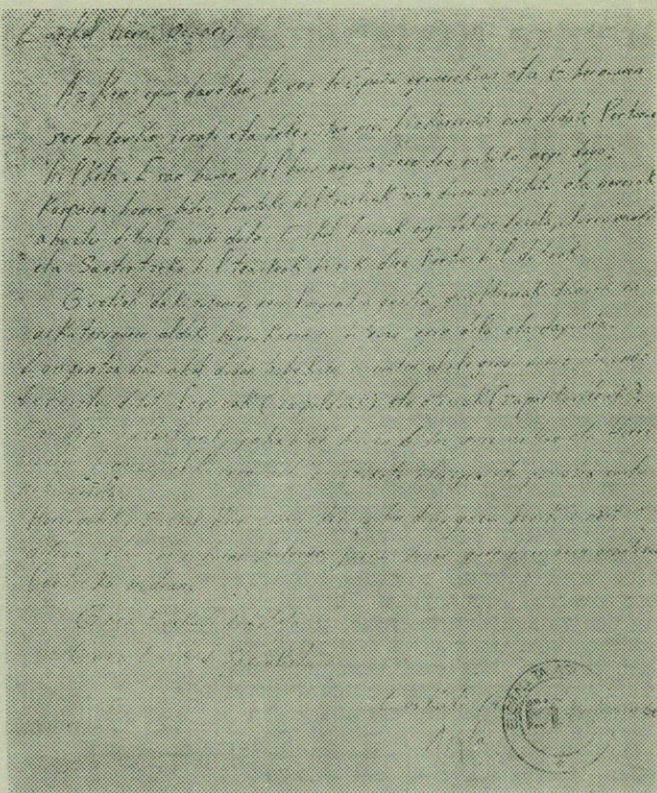
Castells-ek ere gauza bera esan zuen. «Pertur», bahitu eta gero Espainiako Estatuaren mendeko pasako zuten susmoak beharturik Donostiako Haultegira jo zuten. Honela arrazoitu zuten hauzia sartzea: «Existen indicios de que Eduardo Moreno Bergareche, tras su secuestro pudo ser llevado a territorio español, teniendo en cuenta las amenazas que recibió por grupos de la extrema derecha hacía tiempo y por los atentados sufridos en la vivienda de sus padres».

Deitura desberdinez bere burua izkututzen duen honelako jendillajerik bada gure artean. Hala moduzko basakeria asko egin du azken aldi honetan.

Halere inor ez dute harrapatu eta bertan behera utzi du hauzi hau Donostiakoak. Familiak, ordea, ez du etsi. Eta hauzia berri erazi eta azter erazi nahi du. Eskuin aldeko talde hauen artean mia ditzala bazterrak eskatuko du. Arrasate bahitu zutenean hori bera egin zen zenbait taldetan. Oraingoan ez da honelakorik egin eta hori egiteko biderik badute emana. «Pertur»en gurasoak semearen berri zerbait jakin nahirik mugara zirenean, polizia batek ez zien aurrera joaten utzi. Harrigarria jokabide hori ere!

Zenbait erdal egunkarik zabaltu dituen zurrumurruetan Arregi eta Perez Beotegiren izenak ere zikindu dira. Bidezkoa denez, hauzitara eraman dute egunkari hori.

Cezuraren eta saltsaren bidez egiazko gaiztaginak gorde nahi dira, beraz.

Euskal Herri osoari

Azken egun hauetan, La Voz de España egunerokoan eta Gobernuaren serbitzuko irrati eta telebistan neri bizkarre-ratu nahi didate Pertur-en hilketa. Esan hauen helburu nagusia zein den argi dago; kanpaina honen bidez, benetako hiltzaileak zein diren izkutatu eta herriak ahaztu ditzala nahi dute. Euskal Herriak ongi dakien bezala, Jurramendi eta Santurtzeko hiltzaileak berak dira Pertur hil dutenak.

Guztiok dakizutenez, nere langintza guztia, gure Herriak daramakien askatasunaren aldeko burrukaren serbitzuan egon dela eta dagoela. Langintza hau ahal dudana hobekien eramaten ahalegindu naiz eta ondo bereiztu ditut lagunak (zapalduak) eta etsaiak (zapaltzaileak). Ez dago zalantzarik, jokabide hauen bidez gure artean eta Herri osoaren barnean, elkarren arteko zatiketa, etsaigoa eta gorrotoa sortu nahi dutela.

Horregatik, Euskal Herri osoari dei egiten diot, gezur hauek sinets ez ditzan eta inoiz baino batuago jarrai dezan gure Herriaren askatasuna lortzeko bidean.

Gora Euskadi askatuta.

Gora Euskadi Sozialista.

Euskadi 1976garrengo irailaren 6an

APALA

soraluce

ERREMINTA — MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO— 37 TELF. 761440-41 - 42 - 43

Arantxa Kortabarria Maestre

Zauritu zutenen uneko argibideak ematen

Irailaren 5ean, Donostian, gertatuta-koaz lehengo alean eman dugu berri. Baina, halere, Arantxaren ahotik jakin nahi genuen egia.

Z. A.—Hasteko gertaturikoaren berri jakin nahi genuke, zelan gertatu zen? zelan izan zinen zauritua?

A.—Hondartzan igaro nuen goiza, bertatik ikusi estropadak eta hauek bukatu hondoren etxeruntz abiatu nintzen. 14,30ko autobusa hartzera nindoa-la jende talde bat korrika zetorrela ikusi nuen «Pertur askatu» eta «Pre-soak kalera» oihu eginaz. Ikurrin bat ere agertu zen une horretan. Berehala lurrean ikusi nuen gizon bat jasotzera joan nintzen. Nik ezin izan nuen eta beste gazte batzuek jaso zuten, berebil zuri batetan sartu eta eraman zuten.

Hau gertatu ondoren, zera konturatu ginen, Aurrez aurre 40 bat urteko gizon bat, genuela paisanoz jantzirik harma bat eskuan zuelarik. Batzuk las-ter oihu egin zuten: «Kontu izan, hark pistola du eta».

Nik ere ikusi nuen. Bost-sei metrora zegoen. Jakina, ez zitzaidan bururatu ere gizon hark harma disparatu zeka-keenik, baina ikusten duzun bezala oso konfunditu nintzen. Paisanoz jantzi-tako gizonak disparatu egin zuen pistola eta jakina, hain gertu zegoelarik, erraz jo ninduen. Bala izterrean sartu zitzaidan eta berehala lurrera erori nintzen.

Bi mutilek berebil batetan sartu eta Residentziara eraman ninduten. Ez nuen zentzurik galdu, ez nuen negar egin.

Residentzian hiru orduko operazio batetan bala atera zidaten eta gaur ja-kin dut sendagileen diagnostikoa: «He-rida por arma de fuego. Rotura de fé-mur. Pronóstico: grave». Orain, berriz operatu behar naute. Litra bat odol galdu dut eta oraindik infezio arriskua dago eta sueroa ere jarria dadukat. Beraz, Gorputza ahula dago oraindik beste operazio baten zama jasateko. Burni bat ere sartu behar didate eta esan didatenez beste 45 egun egin be-

har ditut Residentzian eta etxean bes-te lau hilabete ondo jarri arte.

Z. A.—Gorputzez eri eta ahul, baina animoz?

A.—Bueno, lehen esan dizut ez nue-la zentzurik galdu, ez nuela negar egin. Amorratio batek harrapatu ninduen, haserre jarri nintzen. Ez, zauritua izan arren ez nuen animorik galdu, eta orain inoiz baino sendoago nago animoz. Kul-parik gabe zauritu ninduten eta aste asko igaro behar ditut oinaze eta mo-lestiekin, baina ni baino okerrago dau-den euskaldunak kontutan harturik, asko arintzen zait dudan zama hau. Nerea ez bait da asko haien egoera-kin konparaturik !

Z. A.—Irakurri ahal dituzu erdal iz-parringiak?

A.—Erdal izparringiak ezarri dituz-ten lerroetan gezur maltzur batzuk ba-dira. Nik esan bezala gertatu zen, ez beste horiek agertzen duten bezala. Bestalde, zauritua ni bakarrik izan nintzela irakurri dut eta hori gezur haundia da. Residentziara, guttienez beste bi gazte ekarri zituzten zauritu-rik; Bat, «fractura de craneo» duena eta beste neska bat (bere amak esan dit) balaz zauritua. Neska honen sen-diak Gobernadorearengana jo zuen eta honek «ez zegoela jakinaren gainean» esan omen zioten.

Z. A.—Jendeak harrera ona egin ahal dizu?

A.—Esan dezaket arrazoi politiko ba-tek sartu nauela egoera honetan eta konturatzen ari naiz jendea erantzun zoragarri bat ematen ari dela. Tele-gramak, eskutitzak, bixitak, loreak, e. a.

Z. A.—Bai, hori bai, gela guztiz lorez estalirik ikusi dugu.

A.—Bestalde, Residentziako jendeak eginiko harrera, benetan txalogarria izan da.

Zezen suzkoak baino beldurgarriagoak, noski

Z. A.—Egungo politika egoeraz zer-bait esan nahi ahal duzu?

A.—Bai, esan nahi nuke zerbait. Le-hendabizi zera jakin nahi nuke: Terro-rismoa zer den edo nor den terrorista, zai eta terrorismoa legalizatua egon li-tekeen. Amnistiari buruz ere zerbait esan nahi dut: Espainiar komunikabi-deen bitartez hainbeste zabaltzen ari den amnistia hori, EZ DELA AMNIS-TIA; presoak barruan jarraitzen duten bitartean, EZ DELA AMNISTIA; bakar batzuk irten eta berriz beste asko ba-rrura sartzen dituzten bitartean, EZ DELA AMNISTIA; Euskal Herriak, da-gokion nortasun eta askatasunaren ja-be ez den bitartean, EZ DELA AMNIS-TIA. Eta demokraziaz ez dut ezer esan nahi, ez bait dut ikusten. Euskal He-rriri dagokionez behintzat, oso urrun dabil aipatzen duten demokrazi hori.

Z. A.—Zauritua izana ez ezik, zarata guzti honek ondoren kaltegarririk eka-rriko ahal du zuretzat?

A.—Ez dakit ondoren kaltegarririk ekarriko duen ala ez. Nere aldetik ger-taturiko guztia argitzea eskatu behar dut (denuntzia ere bai) eta agintari jendea por izango balitz, indemnizazio bat eman behar lidakete.

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**

IMANOL ISASA,

ESKUA MOZTUTA

Imanol Isasa Iturrioz Lasarten jaio zen orain dela 41 urte. 1973. otsailaren 28an harrapatu zuten. Burgosko "consejo de guerra"n epaitua izan zen, 1974. apirilaren 2an. Arrateko txalet bat hantzez gora botatzea, eta Felipe Huarte bahitzea bizkarreratzen zitzaion. 1975. ekainaren 21ean egin zitzaion hauzian, berriz, Hernaniko harrobian ohostu zen dinamitaren errua. 70 urtetarako itzala eman zioten.

Segoviako presondegian zegoelarik, ihesegitea erabaki zuen. Baita ihesegin ere beste lagun batzuekin. Baina mugan zauritua izan zen. Nafarroako ospitalera ekarri zuten 1976. apirilaren 6an, goizeko 6etan.

Urkia midikuak zioenez, zauri hauek zituen:

- 1) Shock traumatico.
- 2) Fractura abierta de 13 superior de húmero, conminuta y con herida de proyectil sin orificio de salida.
- 3) Lesión prácticamente total del plexo braquial.
- 4) Hemotorax y proyectil incluido en pericardio.

"Dum-Dum" deitu balak egin zizkion oker hoiek denak. Gorputzaren barruan sartzen denean, lehertzen den hoietakoa da.

1976. maiatzaren 14ean ospitaletik ateratzeko baimena eman zuen bertako zuzendariak. Baina ohar hau eginaz.

"Le adjunto los informes médicos y es necesario seguir atendiendo por personal competente al herido para ver de salvar la mutilación del brazo izquierdo, bien con intervención del plexo braquial o bien, con un tratamiento continuo de rehabilitación y según parecer de los médicos que le sigan atendiendo."

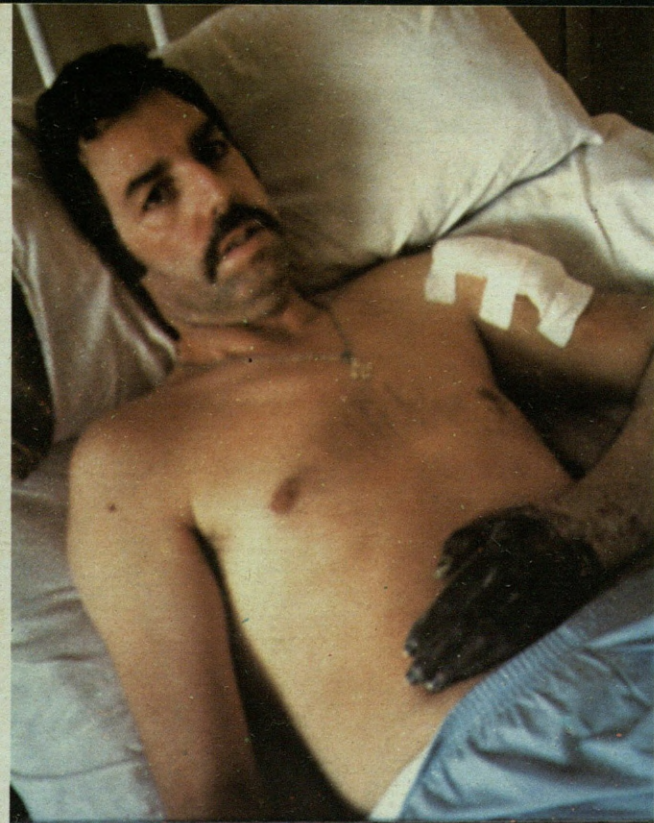
El traslado puede hacerse en el momento que V.I. disponga y en condiciones especiales de coche ambulancia para evitar complicaciones en sus lesiones".

Bala normalaren zauriak Carabanchel-eko gartzelako ospitalean sendatu zitzaizkion, baina "Dum-Dum" deiturarenak ez. Pasmao sortu zitzaion ezkerreko besoan eta moztu egin behar izan zioten eskua, ekainaren 14ean. Hala ere ez dirudi hobeagotzen ari denik. Besoa ezertarako gauza ez duela geratuko zaio. Horrenbeste botikek, berriz, giltzurrunak, gibelak eta urdaila hondatzen ari dizkio.

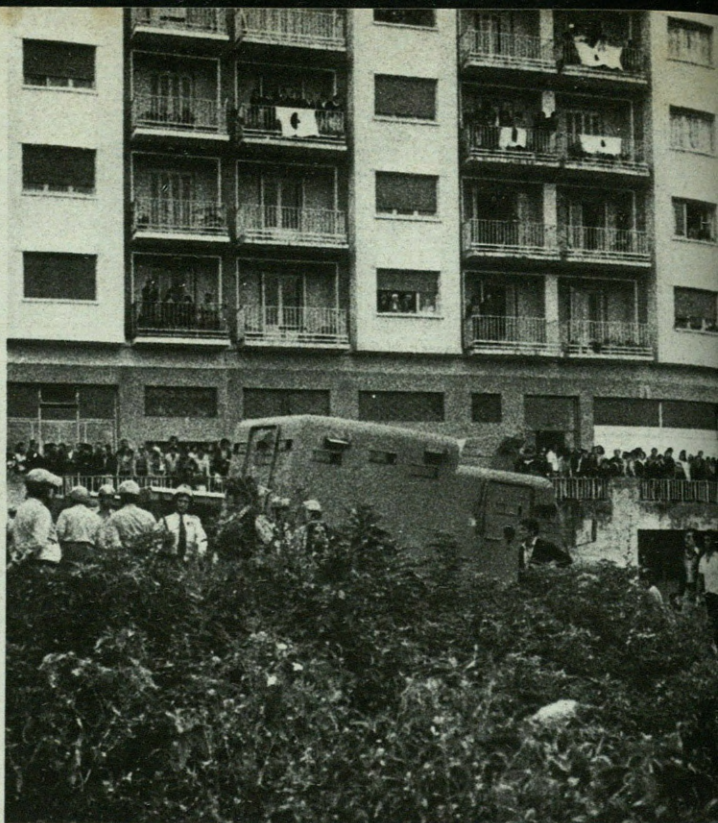
ASKATASUNA deitu "Euskadiko Laguntzarako Batzordeak" dei larria egiten dio Euskal Herri osoari eta mundu guztiari, Isasaren osasuna arriskuan dagoelako. Baita hainbeste gazte euskaldun, oraindik presondegietan aurkitzen delako ere.

Aipatu elkarte honek eman dizkigu Isasaren argazkiak. Herriak begiz ikus ditzan, usteldutako eskua eta besoko zauriak argitara ematen ditugu.

Presoak kaleratzea eta gizarte zuzenagoa eta baketsuagoa egitea, denon lana da.

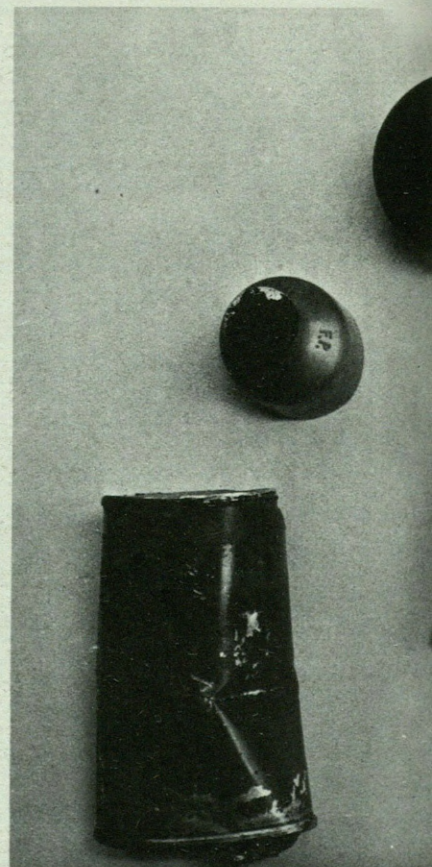
Imanol Isasa Iturriozen esku, ubeldu eta usteldua.

Jesus Mari Zabalaren hiletak. Junkaleko elizan ez zen hainbeste jenderentzat lekurik.

Gomazko balak eta bestelakoak. Lurrean bilatu dira. Zer premiarekin tira dira ?

Esku beltz hori mozturik du gaurregun. "Dum-Dum" balen txikizioa sendatzeko ardura gehiago izan behar da. Halere bi eskurekin herria izurratzea baino hobe esku bakarrarekin herria salbatzea.

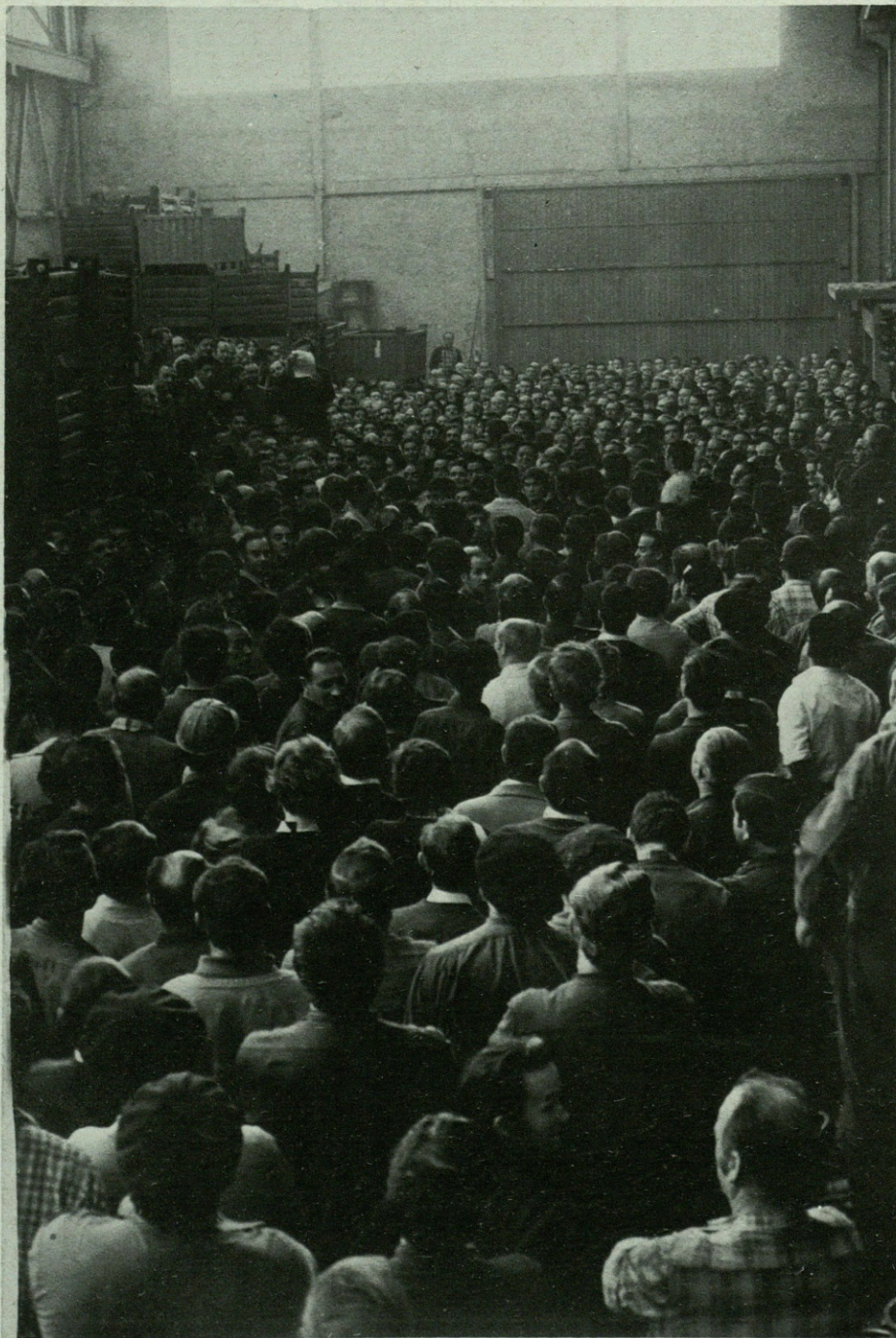

Gomazko gomak egin-
dako ubledua eta zau-
ria da.

VICTORIO LUZURIAGAKO LANGILEEN

AGIRIA HERRI IRITZIARI

Irailaren 9ko goizaldean izan ditugun gertaerak direla eta Pasaia-ko V. Luzuriagako langileok, eta

langile-aldezkarien batzordeak, gainontzeko langile guztiekin, ondoko agiri hau argitaratu beharrean aurkitzen gara:

Ondarrabian, hilaren 8ko gertaerak eraginik, goizeko 10etan izandako Biltzarrean, V. Luzuriagako langileok, biharamunez bitartean lan-uztea erabaki genuen, heriotze bat eta zenbait zauritu sortu zituen poliziaren joeraz protesta egin nahirik. Era berean, aipatu gertaerei buruzko kexa agertzearen, Pasaia-ko herrian zehar, ordena baketsuan eta isilik manifestatzea erabaki genuen.

— Pasaia-ko beste enpresetako langileak ere bildu ziren manifestazio honen bukaeran; polizia agertu zen, eta manifestazioa gerazirik, megafonoz sakabana gintezela agindurik enpresa alde-^{ra} erretiratu ginen. Une hontantxe, poliziaporrak joka hasi zen eta... kolpeak eta karrerak ere izan ziren zenbait polizia, lantegiko almazenetara sartzeraino.

— Sartzerakoan, gomazko bolak disparatu zituzten, almazeneko burdinezko "container"-ak berak markaturik.

— Agresioari, langileak burdinezko pieza tipiak jaurtikiz erantzun zioten. Poliziak, berriz, benetazko balaz disparo batzuk egin zituen, JOSE MURUA gure lankideari, almazeneko atea isterakoan, hiru bat metrotara, izter hezurra zulatuz.

— Poliziaren joera arbuiagarri eta konpreni-ezinezkoa agertu nahi dugu, langileek sakabanatzeko agindua beterik (ez bait zen gure joera inoiz probokagarria izan), lantegira azkenik itzultzen ari ziren lankideen kontra oso basa eraso bait zuen.

— Gertaeren aurrean etorkizun demokratiko eta zuzenagoa irrikitzen duen langile nahiaren erreprosoarako harmen erabiltzea, gaitzetsi besterik ezin dugu egin.

Pasaian, 1.976 irailaren 10ean
V. Luzuriagako Langileok.

JESUS MARI ZABALA ERASUN ONDARRABIAN IRAILAREN 8AN HIL ZUTEN!

Egun horietan Ondarrabian eta Irunen bizi denak bakarrik daki, bertako gertaerak merio, herriaren samin, tristura eta negarraren berri. Jendea goibel, buru makur, ezinaren amorrus negarrez ikusi dugu Ondarrabiako kaleetan. Balkoiak, jendearen zinta beltzak, heriotz-lekuan bildu den pendetza, negarrez ikusi dugun hainbeste eta hainbeste jende, giroa, gauaren isila, dena genuen saminaren ezaugarri.

JAI EGUN BATEN AMAIERA TRISTEA

Alaiak, zaratatsuak eta benetan herrikoiak izan ohi dira Ondarrabiako jaiak. Herriak, herri osoak, zintzo ospatu ohi du Guadalupeko Amaren jai eguna, urtez, urte, mendez mende, hutsegin gabe, Guadalupe tontorrera igozen ahalegindu da esker beroenak emanaz, aurrerantzerako laguntza eskatuz.

Aurtengo festetan jai giro alaiak zegoen. Jai giro alaiak eta gure egoera gogoan hartuz halako kezka, zuzentasun eta askatasun egarria erakutsi nahia ere bai. Festetan zegoen herriak gogoan zituen deserriratuak eta oraindik gartzelan daudenak. Alaitasunarekin batera beste oroitzaipen batzuek sumatzen ziren ondarrabitarren buru bihotzetan.

Ama Birjina eguna eguzkitsu eta garbia zetorren, goizean goizetik, betiko

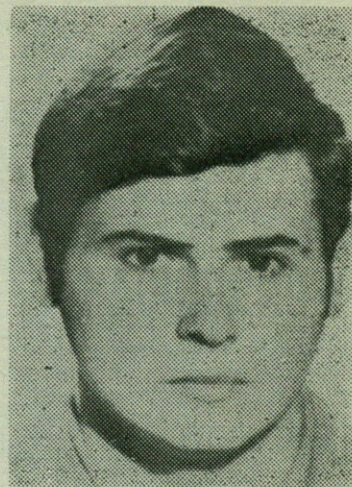
ohiturari jarraituz alardeari hasera eman zitzaion. Zahar eta gazte, goizean goiz jaikita batzuk, eta oherik urratu gabe beste asko, kaleetan ikusten genituen, batzuk txibilua joaz, besteak abestuak, haruntzako oihi eta dantza eginaz. Hura jai giroa hura! Ez genuen hain amaiera tristea izango zuenik uste! Zenbait goardiazibil bertara hurbildu zen arren, lasai geunden alkatesaren agindua beteko zuten us-tean.

Bai alardearen hasera, bai Guadalupeko joan etorria, bai arratsaldeko saioa ezagutu izan ditugun alainetakoak zirela aitortu beharrean gara.

Baina jaiak ez zuen egunari zegokion bukaerarako izan.

JESUS MARI ZABALA ERASUN, TIROZ HILA

Ondarrabian gertatuaren berri ahalik eta zehazkien jasotzen ahalegindu ga-

J. M. Zabala

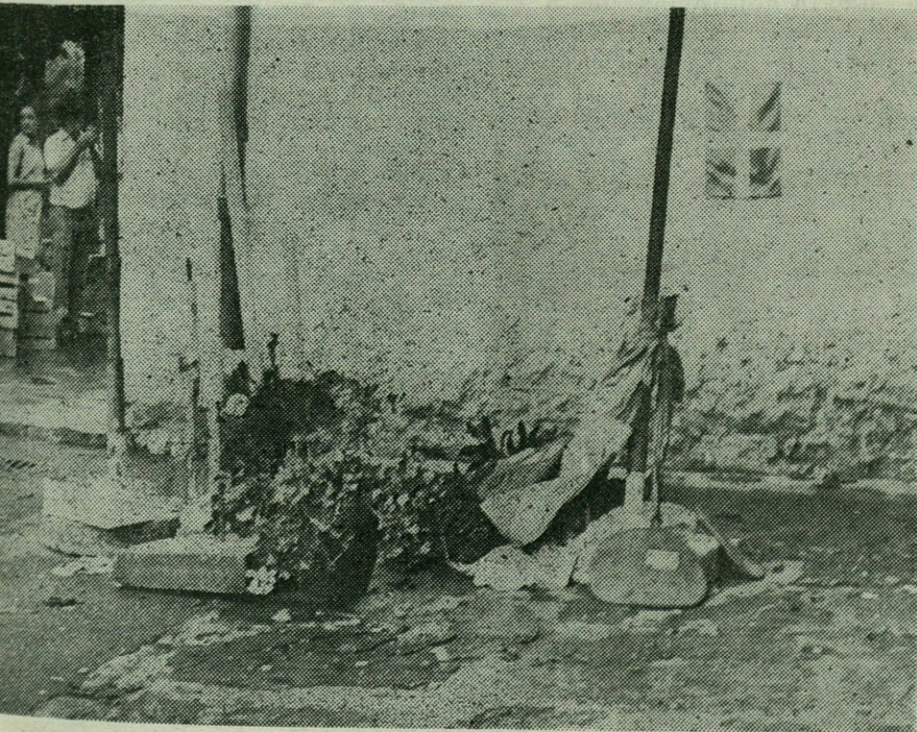
ra, eta bertan laguntzarik jaso dugun arren, oraindik erabateko informazio zehatza prestatu gabea dago. Halaz ere gertatuaren punturik nagusienak azalduko ditugu.

Jai eguna amaituz zihoan hartan, arratsaldeko bederatzitik t'erditan Hasi Bar Itxaropena nigurutik eta Hotel Concha aldera berrehunen bat lagunek osatutako ibilaldi bati hasera ematen diote berriro toki berdinetik itzultzeko asmoz. Ez zen gertaera berria, festetako lehengo egunetan ere horrelako ibilaldiak prestatuak ziren, eta ez zen apartekorik ezer gertatu. Oihurik ugarrienak: «Pertur askatu», «Presoak kalera», «Amnistia». Bai ibiltariak, bai herriarrak, agerkundee bertan amaituko zen ustean zeuden.

Halako batetan, dèhadar bat entzuten da: «polizia!» eta jendea korrika hasten da. Ondarrabiako kale nagusienak bi ertzetatik hartuak zituzten. Leku-Ona taberna aldetik armadakoak eta San Pedro kalearen beste ertzetik zibilak. Kalea itxia zegoen, beraz.

Kontxita taberna parean gazte bat, korrika, goardia zibila atzetik duela. Gazteak ihes egin nahirik Ana Mari denda ingurutik Txantxangorri kale atetik abiatu nahi du. Baina bizpauru metratara zegoen goardiaren tiroz zerraldo erortzen da Jesús Mari Zabala. Ingurutik zetorren beste goardia zibilak hiltzailea hartzen du eta bereetara eramaten du. Zabala gaztea, hiltzen dagoen gaztea, bertan uzten dute, ez diote ezereen kasorik egiten.

Momentu nahasia da ondorengoa, jendea zer egin ez dakiela geratzen da. Gertatuaren berri garratza berehala zabaltzen da. Aita Gogortza betharmitak gaztea hain gaizki ikusirik hil aurreko otoitzak egiten dizkio eta hamarren bat minutu lurrean igaro ondoren, auto partikular batetan Cruz Rojara daramate eta handik Residentziara. Ordurako hila zen Jesus Mari Zabala.

J. M. Zabala hildako lekua

GORROTOAREN ONDORIOAK

Jendearen ahotan salakuntza nagusi bat zegen: «gorroto biziz jokatu dute» zioen aho batez. «Egunez horretarako biderik izan ez dutenean, alardeko har-mak etxean utzi genituen garaian era-so zuten». Horrelako esaerak, pausoan, pausoan, entzun zitezkeen Ondarra-bian.

Hamar minutu lehenago, Alcanadre tabernan sartu eta jendea golpeko eta gomazko pelotak botaz hartu zuen po-liziak. Jendeak, uste gabeko harrera horrekin ikaraturik atzeko atetik eta leihotatik ihes egiteari ekin zion.

Gran Sol tabernan ere gas negar-eragilearen bonbak bota zituzten. In-darkeria sumatzen zen non nahi.

Jesus Mari Zabala Erasun nola bota zuten oharturik hiltzaileari jarraitu zion Gabriel Alonsok. Beste goardia zibil bat bideratzen zaio eta orduan honek dio: «bat hil duzue». «Ezin daiteke» orduan goardiak. «Asesinatu duzue» berriro Alonsok. Eta orduan beste goar-

dia batek erantzuten dio: «eta bat ahal da?, euskaldun denak garbitu behar ge-nituzke alerik utzi gabe». Horrelako erantzunak besterik gabe gorrotoaren sentipenak ederki asko erakusten du. «Orduan kulataz jo ninduten, dio Ga-briel Alonsok, nere alardeko gerrera odoldurik utzi zidaten».

Egoera hartan, jendea izuturik ko-rrika hasi zen hartan, haurdun dago-en emakume bat lurrera erori zen eta bere senarrak bere bizkarrez babestu nahi izan zuen emaztea jo ez zeaten. Senarra bero bero egin zuten.

Horrela, beraz, Ondarrabian gertatua ez da uste gabeko okarren bat, gau hartan hartu zuten jokabidearen ondo-ria baizik.

HERRIA ETA AGINTARIAK

Udaletxeak festa aurretik ahaleginak

egin zituen horrelakorik gerta ez ze-din, bi hilabetez lehenago poliziak sar-tuko ez ziren hitza jasoa zuen. Bai fes-ta aurretik, bai festetan bertan alkate-sik, Mercedes Iridoy andreak, ahalegi-nak eta bi egin zituen ezer gerta ez zedin. Gertatuaren berri ematera Hos-tal Carlos Vera joan zitzaizkionean be-randu zen.

Ordurako Gabriel Alonso eta beste lau neska detenituak ziren, eta talde batek Iridoy andrearen etxera jo zuen askatzeko eskatuz. Gobernadorearekin hitzegingo zuela eta askatuko zituzte-la. Gertatu ere hala gertatu zen, bere-hala askatu zituzten.

Baina alkatesa kezkaturik zegoelarik, goardia zibilen teniente koronelarekin hitzean zuten. Agian manifestazioren bat izango zela esan zion, gehienez ere ehunen bat gazte bilduko zirela, eta gehienez oihu batzuk egingo zituztela. Horregatik, arren, bakean uzteko eska-tzen zion. Gero, kaletik teniente kor-nel hori itzuli zenean, hori bera baieztu zion, gartzetxoan manifestazio bat zela eta ez zela ezer gertatzen.

Zabalari gertatuaren berri jakin zu-tenean, gobernadoreak eta bere lagu-netko batzuk San Kristobal bideguru-tze ingurura jatsi zen. Kontzejalek ni-darra handik ken zezan eskatzen zien gobernadoreari. Honek, berriz, jendeak handik aldegin zezan ahaleginak egi-teko eskatzen zien kontzejalei. Azke-nik poliziak erretiratu ziren. Gaztelura iritsi zirenerako, Martin Iturbe apaiza eta alkatea Cruz Rojara joanak ziren, eta hemen jenderik ez zegoenez geroz Zabala Residentziara eraman zuten eta alkatesa eta apaiza iritsi zirenerako hilik zegoen.

Hamabiak aldean jende mordo bat biltzen da Carlos V ostatuaren aurrean. Gobernadorea eskatzen du, baina ho-nek laukote bat baino ez du hartzen. Dozenaren bat jeeps inguru hurbiltzen da Ondarrabiako parte zaharrera, eta

butzuk plazara. «Ez mogitu, zioen baktek —guztiok hil gaitzate!».

Ordezkarri bezala laukotea itzuli zenean haxe zioen: «Hitzak politik bain ez. Bere nahigabea eta samina hemen bildu garen guztiona baino haundiagoa dela esan digu. Guk hilda-koaz hitzegin diogunean, bera ordena zaindu behar duten eginkizun garratzaz mintzatzen zen. Gauzak inbestigatuko direla dio eta etxera joateko».

Berriro gobernadorearengana joan da manifestazio bat egiteko baimena eskatzen diotenean, hamar eguneko epearekin eskatu behar dela eta legeak gordetzeko erantzuten die. Azkenik kontzejalen eskariaz, agian epeak bete gabe egin zitekeela zioen, baina alkatesak hurren egunez deituko.

HERRITARREN ERANTZUNA

Jesus Mari Zabala hila zela jakin bezain laster, balaz bota zuten lekuan, halako monumento bat prestatu zuten, kandelak pizturik eta ikurrin bat edo beste, txapela eta beste gauzaren batzuk han daudelarik. Bere lagun batzuk gau osoa han igaro zuten. Hurren goizean egurrezko gurutze bat ipini zioten, lore-sorta ugari eta ikurrin haundi batzuk inguruan. Han jarritako otarrean jendeak diru asko botatzen zuten. Orduak eta orduak igaro zituen jendeak, negar zotinka, bihotz urratuaren nahigabea erakutsiz.

Kaleak isilik zeuden, dendak itxiak, jendeak ez zuen hitzegiten, begirada samintsuak esan beharrezko guztiak adierazten zituen. Festa giro ezaugarri guztiak, zintak, banderak, eta abar, kendu zituen, eta balkoietan lutoaren ezaugarriak azaldu ziren. Jendeak negarrari eman zion.

Irailaren 9an goizean, zenbait lantegi geratu zen, eta Pasaian, adibidez, J. Murua, Luzuriagako langilea, balaz zauritua izan zen.

AGINTERIK GABEKO AGINTARIAK

Irailak 9, goizeko 10,30etan Udaltxaren bilera. Jende asko bildu da kontzejal eta alkateaz gain. Alkateak hasera eman ondoren, bezperan gertatuaren berri ematen da laburki. Udaltxeak hori gerta ez zedin emandako pausuen eta ahaleginen berri ematen da, baita eman zioten hitza bete gabea izan zela ere.

Pleno honetan proposatzen diren erabakiak hauek dira:

- Festak erabat moztutzea.
- Errepresioaren eta jokabidearen gaitzespena aktan jaso zedila.
- Alkatearen eta kontzejalen dimisioa Ondarrabiako herriaren eskutaz utzea.

Baina pleno batetan herriak hitzgeterik ez duenez geroz, plenoa moztu eta elkarrizketari hasera ematen zaio jendearen iritziz erabakiaren alderdi onak eta txarrak aztertuz.

Dimisioaren alderdi onak:

- aginterik gabeko agintaritzaz ezingo dela ohartaraztea.
- gaurregun udaletxeak duen ezina eta indarrak eza salatzea.
- titere eta marioneta bezala ibiltzekotan, nor bere buruaren jabe ez izatekotan, uztea hobe dela.
- horrelako erabaki baten bidez zernola gauden jendea ohar dadin komenigarria dela.

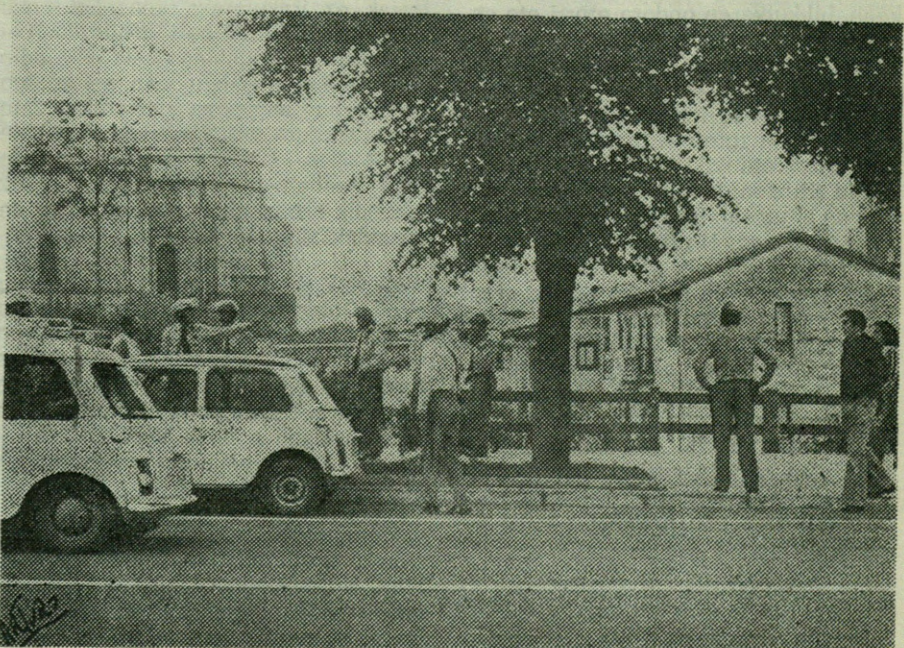
Dimisioaren alderdi txarrak:

- oraingo udalkide eta agintari jatorrak utzitako tokia herriarekin zerikusirik ez duen jende osa daitekeela.
- luzarora begira, zenbait jende nahi egiten jarrai dezan erraztasun guztiak ematea dela.

Dena dela, arratsaldeko manifestazioaren ondoren dimitituko dutela diote: hortan geratzen dira.

ONDORIO GISA

- agerkunde eta manifestaziotan jende asko hiltzen ari da. Ez dago horretarako eskubiderik.
- Ondarrabian gertatuak ez du izenik.
- herri bati dagozkien eskubide nagusienak ezetsiak diren neurrian ez da bakerik sortuko.
- herri bakoitzean herriak aukeratu-tako agintariak eta herri barruan, herriarekin, eskubide osoak izango dituen agintekera behar da. Azken aldi honetan erabat nabarmendu zaigun gauza da hau.
- Azkenik, herriak gertatuaren berri, zehatz eta mehatz, jakiteko eskubide osoa du. Informazio bideak zabaldu behar dira, eta lan honetan herriaren zerbitzuan dihardutenek erraztasun osoak behar dituzte.

ELIZKIZUNAK ETA MANIFESTAZIOAK

Hilaren 9an herria bete polizia

Zazpietarako bazegoen bilduta jendetza haundi bat San Pedro kalean, hil kutxaren inguruan batez ere.

Ondarrabirako kamioan, Amute pare hortan, poliziaren kontrol bat zegoen. Arratsalde erdian zabaltu zen Gobernadoreak debekatu egin omen zuela manifestazioa Madrilgo aginduz.

Zazpiterdian poliziaren karabana haundi bat sartzen da San Pedro kalean, antidisturbios hoietakoa, eta jendea espaloietara biltzen da. Polizitako batek magnetofono bat hartu eta jendeari erretiratze eskatzen dio, eta hura lehen abixua dela eta beste bi izango direla eta ondorenean indarrean sakabanaeraziko dutela jendea. Bigarren abixua eman zuenarako, poliziak porraekin ekin zion eta gomazko pelotekin. Sekulako triskantzak sortu zen eta zalaparta hartan pertsona batzuek min hartu zuten. Seikote bat bakarrik gelditu zen Jexux Marien hil-kutxa ondoan. Beste guzietan alde egin zuten eta polizikoak bakarrik geratu ziren kalean beren kotxeekin. Autobus eta jeep, hogei tabat edo baziren. Baste kaletan ere baziren polizia taldeak eta jendeak korrikaldi batzuek egin zituen. Talde hauetako batek rasta kendu zuen ikastolak festetarako jarrita zeukan tabernaren gainean zegoen letrero bat. Hau zione letreroak: «Adiskide ta lagun, eutsi Ondarrabi euskaldun». Beste talde batek, lehengo bera ere izan zitekeen, hil-kutxaren ondora etorri eta ostikoka bota zituen gurutzea eta kanderakoak. «¿Quitamos las banderas?» galdetu zuen batek eta «ez» erantzun zitzaion. Laster han ziren berriz eta «Familia —esan zuten—, tenemos que retirar esto» eta rriki-rraka hango gauzak kendu zituzten, loreak beren botez baztertzen zituztela. Berririo euria ari zuen, baina gutxiago. Hirugarren aldiz etorri eta han zeudenei, familiakoak zirela-koan, handik alde egiteko eskatu zien. Halen minaz konturatzen zirela, baina han probokazio bat zirela eta handik alde eginarazteko agindu zitzaizela. Ilunak kaletan jenderik gabe hartu zuen Ondarrabia eta palizikoz josita, batzuk beren jeepetan zai eta beste batzuk portaletan sartuta euriari ihes.

HILAREN 10ean —HILETAK—
IRUNEN

Hurrengo goizean triste zegoen On-

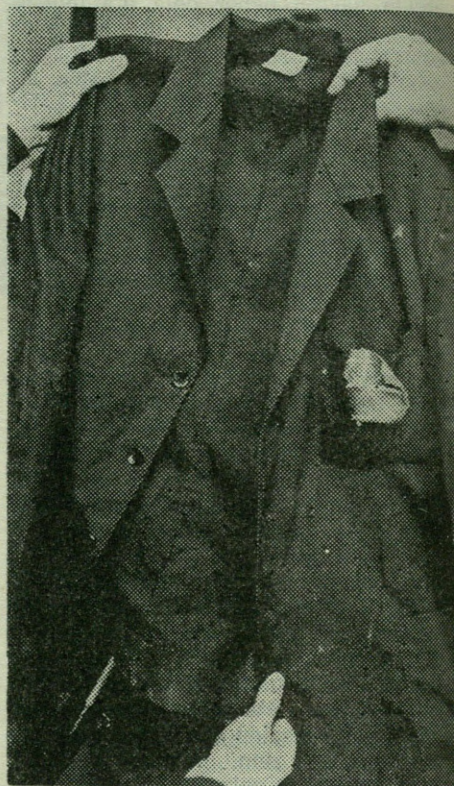
darrabi: Zapi beltzak leihoetan, dendak eta tabernak itxiak, hil-kutxa bat berriro Jexux Mari hil zuten lekuan eta poliziaren jeep bat San Pedro kalea zaitzen. Egun osoa hala joan zen.

Jexux Marien hiletak Irungo Sagrada Familia elizan izatekoak ziren, baina Junkal elizan izan ziren, poliziako Komisarioaren eta Irungo alkatearen erabakiz, Junkal ingurua hobeki kontrolatuko omen zutelakoan Sagrada Familiako baino. Hileta-meza zazpietan zen izatekoa eta errosarioa ordu laurden bat lehenago; baina seieterako jendez bete zegoen parroki aurreko enparantza. Irungo alkatea eta Konzejalak presidentzira zihoazen eta apaiz batek esan zien leku haiek familiakoentzat uzteko. Mezaren haseran, zenaren koinata batek, hitz batzuk irakurri zituen. Inguru hartako 19 apaizek eman zuten elkar-meza. Gotzaien homiliari harrera hotza egin zion jendeak. Ondorenean, Jexux Mari zenaren lantokiko lagunen hitz batzuk eta poesia bat irakurri zen gauza, jende asko baitzegoen kanpoan elizada sartu ezinda. Irakurketak ez beste guzia, euskeraz egin zen meza-tan.

Junartzea bukatu ondoren, bailarako apaizen reflexio bat irakurri zen, Gotzaien konsiderazio peneralak gertakizunei aplikatuz. Badirudi Setien gotzaiak ez irakurtzeko konsejua eman ziela apaizei idazki hori, erlijiozkoa baino politikazkoa gehiago zela hura adieraziz; baina murriztu izan balute, gotzaienaren antzekoa gertatuko zatekeen. Jendeak txaloka eman zion baiezta apaizen idazkiari. Badirudi borradoretik zenbait puntu moztuak zeudela lehendik ere, zenbait apaizen ustez desegokiak zirelako harako.

Hiletak zenaren gorputzik gabe egin ziren. Gobernadoreak ez zuen utzi etxera eramaten. Gorputza, zuzenean Irungo kanpasantura eraman zuten Donostiako Residentziatik, hilaren 9an, ilunabar aldera. Gauez Irungo kanposantu ingurua zaitzen egonak ziren polizikoak. Lur ematea biharamun goizean egin zen eguerdiko lletan.

Hiletak hasi aurretik polizia, eliz inguruko puntu jakinetan, han zegoen zaitzen. Hiletak ondoren jendetza haundi bat ixil-ixilik manifestazioan joan zen Paseo Kolonen azkeneraino. Hemen an-

Jesus Mari Zabalaren zamarra. Anaitasunako argazkilariak hartu du tristura besterik ematen ez duen tiroz zulatutako zamarra hau

nistia, polizi-indarrak izkutatzea eta Pertur askatzea eskatuz deihadarka hasi ziren. Avenida del Generalísimoan kotxe batzuk zeharkatu zituzten. Egurrean sakabanatu zuen poliziak manifestazioa eta berak gaueko hamaikak inguru arte egon ziren kalean. Korrikaldi batzuk izan ziren, zartakoak ere bai, malkogasak eta gomazko pelotekin tiroak ere bai. Irungo eta Ondarrabiako sarreretan poliziaren kontrolak zeuden. Ordubehar izan zuten kotxeek Irundik Ondarrabiara joateko hiletak bukatu ondoren. Hamarrak eta laurdenetan jarri zuten Ondarrabiaren sarrerako kontrola. Ordu hortan Ondarrabiako kalerik nagusienak hutsik zeuden, kotxerik gabe. Ondorenean karabanan etorri ziren. «Txantxangorri» galeriaren ondoan kandelak bat zegoen piztuta Jexux Mari zenaren hil-kutxaren aurrean.

HILAREN LLAN: ONDARRABIAN

Biharamunean zabaldu ziren Ondarra-
biako dendak. Tabernak ez.

Arratsaldeko zazpiak inguruan polizia
taldeak han zeuden herriko zenbait pun-
tutan; eta jendea hiletetara zihoan pa-
rroki aldera. Ordurako eliza jendez be-
tea zegoen. Alkatesa txaloka hartu
zuen jendeak elizara sartu zenean. Me-
zaren haseran Jexux Mari zenaren arre-
bak paper bat irakurri zuen akto haren
erlijiotasuna errespetatzea eskatuz.

Meza hontan ere irakurri ziren Go-
tzaien homilia eta apaizen idazkia eta
berriro ere txalo jo zitzaion apaizenari.

Hiletak bukatu zirenean jendea zai
egon zen alkatesa atera zedin eta berri-
ro txaloka hartu zuten. Aintamentua he-
rrira jeixtean, jendetza haundi batek se-
gizioan atzetik manifestazioan ixil-ixilik,
Jexux Mari hil lekuraino joateko as-
moz. Jendea San Kristobalgo kruzera
irixtean, polizikoak beren kotxetatik
atera eta batek megafonoz ohar hau
egin zuen: «La manifestación está pro-
hibida por orden gubernativa. Hagan
el favor de disolverse. Está prohibido
tipo de manifestación de duelo. Si
hay alguien responsable, que se acer-
que a hablar». Alkatesa atera zen eta
polizikoekin hitzegin ondoren megafo-
noa hartu eta jendeari honela esan
zion: «Hemen errezatuko dugu GURE
AITA bat. Jainkoak ikusi du gure inten-
tzioa. Jexux Mari zerutik odol gehia-
go ez ixurtzeko eskatzen digu. Erreza
dezagun hemen, lekua hau balitz be-
zela». GURE AITA eta AGUR MARIA
esan zituean eta gero «Ahora yo os pido
por favor... no sé ni lo que digo...
ahora vayamos todos a nuestra casa».
Zortziak eta laurdenak ziren. Jendeari
ez zitzaion gustatu proposamena. Jen-
deak San Pedro kalean barrena segitze-
ko partez, pentsatua zegoen bezela, al-
katesaren atzetik segi zuen Garcilaso
de la Vega kalean barrena.

Leihotatik begira zegoen jendeak txalo
jotzen zion alkatesari aurretik pasa-
ztean eta arrantzaleen Hermandadeko
etxe aurrean kotxean sartu zen arte
etxera joateko. Bidean «Eusko guda-
riak» abestu zen eta «Gora Euskadi»
hotsegin ere bai. Martin de Arzu ka-
learen bukaeran, Zuloagatik barrena
San Pedro aldera jo zuen jendeak eta
ia hil-kutxa egon zen lekuraino joan
zen. Hiletak bitartean edo, kendu egin
zuten handik hil-kutxa eta orduan ez
zegoen han.

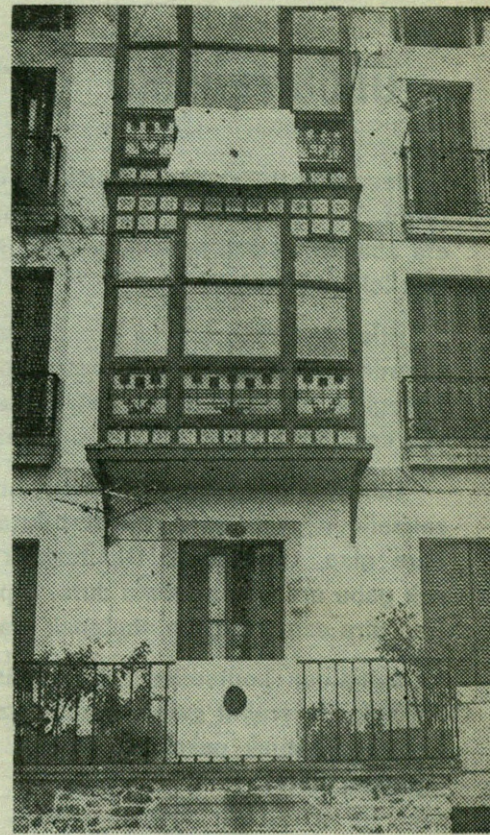
Polizikoengana hurbildu hainean jen-
dea besoak jasota jarri zen bere de-
fensarik eza adierazi nahirik. Ez dakigu
zer esan bide zioten elkarri manifes-
tazioan aurrea zihoazenek eta poli-
ziak; baina berehalaxe jende guzia be-
launiko jarri zen eta GURE AITA abes-

tu zen. Jendeak bere hartan segi zuen
geldi polizikoen aurrean. Berriro zer-
bait hitzegiten hasi ziren polizikoek eta
aurreko jendea. Manifestazio desegite-
ko eskatzen zuek poliziak eta zenbait
jende erretiratzen hasi zen.

Orduan, manifestazio biek, poliziaren
megafonoa hartuta beraiekin hitzegin
ondoren, jendeari sakabana zedila es-
katu zioten, bakezko manifestazioa egin
zelaeta. Jende talde haundi batek ez du
onartzen proposamena, eta handik las-
ter poliziek bidea libratzen diote jen-
deari eta jendeak bere martxan segi-
tzen du.

Polizikoen aurretik pasa ondoren,
beste jendeari manifestaziora sartzeko
eskatzen diote eta taldea haunditzen
hasten da. San Kristobalera irixtean,
berriro Matxin de Arzu aldera jotzen
dute, lehengo bide bera eginez; eta he-
men lehengo bueltan hainbat jende ba-
da berriz manifestazioan. «Eusko guda-
riak», «Pepoan hartuta... eta abar kan-
tatzen du jendeak eta deihadar batzuk
egin ere bai. San Pedro kalera sartzean
ixildu egiten dira berriro. Jauregi ho-
telera irixtean, poliziak ez du aurrera
segitzen uzten eta jendeari sakabana
dadila eskatzen dio. Hontan talde haun-
di batek Zuloagan barrena joatea eraba-
kitzen du. Gainerakoek sakabanatu egi-
ten dira geldigeldi. Irun aldera doan
taldea Paseo de Coloneraraino irixten
da eta hemen poliziarekin egiten du
topo, eta besoak altxata jartzen da le-
hen bezela.

Poliziak, sakabanatzeko eskatu ondo-
ren, berehala ekin zion porrarekin eta
airera tiroka. Zalaparta hartan Onda-
rrabiako arrantzale gazte bat azpian
hartu zuen jeep batek eta giltzurdinen

Ondarrabiako kaleak eta etxeak triste

barnean zauria egin zion. Usuria odo-
le tan egiten zuela ikustean eta min haun-
diak zeuzkala, Irungo Kruz Rojara era-
man beharra izan zen, eta gero handik
Donostiako Residentziara, opera ze-
zaten.

Poliziari iheska.

Ondarrabiako gertaeren oihartzuna

Jesus Mari Zabalaen heriotzak Euskal Herri osoa berotu eta aztoratu du: manifestazioak, lan-uzteak, huelgak, batzarreak, agiriak, sermoiak eta abar egin dira nonahi. Kaleak hutsik, leihoak beltz, jaiak isil agertu dira leku askotan.

Hilaren 13rako hueiga orokor batera deia egin zuten E.S.B. ez beste alderdi politiko guztiek izenpetutako agiri baten bidez. Dendak, tabernak, lantegiak eta abar, denak itxirik eta geldirik geratu ziren astelehenean. «La Voz» eta «Diario Vasco»ko kazetariak ere ez zuten lanik egin.

Herriarengandik nahiko urruti bizi izan diran erakundeak ere ordena zaitzaileen gogorkeria gaitzetsi dute. 18 udaletxe, batera; Donostiakoak bere gisa, Gipuzkoako Diputazioak Donostiako gotzaiek harmak beharrik gabe erabiltzea salatu dute. Diputazioaren eta Gotzaitegiaren agiriak izan dira ezpairik gabe ahulenak eta bigunenak.

Langileen kontseilaritzak, Amnistia-Elkarteak eta Profesioarteko Elkartek ere erabat gaitzetsi dute azken aldiko pokabide hau. Eta errudunentzat kontuak eskatzen dituzte. Buru direnei, berriz karguak uzteko agintzen diete.

LESAKAKO LANGILEAK

Lesakako Laminazio lantegiko, Konpainia languntzaileetako eta Berako Industri poligonoko langileek, bildurik, hauxe erabaki zuten:

1) Jesus Mari Zabala gure lankidearen familiarekin bat egitea eta beroni gure doluminik haundiena agertzea.

2) Langileen eta herriaren manifestazioetan poliziak hartzen duen bortxakeriazko jokabidea gaitzestea. Gertatu diren gorabeherak aztertzea eskatzen dugu.

Askatasunaren eta demokraziaren alde hil zara, Jesus, sekulan ez zatzaizkigu ahaztuko.

Lesakan 1976. irailaren 9an.
BATZARREAK

PRO-AMNISTIA ELKARTEAREN AGIRIA

Gure probintzian azken egun hauetan gogorkeria ofizialak hartu duen indararengatik oso kezkatuta dago herria.

Gogorkeriarik haundienaz, suzko harma eta guzti, jo eta sakabanatuak izan dira zenbait manifestazio. Eta jokabide

hori, ohiturazko gertatzen ari da gure artean.

Igande eguadiako gertakizunak Donostian: Balaz zaurituak izan ziren bi. Iluntze hartan bertan, morurik bidegabezkoenean indarra erabiliz, eraso zioten herriko festa bati begira zegoen jendeari, Plaza Konstituzioan. Asteartean Groseko danborrada desegin zuten. Gero berriz, Ondarrabiako eta Pasaiaiko gertakizun latzak atzo eta gaur: bost zauritu eta hildako bat, Jexux Mari Zabala Erasun, bizkarretik bala bat sartuta hila. Gertakizun hoiek asmo garbi bat erakuste dute: gure herria xaxatzekoa.

Gipuzkoako amnisti-aldeko Batzordeak:

1 — errepresio ofizialak eskubiderik arruntenak zapaltzen erabili duen basakeria SALATZEN DU.

2 — egile eta ehaile izan direnei kontuak hartzea ESKATZE NDU.

3 — gertakizun hoién aurka protestatzeko probintzian egiten diren ekin-tza guztiekin BAT EGITEN DU.

4 — bere karguak utz ditzatela eskatuz, baldin berriz ez dutela horrelakorik egingo Orden-indarrek hitz ematen ez bazaiote, AINTAMENTUETARA JOTZEN DUGU.

5 — Gobernadoreak, Seguridadeko

Zuzendari Jeneralak, Guardazibilen Zuzendari Jeneralak eta Gobernazioko Ministroak dimititu dezatela, beren politikak herriaren aurrean izan duen frakasorengatik, ESKATZEN DUGU.

Donostian, 1976ko irailaren 9an.

GIPUZKOAKO 18 UDALETXEREN AGIRIA

«Azken egun hauetan gogorkeria berebiziko indarra hartzen ari da gure probintzian, eta, jendea larri da. Orden-indarrek modurik gogorrean, suzko harma eta guzti, jo dituzte zenbait bilerara eta bakezko manifestazio. Eta jokabide hori ohitura bat da ia orden-indarretan.

Hor daude Donostian lehengo igandeko gertakizunak bi zauriturekin, balaz zaurituak biak. Hor dago Plaza Konstituzioa igande berean, modurik bidegabezkoenean egindako indarkeria herriaren festa batean. Gero, asteartean, Danborrada desegin zuten, donostiarren festa berexi hori. Eta ondoren Ondarrabiako eta Pasaiaiko gertakizun gogorrak izan ditugu hilaren 8an eta 9an. Bost izan dira zaurituak eta bat hila, Jexux Mari Zabala gaztea. Horrek guztiak gure herria xaxatzeko asmo bat erakusten du.

Gertakizun hoiek direla-eta, presidentzi honek ondorengo erabaki hauek onartzea eskatzen dio aintamentu osoari:

1 — Ondarrabiako Aintamentuaren eta herriaren ordu mingarri hontan beraien bat egitea.

2 — Errepresio ofizialak eskubiderik arruntenak zapaltzen erabili duen basakeria salatzea.

3 — Egiazki eta benetan gertakizun berri ikasi ondoren, gertakizun hoién egile eta eragile izan direnei kontuak eskatzea.

4 — Goiko agintariengana jotzea, aintamentuei seguru hitz eman diezaien, orden-indar hauek ez direla berriz horrela ibiliko.

5 — Erregeri eta Gobernuako Lehen-dakariari jakineraztea ez gaudela batera konforme Gipuzkoako Gobernadore, Guardazibilen Zuzendari eta Gobernazioko Ministroaren jokabideak, herriaren aurrean beraien politikak izan duen frakasorengatik.

6 — Beste anuntamentuei erabaki hauek berak har ditzatela eskatzea».

Hego euskal herri osoaren erantzuna

Irailaren 13a egun gogoangarria izango da Euskal Herrian. Herri osoa zutik jarri dajasaten ari den gogorkeriararen aurrean. Zaharrak eta gazteak, langileak, dendariak, tabernariak, ikastolak; herri osoa jaiki da oraingo honetan.

Hondartzan ez ezik kalean ere oso beroa izan da aurtengo uda. Eguzkirik beroena baina beroagoa izan da politika giroa. Herriak festak eta jaialdiak dira, besteak beste, giro bero horren lekuko. «Pertur»en bahitzeak, berriak, irakiten jarria zeukan herri osoa. Herriak, «presoak kalera» edo «Pertur askatu» oihu egiten zuen bakoitzean berriketarako gogorik gabe agertzen ziren poliziakoak samaldan. Otaegi eta Txikiren urtemuga ere gainean dugu.

Giro honeta nerraz zen gainezka egitea. Tanta bat nahikoa zen. Eta tanta baten ordezkari izan da. Irailaren 5ean kupidarik gabe ebaintzen zuen poliziak Donostian, bederen. Arantxa Kortaberría eta Begoña Lete zaurituak izan ziren. Egurdian eta gauen gogor astindu zuen jendea. Egiako festetan eta Groseko danborradan ere korrika saio asko egin erazi zioten jendeari.

Baina jendea lehertu duena Ondarrabiakoa izan da.

Hego Euskal Herri osoak bere atsekabea eta bere haserrearen agertu ditu. Leku batean edo bestean izan ezik jen-

deak isilik eta baketsu agertu du haserre hau. Egun osoan hilak ere izan diren zurrumurrua ibili da. Hildakorik izan denik ez dirudi, baina zauritutakorik bai; Bilbon, Basaurin eta Ses-taon batipat.

Bizkaia osoak huelga egin du, esan digutenez. Lantegiak, dendak, tabernak, banketxeak eta abar itxita egon dira.

Gipuzkoan, berdin. Goizetik itxi ez direnak arratsaldean itxi dira. Goiherin, Urola bailaran, Tolosa aldean, Erreterian, Pasaian, Irunen, Ondarrabian, Zarautzen, Deba arroan, dena geldirik eta itxita zegoen.

Donostian, banketxeak, tabernak, dendak eta lantegiak erabat itxi dira. «Unidad» ez da kalera atera, bertako kazetariak eta langileek ez bait dute lanik egin. Berrogei urteotan lehennengo aldiz gertatu zaio hori. «La Voz» eta «Diario Vasco»koek ere jokabide ber-

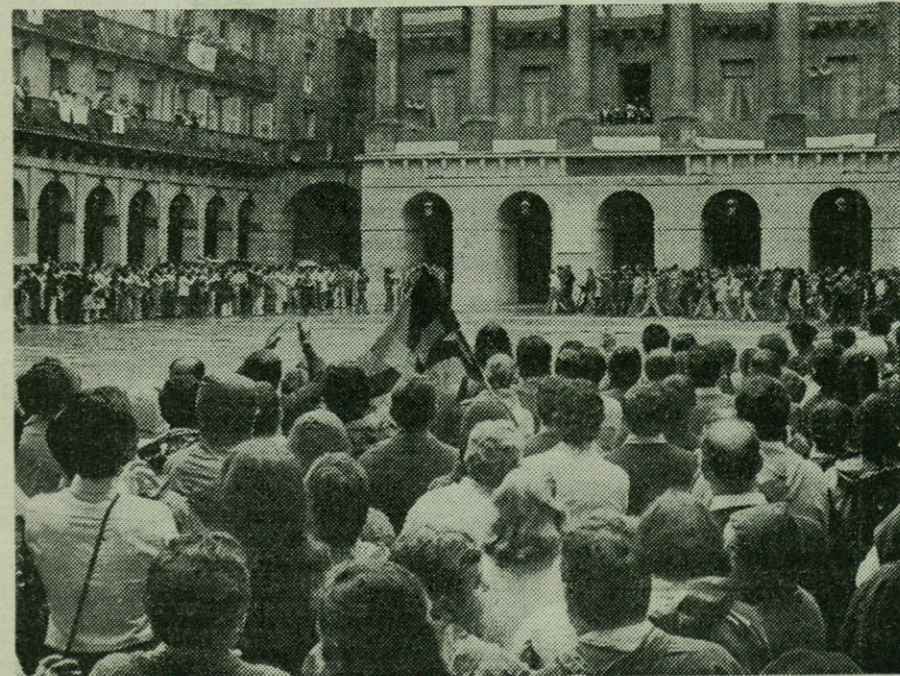
dina hartu dute. Kiosko guztiak ere itxita egon dira. Arratsaldeko 7etan meza izan da «Buen Pastor»ko elizan Jesus Mari Zabalararen alde. Barruan lekuri ez eta jendeak kalean geratu behar izan du. Meza ondoan kalez-kale ibili da jendea, isilik eta baketsu. Elizatik Bulebarrera, handik Victoria Eugeniaren aurretik barrena, berriz Avenidara jo du jendea. Jendalde izugarria izan da. Gutxi jota 10 milatik gora. Tiro hotzak entzun dira. Negar egin erazteko bonbak ere lehertu omen ditu poliziak. 9ak alderako kaleak hutsik ziren. Polizi taldeak erne zeuden kantoi guztietan badaezpada ere.

Gasteizen ohiturazko jaia ospatzen zuten.

Halere erromeria suspenditu egin zen; MEVOSan, lau orduz lan egiten zuten, baina ordubete geldirik egon ziren. Iluntzean 1.500 pertsona inguru bildu ziren manifestazioa egiteko. Greba orokorrerako deia asteartetarako egin da. Larunbatean 10-12 pertsona sartu ziren S. Francisco elizan; gero komisariara eramane zituzten.

Iruineako eta Tafallako lantegi batzuetan ostiralean lan uzte batzuk izan ziren. Astelehenean Lizarran eta Iruinean ere bai. Iluntzean Iruinean elizkizuna eta Udaletxearen aurrean bilera, langile batzuek eta Erize konzejalak hitzegin zuen. Ondoren, manifestazio diputazio ingurura iritsi zenean, polizia agertu eta desegin zuen. Tuteran ere egin zen elizkizun bat.

Gertatu diren gauza guztien berririk ez dugu. Hurrengo astean osatu behar dugu falta zaiguna. Askok ere asko bait da. Oraingo astin aldi honek ez dakigu zer ondorio ekarriko dituen. Baina bi ondorio garbi azaldu dira. Gobernu honetan zuen uste apurra zeharo galdu du herriak. Gaurregun Euskal Herrian ez du inork sinesten demokrazia bidean pausorik eman dezakeenik. Azkenik, herriak garbi ikusi du jendea zapaltzeko eta menderatzeko daukeen indarrak desegin arte ez dagoela bakerik. Euskal Herrian lagun gutxi geratzen zaizkio gaurko agintekeriari. Gero eta gutxiago.

Hegoa Euzkadiko Profesionalak Arantzazun

Igandean, hilak 12, egin zen Arantzazun Hegoa Euzkadiko Profesionalen bigarren batzarrea. Lehena martxoaren 7an egin zen, Gasteizko heriotzen ondoren. Oraingoak, Ondarrabiako gertaizunaren aurrean postura hartzea zuen helburutzat.

425 profesional bildu ziren, gipuzkoar eta bizkaitarrak gehienbat; baita Iparraldeko ordezkariaren bat ere. Nafarroa eta Arabaren hutsunea nabari zen.

Mahainaren aurrean, besteren faltan, aldizkari honetan argitaraturiko ikurriña. Ordu erdi bat atzeraturik hasi zen bilera eta hiru ordu luze iraun zuen.

Euskaraz eta erdaraz sarrera egin ondoan, bileraren harira pasa zen, ondoko ordenan.

Lehen puntua, martxoan eginiko agiriaren birronartzea, unanimitatez egin zen.

Bigarrenean, mahaineko batek agertu zuen beste ordezkari batzuen hautaketa egin beharko litzatekeela, beren ordezkariak batzarre batetik hurrengorainoko balioa besterik ez duelakotz.

Hainbat proposamen egin zen: gutxienez emakume bat egon beharko litzatekeela mahainean; kasu honetan Irungoen bat ere hor egotea komeni zatekeela, eta abar, baina ez zen horetarako inor azaldu. Ordurako bestaldeko ordezkaria mahainan zen.

Ordezkarier berrien hautaketa hurrengo baterako utzi zen, probintziako kandidatoak izendatu eta hautatzekotan. Beraz, lehengo mahaina jarraitu zen oraingo batzarrean ere.

Esan zen ere, noizbehinka, gertakizun gogorren bat izaten denean bakarrik bildu gabe, sarriagotan egin behar litzatekeela batzarre hauek.

Hirugarren puntu bezala, azken batzarretik orain arte Euzkadin eta Estatuko beste tokietan izan diren hildako eta zaurituen zerrenda eman zen. (Ikus zerrenda hori).

Horren ondoren, laugarren puntuan, egun hauetako gertakizunen berri eman zen, batzuetan lekuko izandakoen ahoz. Txillidak, hilaren 9an poliziak Zabala hil zen tokian jarrita zegoena, nola txikitu zuen kontatu zuen; neska batek larunbatean, hilak 11, Donostiako Udaltelean gertaturikoaren berri eman zuen.

Kantari batek berari eta beste batzuei telefonoz amenazoka ari zaitela eta lehengo egun batean, Trintxerpen, paisanozko bi lagunek nola eraso zioten ere kontatu zuen. Hibai Rekondo Lemonan detentua izan zela ere eta beste toki batzuetan larri ibilia.

Bestaldeko ordezkariak ere hitzegin zuen, azkenaldi honetan han izan diren hainbat detentzio (apirilaren 6an 60 pertsona), mehatxu eta abar, gogoratu; eta frantses polizia salatu zuen, ez duelako ezer egiten jendea defenditzeko, bestaldera baizik.

Perturen bahiketa inguruan izan duen jokabidea ere salatu zuen mahaineko beste batek.

Guzti hau ikusi ondoren, minutu bateko isiltasuna gorde zen, errepresioaren mende hildako guztiak gogoratu.

Gero bosgarren puntuaz, hau da, agiri bat egiteaz, hitzegin zen. Hiru proiektu

agertu ziren eta eztabaida luzea, eta askotan ez oso argia, izan zen. Esan behar da, puntu bat onartu zela, inolako zalantzarik gabe: indar errepresiboen desegitea.

Bestalde batzarrearen gauza batzu kritikatutakoak ere izan ziren. Batek esan zuen Euzkadiko profesionala, ez baino Andaluziakoena zirudiela batzarre hark, euskaraz oso gutxi egin bait zen eta agiriaren hiru proiektuetatik, bat bakarra eman zen gure hizkuntzan. Beste batzuek botazioen prozedura kritikatutakoak.

Hurrengoan konponduko ahal dira horrelako hutsuneak.

Poliziakoak hil eta zaurituak

EUZKADIN HILDAKOAK

Oriol Solé Sugranyes, katalandar anarkista, Segoviako kartzelatik ihes egin eta mugan goardiazipilek hila.

Imanol Garmendia Zubiarrain, «Korta», ETA (m)koa, mugan.

José Bernardo Bidaola Atxega, «Txirrita», ETA(pm)koa, mugan.

Aniano Jiménez Santos, HOAC eta EKAKoa, Iratzen eskubitarrek hil zuten, goardiazipilen aurrean.

Ricardo García Pellejero, Jurramendin.

Alberto Soliño Mazas, goardiazipilek hil zuen Eibarren.

Normi Mentxaka Fernández, Santurtzin, paisanozko batek hil zuen.

Jesús M.ª Zabala Erasun, goardiazipilek batek, Ondarrabian.

ESTADUKO BESTE TOKIETAN HILAK

Felipe Suárez Delgado, Leongoa, kontrol batean.

Carlos Hernández Expósito, goardiazipilek hil zuten Madril.

Francisco Javier Verdejo Lucas, JOVEN GUARDIA ROJAKoa, goardiazipilek hil zuten pintada bat egiten ari zela.

EUZKADIN ZAURITUAK

Imanol Isasa Iturrioz, ETAKoa (ikus erdiko orrialdeak).

Mikel Unanua, ETAKoa, Segoviako kartzelatik ihes egin eta mugan zauritua.

José Manuel Torácido, goardiazipilek Sestaon zauritua, pintada batzuen ondoan ikustean.

José Antonio Etxebeste, Imanol Garmendia hil zutenean zauritua.

Inazio Hernandez Lasa, ETAKoa, Bidaola hil zutenean zauritua.

Pedro M.ª Mujika, bere gurasoen baserri ondoan, goardiazipilek.

Jurramendin hiru karlista zauritu zituzten.

Arantza Kortaberria Maestre, hilaren 5eko manifestazioan Donostian.

José Murua Etxabe, Pasaiaiko «Victorio Luzuriaga»-n.

José M.ª Barrena, hilaren 8an, Ondarrabian, gomazko bala batek begia lehertu zion.

José Inazio Arruabarrena Oyarbide, hilaren 11an Irunen, poliziaren «jeep» batek arrapatu eta giltzurdina puskatu zion.

Luis Bachiller Pérez, hilaren 11an, Donostian, gomazko bala batek joa.

M.ª Dolores Ronkal, egun horretan, Donostian, jipoitua.

ESTADUKO BESTE TOKIETAN ZAURITUAK

Renato González, Madril, Jurramendikoaren ondoren egin zen manifestazio batean balaz zauritua.

Alfonso Altafag, Madril, Villaverde hangoan balaz zauritua.

Agustín Delestal, PSOEkoa, Avilésen balaz zauritua.

Irailaren 7an izan zen Iruñean KOORDINADORA ABERTZALE SOZIALISTAK K.A.S.ek eraturiko kazetaurreko bat. Bertan EHAS (Euskal Herriko Alderdi Sozialista), ETA (pm) eta LABeko (Langile Abertzale Batzordea), ordezkariak mintzatu ziren.

Bi helburu nagusi zituen aurkezpen honek. Bata K.A.S. zer den esplikatzeari, bere agiria azalduari; bestea K.A.S. en barruko hiru erakundek (EHAS, ETA-pm eta LAB) zinatutako politik alternatiba argitara emateari. LAKen (Langile Abertzale Komixioak erantzuna, alternatiba horri buruz, ikuskizun dago oraindik, epe bat eskatu baitu. LAIAK (Langile Abertzale Iraultzaile Alderdia) berriz ez du zinatutako, dirudienez Gobernu alternatiba (ikus politik alternatibaren 7. puntua) onartzen ez duelako.

Agiria eta alternatiba irakurri ondoren, elkarriketa ireki zen hainbat puntu argitzeko. Hona han esan zenaren laburpen bat.

HERRI BURRUKAREN ISPILU

Zergatik sortu da KAS, herriak eskatzen duelako ala hiru alderdiok (EHAS, ETA-pm, LAIA) bakar samarrik zebiltzalako? galdetu zuen kazetari batek.

«Alderdiek badakite Herriak zer behar duen eta behar hori betetzen saiatzen dira.

Herriak behar zuen horrelako zer bait. Zeren eta jende asko abertzale eta sozialista izanik ere, ez da alderdien desberdintasunetan sartzen eta ez dago ere alderdiek eskatzen duten militantzia izateko prest. KASEk, erakundearen arteko antolamendu zabal bat izanik, jende honi erantzun diezaiokete.

Beste momentu batetan ere esan zen KAS behar baten ondorioz sortu dela, eta herri borrokaren ispilu dela.

HEGOA EUZKADIRAKO POLITIK ALTERNATIBA

Egin den politik alternatiba Hegoa Euzkadiarentzat da.

«Iparraldeak eta Hegoaldeak bide desberdinak darabilzkit. Beharbada, Hegoaldearen askatasuna lortzean, gertatuko da Iparraldearena ere.

Dena den, alternatiba hau Hegoaldeko egoera aztertu ondoren eskaintzen dugu».

Alternatiba hau momentu honetarako dela ere esan zen, eta hori iritsita-koan, eta hori aurrerago jo beharko dela.

ISILEAN ALA LEGALIDADEAN?

Hauxe izan zen mahainari egin zitzaion beste galdera bat, alegia, isilean ala legalidadean lanegiteke asmoa ote duen KASEk.

«Legalidadea ala ilegalidadea bigarren mailako arazo bat da; eta arazo hori ez dugu planteatzen realidadearen arabera baizik. Legeak uzten di-

K. A. S.

PLAZARA

tuen zirriztu guztiak aprobetxatu behar ditugu; plataforma legal batzuk erabili daitezke, baina gure helburuei inoiz uko egin gabe».

Gu aldaketa osoaren alde gaude (ez «ruptura pactada» delakoaren alde) eta uste dugu, hori geroz eta posibleago dela. «Ruptura pactada» berriz, erregimenari ematen zaion luzapen bat besterik ez da».

BURRUKARAKO METODOAK

KASEk erabiliko dituen metodoak Herriaren mobilizazioa eta boterean gelditzen diren hutsuneak betetzea dira batipat.

Burruka harmatuari buruz berriz zera esan zen: KASEk, KAS bezala, ez duela burruka harmaturik egiten eta bere barruan dagoen talde bakoitzak baduela puntu honi buruz bere iritzia.

BESTE ALDERDIEKIKO HARREMANAK

Elkarriketan zehar, sarritan aipatu ziren beste alderdi batzuei buruzko jarrera eta harremanak.

Oro har, eta edozein alderdiri dagokiola, hauxe esan zen: KASEn barruko hiru erakundek (ETA-pm, EHAS eta LAB) zinatutako politik alternatiba alderdi guztiei irekia dagoela. «Edozein taldek, dena dela, alternatiba hori onartuz gero, elkarrekin lane-gingo genuke».

Zenbait talderi buruzko postura edo iritzia gehiago zehaztu zen: ETA(m)k, KASEn barruan ez badago ere, kanpo- tik babesten duela. KASEn barruan sartzekotan bere ekintzak erakunde hori egokitu beharko dizkiola.

ESBri buruz berriz hauxe esan zen: «Uste dugu, euskal ezkerak, KASEn daukala zeregina. ESB ez dugu ezkerreko zatia, jotzen; helburuak iaitea perspektiba galtzea da, eta ESBk horixe egin du. Talde horrek ez du barrura begiratzen, kanpora baizik eta gainera, ez kanpoaldeko talde iraultzaileetara».

Estatalista deitu alderdiei buruz: «Ideologiaz eta luzarora ez gaude ados hilekin, baina atera dugun politik alternatiba onartuko balute, elkarrekin arituko gineteke».

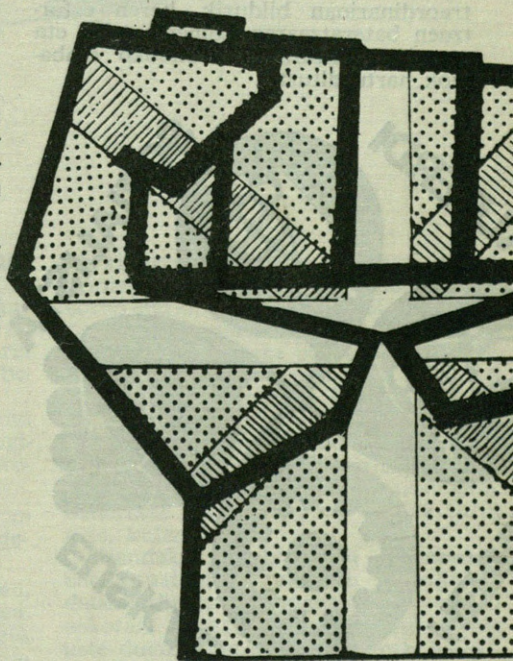
«Coordinación Democrática»ri dagokionez hauxe esan zen: «Horren eta KASEn alternatibak ez direla berdinak; alde batetik C. D. ren alternatiba estatu mailakoa delako eta KAS berriz nazional mailakoa. Eta, gainera, osotara desberdinak dira bi alternatibaok».

ESTATUKO BESTE HERRIEZ

«Estatu mailan ez da demokraziarik lortuko nazionalitate desberdinak erabat kontutan hartzen ez badira. Gobernu zentral bat onartuko badugu, Gobernu horrek Euzkadikoa onartu beharko du».

Esan zen ere, Euzkadiko barruka maila eta Estatuko beste herrietakoa ez direla berdinak, hemengo aurrerago baitago.

«Beste nazionalitateetako indarrekin KASEk, KAS bezala, ez du harremanik, baina bai bere partaide batzuek partikulari».

SINDIKALGINTZAN

Langile aldeko lana, masa erakundeak erabakiko dutela esan zen. LAB-eko ordezkariak hainbat zehaztasun eman zuen honi buruz:

«Sindicato Vertical»a erabat deuseztatzea.

«Langile boterearen erakunde bat sortzea, langile kontseiluetatik hasita.

«Langile estrategia nazional mailan egiten da, nahiz eta zenbait momentutan estatu mailan jokatzeko dutenekin ekintzan batzea posible izan.

«ELA ofizialarekiko harremanak berriz, biok politika orokor bat onartetik eta ekintzan batzetik sortuko dira.

27AN BURRUKA EGUNA

KASEk bere aldetik dei egin du, hilaren 27an (Txiki, Otaegi eta beste hilketa eguna) greba orokorra, manifestazioak, e.a. egiteko. «Madrilen bilera egin berria duten oposizioko taldeen deiak baino esijentzia sakonagoak ditu gureak. Halere seguraski ekintzan batuko gara, nahiz eta puntu batzuetan ez bat etorri hilekin».

Euskal langile klaseari eta Euskadiri zuzenduriko agiria

EUSKAL HERRIKO ALDERDI SOZIALISTA (E.H.A.S.), EUSKADI TA ASKATASUNA (Politiko-Militarra) (E.T.A. (P-M)), LANGILE ABERTZALE IRAULTZAILEEN ALDERDIA (L.A.I.A.) erakunde politikoei, eta LANGILE ABERTZALEEN BATZORDEA (L.A.B.) eta LANGILE ABERTZALE KOMITEAK (L.A.K.) langile erakundeek, 1976.eko Agorriaren 18an K.A.S.eko (Koordinadora Abertzale Sozialista) batzarre extraordinarioan bildurik, beren esfortzuen bateratzearen komenentziak eta premiaz konturaturik, ondoko erabakiak hartu dituzte:

1.—E.H.A.S., E.T.A. (P-M) eta L.A.I.A. erakundeek osaturiko K.A.S. antolakundea formaltzea, indar abertzale eta sozialista guztientzako politika bateratu baten lortzeko.

Antolakunde hau modu honetara eratzen da:

2.—Osatzen duten erakundeentzako eztabaida-mahai nahitaezkoa izan da. Bertako erakunde guztiek K.A.S. barruan aurkeztu behar dituzte beren alternatiba eta egintza politikoetarako proposamenak. Beraz, eta bakoitzaren autonomia eta askatasun organizatibo eta politikoa errespetatuz, K.A.S. barnean ahobatezko erabakia hartzea ezina denean baizik ez dute autonomia hori erabiliko.

Estabaida hauen helburua hauxe izan da:

2.1.—Historikojuntura bakoitzeraiko, Euskal Langileriaren nahiei erantzunen dien alternatiba politiko bateratuak formulatzeko posibletasuna.

2.2.—Batasuna potentziatzeko hitzarmena, eta bere kasuan, masa erakundearen sorpena —langile eta herritar erakundeak prezeski—, berorien bidez euskal langile klasea eta herritar klaseak adierazten eta onhartzen direlarik.

Eztabaida hauetarako, esanikako masa erakunde horien etengabeko presentziaren premia du, K.A.S.ek, euskal

iraultza sozialista finkatzen deneko oinharri soziala, erakunde horiek osotzen baitute.

3.—K.A.S.eko partaideak, antolakundeen honen barnean daudelarik, konpromezua hartzen dute, berek apuiazten dituzten masa erakundearen arteko lankidetzak eta koordinaketak —ahalik eta hertsien— desiratu baten puntuak eztabaidatzeko.

Aurreko atalean adierazi den bezala, funtzio hori betetzeko, K.A.S. barruan, erakunde horien etengabeko presentzia guztiz beharrezkoa da, lankidetzak eta koordinaketak hori egokiro instrumentaltu ahal izateko.

4.—K.A.S. erakundea irekirik dago, hemen bertan azaldu diren arauak eta, modu berean, agiri honen hurrengo lefroetan adierazten diren helburu eta hastapenak OSOKI ONHAR DITZATEN indar antolatu guztiei, jadanik sortuak edo sortzeko direnei:

E.H.A.S., E.T.A. (P-M), L.A.I.A. L.A.B., L.A.K.

L.A.B. eta L.A.K. langile erakundeek Agiri honetan formaltzen den K.A.S. erakundearen bileretarako bere presentzia prometatzen dute.

K.A.S.aren bidez instrumentaltzen den aliantza estrategikoaren izateko arrazoiak osatzen duten E.H.A.S., E.T.A. (P-M) eta L.A.I.A. erakundearen hastapen eta helburu estrategiko komunak edukia ezagutzera emateko asmoz, ondoko manifestua argitaratzen dugu:

MANIFESTUA

Euskadi, nazio bezala moldatzen duten ezaugarri bereziak dituen gizarte historikoa berau, espainol eta frantses Estatu inperialisten domeinu pean zapaldu eta azpiraturik aurkitzen da gaur egun. K.A.S. antolakundea osatzen duten indarren nahia da, euskal jendearen aspirazioak eta bere askatasun nazionalaren alde eramaten ari den burruka, osorik onhartzea eta bereganatzea.

Euskadi, bizigune nazional berezia, beren interes antagonikoengatik elkarren kontra ari diren klasetan zatiturik aurkitzen da, kapitalist sistemen pean dauden gizarte guztiak bezala. Klase horien artean, eta euskal herritar klaseen barruan, langile klasea dugu, zeina, gizarteko kontradikzioak graduarekin gorenarean jasaten dituelarik, eta beraren barne-kohesioagatik, herritar klaseen multzoaren klase zuzendaria izateko bidetan somatzen baita. K.A.S.a osotzen duten indarren nahia, euskal herritar klaseen interesen defentsa asumitzea da, eta era berean, interes horien lortzeko, langile klasearen zuzendaritzak papera onhartzea eta potentziatzea.

Euskal Errealitatearen alde biak, nazionala eta soziala —azken batez, eta, era desberdinetan, klase burruka beren baten dinamikaren agerpenak— ezin banan daitezke inola ere, ez eta partzialki konpondu ere, bietariko edozein bestearen menpean jarritz. Honela, ba-

da, K.A.S.a osatzen dutenen nahia, euskal errealitatearen burrukaren bi arlo hauetan batera eta koordinatuki aurreratzea da, Euskadin antolakuntza eta estrategi askatasuna mantenduz.

Baiezaturiko nahi horrek, euskal eta klase gabeko gizarte baten sorpena posibilitatuko duten helburu estrategiko —epe luzetarako helburuak— batzuren eskabidean hartzen du forma.

Hauxek dira helburuak:

Euskadiarentzako erabateko askatasun politikoa, hots, euskal populua bere etorkizunari buruz erabakitzeke gaitasun osoa, beronek Euskal Estatu askatu eta birbata baten lorpena adierazten duen duelarik.

Iraultza sozialistaren lorpena, beronek, langileriaren buruzagitzaz osaturiko Euskal Estatu hori, Herri-Errepublikan Sozialista eta Demokratiko baten ezaipena adierazten duen duelarik, eta bertako formula konstituzionalek, euskal gizartearen gestio osoan popularen parte hartze oso eta zuzena garrantzituak dutelarik.

Maila guztietan, euskal nazional eta herritar kulturaren berreraikuntza eta aintzinamendua, eta hori euskal langileriaren produktu eta adierazpen bezala ulertuz; eta prezeskiago esanez, euskalduntzea eta euskararen erabiltearen normaltze osoa, gaur eguneko egoera trilinguetik hasiz.

Modu berean, Euskadiarentzako betirako askatasuna, espainol eta frantses Estatuetako, eta Europa eta mundu osoko beste Herri guztientzako askatasunarekin loturik doalako kontzientzia dugu, eta internazional solidaritatean inolako domeinurik gabe finkaturiko harremanen mantentamenduari lotua ere bai.

Aurrean aipatu helburu horiek, gure herria zurrupatzeko eta zapaltzeko duten kapitalist eta inperialist egituren deusatzatzearekin baino ezin lor daitezke. K.A.S. antolakundeak, beraz, espainol eta frantses kapitalismo inperialistaren aurkako burrukan, estrategia hori onhartzen du.

Hego Euskadirako politik alternatiba

E.H.A.S., E.T.A. (P-M), L.A.I.A.

Gaur, Espainol Estatuan gobernamodu frankista zaharra burjes demokrazia baterantz lerratzen ari den une honetan, dudamudaz eta atzerapausoz beteriko prozesu hau Boteretik bidea bere helbururaino ailegatzeko interesik ez dutenek ezin geldiroago badaramate ere, indarrok Euskadi osoari Hego Euskadirako proposatzen dugun geure alternatibaren programa agertu nahi dugu. Gure eritziz, gutieneko askatasun demokratiko eta nazional hauekin osaturiko programa hau da, hain zuzen, egiazko demokrazi dinamika baterako oinharri bakarra. Programa honek, eta beronen inguruan egindako. Erakunde Bateratuak, euskal herri-klaseei elkartzeko era eraginkor bat eskainiko dietelakoan gaude, horrela, Euskadin dagoen masa-burruka azkar eta erradikalizatuak dauzkari bideekin, oligarkia, orain batzurekin duen tolerantzia eta permisibilitate —eta beste batzurekin

darabilen errepresio— jarreratik jais-
tera behartuz.

Alternatiba-programa hau ondoko
puntuak osatua da:

1.—Askatasun demokratiko osoen
ezartzea, inolako murrizterik gabe.

2.—Errepresio gorputz (BPS, PA, GC)
eta jurisdikzio berezien deuseztatzea,
bai eta gure Herriaren kontrako erre-
presio lan kriminaletan nabariarik ari-
tu direnei horren kontu eta erantzuna
eskatzea ere.

4.—Herritar masen —eta bereziki
langile klasean— bizimodu eta lanbi-
deen egoera hobetzeko neurriak har-
tzea. Beraien erakunde errepresenta-
tzaileen bidez agerturiko sozial eta eko-
nomi eskabideak lehenbailehen bete-
tzea.

5.—Euskadiren nazional soberania
onhartzea, hau da, bere nazional etor-
kizuna erabakitzeak duen behar eta
eskubidea onestea, Estatu propio bat
eratzeko aukera barne delarik.

6.—Lehenbiziko unetik, Hego Euska-
dirako, behin behineko autonomi go-
bernu bat ezartzea. Estatutu hau doku-
mentu honek bultzatu nahi duen alter-
natiba-erakunde bateratuan moldatuko
da eta gure Herriak proposa ditzakeen
iniziatiba guztiak bilduko ditu. Erre-
publikar garaiko estatutuak ez ditugu
ahantziak, baina gure ustez gaur egu-
neko Estatutu berriak Euskadiren
oraingo egoerari eta ordutik hona na-
zional burrukan lorturiko aurrerape-
nei egokituia izan behar du. Horrexe-
gatik, eta beste batzuren artean, on-
doko eskabideok eduki behar ditu:

6.1.—Hego Euskadi osorako izatea,
hau da, gaur egun espainol administra-
ziopean dauden Nafarroa, Araba, Biz-
kaia eta Gipuzkoako probintzietarako.

6.2.—Euskal gizartearen arazo garran-
tziatsueni dagokienez, arlo exekutibo,
legislatibo eta judizialetan, aski zaba-
la izatea, hots, ekonomi sailean (ha-
zienda, finantzak, industria, lurlangin-
tza eta merkatalgoa), sozial arloan (la-
na, medikuntza, etxebizitzak), oines-
trukturan komunikabideak, garraioak
Herri Lanak, energi iturriak), barruko
arazoetan, defentsan, atzerriko harre-
manetan eta hezkuntz eta kultur era-
kundera bereziki.

6.3.—Hego Euskadi osoan elebitasuna
ofizialki ezartzea, orain arte pairatu-
riko hizkuntz eta kultur zapalkuntza
luzearen ondorio guztiak ezereztu arte,
euskarari lehentasuna emanaz. Halaber
maila guztietan nazional kultura au-
rreratzeko.

6.4.—Orain arteko estatar mugen gai-
netik Iparr (Lapurdi, Nafarroa Beherea
eta Zuberoa) eta Hego (Nafarroa, Ara-
ba, Bizkaia eta Gipuzkoa) Euskadiko
populazioak elkartzen dituzten loturak
indartzea.

6.5.—Ekonomiaren kontrol demokra-
tikoa eta antiligarrikoko bat garantiza
dezaketen neurri ekonomiko batzu har-
tzea, horrela ekonomia (oinharrizko
sektoreen nazionalakuntza, hiri eta in-

dustri lurren sozialakuntza...), Euskadi-
ren zerbitzutan ezarri.

6.6.—Jatorrizko eta etorritako popu-
lazioaren arteko egokitze prozesua in-
dartzeko. Hiritar guztiak, duten jatorria
dutarik, oinharrizko eskubide berbe-
rak ukanen dituzte.

6.7.—Syndikal demokrazia autonomo
eta artez bat bultzatzea, horrela langi-
leek beren errepresentatze organo pro-
pioak antola ditzaten.

6.8.—Herrian herriko eta tokian to-
kiko komunitateen antolakuntza de-
mokratikoa indartzea.

7.—Esandako Estatuaren barruan,
Behin behineko Gobernu bat eratzea,
beronetan parte hartu nahi duten eta
bertan aipaturiko askatasun eta hasta-
penak onhartzen dituzten euskal indar
demokratikoez osatua. Gobernu hau,
Hego Euskadiren izenean, faxismoaren
porrotaren eta demokraziaren garaipe-
naren ondoren sortuko den Botere Zen-
traleko organoetan presente egon da.
Hego Euskadik Behin behineko Gober-
nu Zentrala eta estatar mailan emanen
den konstituzio berria onhartu egingen
du, baldin eta berauek hemen azaldu-
riko hastapen eta askatasunak eta es-
painol Estatuak beste nazionalitateenak
onhartu eta garantizatzen badituzte.

8.—Aipaturiko eskubide eta askata-
sunotarik deus guti lor daiteke Juan
Carlosen Monarkiaren gobernu errefor-
mistekiko harreman eta tratu burokra-
tikoen bidez. Gure ustez, hemen azal-
duriko nahi demokratiko eta naziona-
lak lortzeko, herri burruka prozesu bat
beharrezkoa da, horrela, Euskadiren
interesetsai eta beronen nahien za-
paltzaile diren faxismo eta botere oli-

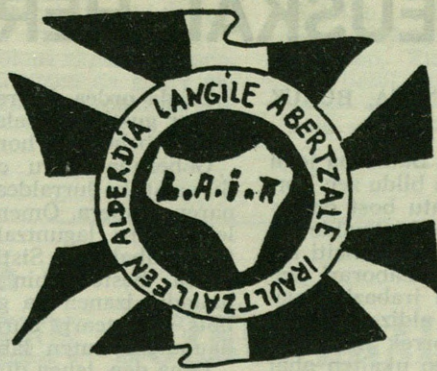
garkikoaren iraupena zatikatu eta bi-
rrintzeko. Hori aski garbi dago, Fran-
coren heriotzaz gero gure Herrian gaz-
tigugabeki egindako asesinatu ugariak,
tortura berretu eta basatiak, atxilotze,
eskuindar atentatu eta, hitz batez, ter-
rore giroa kontutan harturik. Inda-
rrok beraz, lortu nahi dugun Erakunde
Bateratua burruka-erakunde gisa ezar-
tzea proposatzen dugu, herritar eta lan-
gile mobilizapenak, diktaduraren gain-
beheratze osoa eta gure nahiak lortu
arte, bultzatuz.

Esandako eskabide eta hastapenak
eta espainol Estatupean zapaldu-
riko dauden beste nazionalitateenak puntu
askotan, antzekoak gerta daitezkeela
uste dugu. Bide honetan, beraz, haieki-
ko aliantz politika baten alde agertzen
da, espainol Estatupeko Herri guztien
askatasun demokratiko eta nazional
guztien eskabide elkartua egin ahal izat-
teko.

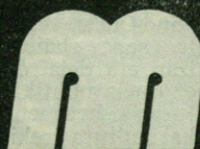
Alternatiba-proposamendu hau Hego
Euskadin ari diren erakunde politiko
eta masa-antolakunde guztiei eskain-
tzen diegu eta alternatiba honen oin-
harrekin bat datozen guztiekin. Era-
kunde Bateratu bat osatzeko duen bo-
rondatea argi aldarrikatzen, honen
bitartez faxismoaren kontrako alterna-
tiba demokratiko eta nazional bidera-
tzeko.

Gainera, alternatiba honen puntuak
zabaldu, aurreratu eta konkretatzeko
gertu gaude. prestatuko dituen proposa-
menak moldatu nahi den Erakunde Ba-
teratura presentatu eta eztabaidatuak
izan daitezten.

(E.H.A.S., E.T.A.(P-M), eta
L.A.B. eta L.A.K. (?).

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

IPAR EUSKAL HERRIA

AKITANIAKO LABORANTZA, BURUZ BEHEITI ARI

Akitaniako Laborarien Batasuna joan den uztailaren hamabian bildu zen Bordelen eta laster konturatu bost departamendutara hedatzen den eskualde horretarako laborantza, buruz beheiti ari dela. Eta, hori, zergatik? Laborari jendea gutitzen, laborarien irabazia halaber eta gizarte-kargak aldiz gaititzen ari direlako. Egoera horrek inork uste baino ondorio gehiago ukaiten ahal du Akitaniako bizipidearen baitan, zeren eskualde horretako laborantzak ehunetik berrogei bizilagun, zuzenki ala ez-zuzenki hazten baititu.

Egoera hori ikusiz, laborarien gelak edo batasunak egun behar-beharrezko gertatzen diren muntadura berrien plan orokor bat antolatu du, amorega gatik eta laborantzako uztapideak goiti abia daitezen.

Eta muntadura berri horien sailean, premiatsuen laborantzako lur eremu- en ureztatzeara da. Hona bi xifre bakarrik. Laborantzako lur eremu hori milioi bat hektaretakoa da. Hauetarik doi-doi-ehun eta sei mila hektarea daude ureztatzeko muntaduren jabe.

Muntadura berrien plan horren arabera, bost urte barne, eta urtero hogeita zazpi milioi libera berri xahutuz, zazpi mila hektarea ureztatuko dira, hogeita hiru mila hektarea lur garbituko eta sanotuko, eta bestalde hamar bat laku eginen.

SANTIZPIRITUKO HAUZOA ERE BERRITZEN ARI

Bionako anitz hauzo herri-muntadura berriei jabetu da azken urte hant. Santizpiritukoa ere bide beretik doa emeki emeki. Baina lanik haundiena heldu diren bospasei urteetan eginen da. Oraindik hiriko uren eta urzikien bildegiak eta garbiolak egiten hasiak dira. Geroago antoleku edo parking berriak eta sorotzak edo eremu- berdeak ere eginen dira. Bestalde, hauzo horretan aurkitzen diren eta airea zikintzen duten lantegiak aldameneko hauzoan muntatua den industrial-eremura aldatuko dira. Eta azkenik, obran hau oraingotz hasia dena, trenen geltokia edo gara berritzen eta haunditzen ari dira. Herriko etxeak geltoki- ari aitzinatuko dizkio horretarako bi milioi libera berri, gero berriz eskuratu dituenak. Eta, azkeneko gerraz geroztik geltoki aitzinean dagoen blokau- za ere jauzarazi beharra dute eta ha- ren lekuan autoleku berri bat egin. Ez baita, segur, goizegi izanen.

IDORTEAK EGIN DU KALTERIK BAZTERRETAN

Idorteak egin du kalte haundirik bazterretan. Gure eskualdeak, Pirineo mendialde osoak bezala, ez du hanbat ondorio txar jasan behar izan aurtengo idortea gatik. Egia esan, pentze eta mendiko alapideak egun sekulan bezain eder daude. Mahasti eta arto lan- dak halaber.

Ez da ordea, horrela izan Europako bazter guztietan, hala nola frantses es- tatuko beheralde horretan.

Gobernuak hiru eskualdetan zatitu du estatuko lurraldea. Idorteak jo du- naren arabera. Omen. Gobernuak bere lehen diru laguntzak arabera bana- tzea erabaki du. Sistimak nahi duenez, ordea, beste behin gehiago, laborari haundia izanen da gehienik lagundua, hots, idorteari buru egiteko ahalik haundiena zuten laborariak.

Dena den, lehen diru laguntza horrek ez du laborari jendearen gogoia osoki lasaitu, zeren laborari erakundeek be- ren kexua eta haserrea plazara ager- tu baitute duela zenbait aste. Ekintza horren bitartez, frantses estatuko la- borariak erakutsi nahi izan dute zein gertu dauden berriz ekintza gogorrena- ri lotzeko, baldin hilabete honen 29an Gobernuak eginen duen bilkuran har- tuko dituen erabakiek ez badituzte zu- zenak kausitzen.

Laborantzagiegik edo laborantzako gelek egin ikertzeen arabera, orohar, hamar miliar libera berritarra helduko da idorteak egin kalteen gastua. Gas- tu horren estaltzeko behar den dirual- detik zati bat zerga berri bat emanez pentsatzen du lortzea gobernuak. Eta nola, denek dakigunez, munduko zer- ga-sistimarik ez-zuzenena baitu frantses estatuak, zerga berri hori jende langi- leak beharko du arabera, gehienik ja- san!

EUSKAL MUSIKARIRIK EZ DUTE EZAGUTZEN...

Hamar bat urte hontan, itsas hegi honetako jaun musikazale batzuek era- tzen dute ofizialki «Musique de septem- bre» deitzen duten musik-hilabetea. Eta nola muntatzaileetan ez baita itxu- ra guztien arabera euskaldunik, edo behintzat euskal kulturadunik, berez doan gauza da euskal musika agertze- rik programan ez sartzea.

Herriz kanpoko musikariak ezagutu eta guretu behar ditugula bistan den zera da. Baina, egin behar dugu gure- ak ukatu gabe.

ZABAL LIBURUDENDA PLAZTIKATU ONDOKO ELEAK

Zabal liburudenda plaktikatu ondo- ren esan mesan frango erabili da baz- terretan. Biarritzko alkate jaunak ere, beti bezala, bere gisako zerbait elasu- ri ateratzeko beharra senditu du, irail honen 6an herriko etxeko kontseiluko bilkuran mintzatu delarik. Han esan duenarekin sinetsarazi nahi ukan du Zabal liburutegiko langileak, gertatu zaien plaktikatzeaz, guti edo aski ho- bendun direla.

Liburutegi horren kudeatzaileek «Sud-Ouest» egunkarian ihardetsi dio- te esanez, haien lana kultur lan hutsa izan eta dela, eta, Zabal liburudenda ez duela politik alderdi edozeinekin lo- turarik, beronen lana eta helburua eus- kal kultura ireki baten zabaltzea baita. Bestalde, frantses alderdi sozialistak,

P.S.U. alderdiak EHAS-ekin batera eta frantses alderdi komunistak, beren go- goaren berri agertu dute egunkarietan, espainol frankist eta haien laguntzaile- en kolpetxarra gaitzetsiz eta frantses poliziak gaitztaginen hatzimateko era- kasten duen lehia eskasa gogorki ziri- katuz.

errenteria

ELKARTEEN KOORDINADORA

Beharrak eraginda, elkarteen koordi- nadorak azkenorduko hitzaldi bat era- tu zuen herriaren problematikaz hil honen 10erako Xenpelar aretoan ema- teko asmotan.

Gobernuaren baimena lortu zuen. Udalak berriz, aretoaren baimenaren eskaera ezeztu egin du. Ezeztutzea de- la-bide, hitzaldia atzeratu egin du.

Momentu hontan ez dakigu noiz eta non izango den.

GAU IKASTOLA

Zeruko Argiako lehengo asteko alean azaldu zen bezala, hil honen 13tik 18ra Xalbador Garmendiak ikastaro bat eman du Fomento Cultural elkarte- an. Aditza, deklinabidea, atzizkia eta jo- kera aztertu dira batipat. 20tik 24ra, gau ikastolako irakasle batzuen zuzen- daritzapean, metodologiazko zenbait puntu aztertuko dira. Ikastaro hau bailarako gau ikastolako irakasleen tzat, batez ere, dago eratua.

Datorren ikastaroan parte hartu na- hi duten ikasle berriek, hil honen 24ra arte, 8etatik 10etara Ibai-alde eta Erein- tza elkarteetan izena eman dezakete. Ikastaro hau euskera ikasi edo hobe- agotu nahi dutenentzat zuzendua dago.

Xehetasun gehiago nahi dutenek azal- du daitezke lehen aipaturiko elkarte- tatik.

deba

Giro bihurri bezain gordinean sortu zen ikastolan, zuzendari, irakasle eta batzordearen arteko etena herriko es- ames bihurtu da. Batzordea berritzera- koan iritzi desberdinak agertu ziren eta zenbait, erlijio arazoaz baliatu zen jende mordo bat bereganatzeko.

Batzar Nagusitan sekulan ez da azal- du izan honelako kezkarik gurasoen artean. Orain zenbait mihi-gaitzok etxe, plaza eta kale bazterretan gezu- rrezko salaketa hau egin du. Horren aitzakian beste zenbait egiazko premia zokora ditu: titularidadea, bazkideen ahalaria, tokirik eza, ikastolako erdal, giroa eta abar.

Norbaiten izena erlijioaren aitz- kian kupida gabe baztertu dutenek ez dute lotsarik eta erlijioari mesede gu- txi egin diote.

Eta bere kabuz bakarrik erabakiak hartzen dituen erretoreaz zer esan? Batzar Nagusian erabakiak hartzea ez ots da hobe? Denan artean aztertu eta erabaki behar ditugu ikastolako gorabeherak. Bakarka ibiltze hori jaun- txokeria haundia da.

arrasate

ARO BERRI BATEN BILA

Abuztuaren 30ean eskutitz edo zirkular bana bidali diegu Lenitz Ibarreko erakunde gehienoi. Bertan, prest gaude la edozein motatako berririk emateko genion. Berdin zaigu berria: garrantzitsuena ematea da.

Guztiokin kontatu nahi dugu eta ez dugu uste, gure borondatez, inor bazterturik geldituko denik.

Baina guztiokin kontatu nahi dugulako guztion laguntza beharrezkoa zaigu. Eta haxe da guk eskatzen duguna.

Baldin edonork zerbait badaduka jakin erazteko esan diezagula eta guk, zutabe hauen bitartez, ahaleginduko gara berria zabaltzen. Egin dezakegula badakigu jakin. Beraz, egin dezagun.

Elkar dezagun indarra euskal gizarte hobe baten alde eta denok irtenen gara garaile.

BESAIDE ELKARTEA

Arrasateko Mendizaleen Elkarre honek, bere zuzendariaren bitartez, ondoko berriak bidali dizkigu, gure eskariari erantzunez.

Hilaren hemeretziaren eta Besaideko Oroitkailuan XXI-garren Oroipenaren Eguna ospatuko da. Goizeko hamarke-tan Euskal Herriko mendizale hil da-koen aldeko Meza. Ondoren Euskal Herriko Federazioaren Lehendakari izan zenari, Patxi Iriondo Lizarralde alegia, Espainiako Federazioak emandako urrezko medaila jarriko zaio.

Hogetaseian, berriz, Andoaingo Eus-kalduna M. E. taldeak Herrialdeko III Gaztedi Ibilaldia antolatu du. Parte hartu nahi duenak Elkarrearen helbi-detik, Garibay, 5, igaro behar du. Han Ibilaldiaren arautegia emanen zaio bai-ta mendian ibiltzeko oinarritzko konzep-tuak ere. Ibilaldia taldez egiten da eta talde bakoitza hiru gaztek osatzen du-te, 14 urtetatik 18 arteko gaztek hain zuten. Andoaingen klasifikatzen direnek Itsasaldeko III Ibilaldian parte har de-zakete.

Egun berean, Elkarre honek Txarla-zorako txangoa eratu du. Abiadura Iza-rratik (Araba) eginen da Orduñan bu-katzeko. Joan nahi duenak bere izena lehen baitlehen eman dezala gorago esandako helbidean.

itsasondo

LAN-URTE BERRIA

Berriro ere ekin beharrean gara la-

nari. Egunoroko borrokari. Aldapa go-ra gertatu arren.

Hartarako, borrokari ekiteko orduan, mesedegarri izaten omen da geure au-rretik ukan ditugun borrokariak go-goan hartzea.

Halatan, eta gurasoek eskaturik, Irailaren 19an, eguerdiko ordu batean, Larraitzen, Eustakio Mendizabal eta berau bezalatsu hil direnen alde Meza emango da.

Zale guztioi doakizue gomite beroa.

Donostia

ZEZEN SUZKO JAIALDIAN

Parte Zaharreko Hauzo Elkarrearen eskutitz irikia.

Joan den igandean, hilak 4, arratsaldeko 9 1/4 etan, Euskal Jaiak zirela ta 1.000 ren bat pertsonak betetzen zuen konstituzio-enparantza. Txistula-rien azken saiaketa zela eta, guraso guztiak neska-mutikoak bildurik, ume-kotxeak eta guzti, arkupeetara bildu ziren babes bila, zezen-suskoaren zai.

Ez zen, ordea ohizko zezen-suskorik azaldu, poliziako bi jeep eta mi-krobus bat baizik. Kotxeetatik, esku batean porra eta bestean metrailleta ala fusila, kaskoa, bisera ta guzti zutelarik, berrogeiren bat «orden zain-dari» jetxi zen. Orden-zaindariok, besterik gabe, jendearen kontra jauzi zi-ren, nori jotzen zioten kontutan hartu gabe, ezker eta eskubira joka, eta plazako beste izkinetik ihes egiten zutenei tiroka. Kontatu zituen norbait-ek, 15 tiro haina bota zutela esan digu.

Sortu zen ikara, ezin konta ahalakoa izan zen: Zenbait emakume ume-kotxeak bultzatzen, gurasoak beren seme guztiak bildu nahiz, jendea lu-rrean garrasiak... Jende guztia ihes egin nahiz, plazatik hanka eginez ba-tzuok, atarietan sartu nahiz besteok.

Hara ikara: Dozenaka jende, ume-hotxe ta guzti, etxe-atarietan sartu nahiz, erori zanpatutako umeak nerbio-atakeak, histeria...

Ez zen hemen bukato gertakaria, ordea; orden-zaindarien metralleta es-kuetan, jendea atarietatik atera-erazten saiatu baitziren. Ihes egiterik ez zutela ikusirik, haundiagotu egin zen jende honen ikara.

Mota guztietako gertaerak ikusi genituen: Baroja inprimategiaren on-doan, senar-emazte batzuk poliziak batekin hitzegiteko ausardia izan zuten. Poliziak, kulatarekin mehatxatu ondoren, atzera egin eta fusileko sarraillari eraginda, «disolbitzeko» agindu zien.

Ez dakigu, disparoak gomaz ala berunez egin ziren. Ez dakigu ere zau-riturik izan ote den, ala ez. Badakigu, ordea, han bizitutako ikara ta aro-rrua ez zaizkigula bat-baten ahaztuko.

Plazak, noski, basamortua ematen zuen 5 minutu barru; erresistentzia-rik ez zen gertatu, lehenago ordena-hauste tipienarik gertatu ez zen beze-laxe.

Parte Zaharreko Mauzo-Elkarre HAUZOAK, hauzokide guztien eta do-nostiar ororen sentipena kasu honetan bakarra uste izanik, Polizia-Har-matu Indarren jokaera honen aurrean, bere gaitzespena agertzen du.

Ez da hau, gure txokoan honelako gertakariak gertatzen diren lehenengo aldia. Gogora ditzagun San Sebastián bezpera, Kalderero-eguna, Abuztuko Birjiñaren bezpera, gure txokoak sufritu behar dituen itxipen eta eraso guztiak.

HAUZOAK, haxe uste du: honelako gertakariak ez dutela berriro ger-tatu behar eta Polizia harmatuen ekintza hoi erantzunkizuna, errespon-sabilitatea dutenek, jokaera ez-ulergarri honen zergatia azaldu behar du-tela, gutxienez.

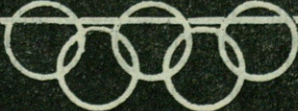
Bide batez, Donostiako udaletxeari eta C.A.T.-eri, Euskal jaien antola-tzailea denez gero, ekintza hauen aurrean beren jarrera, ager dezaten dei-tzen diegu.

Donostian, 1976eko Irailak 6
ASOCIACION DE VECINOS DE LA PARTE VIEJA
«HAUZOAK» — SAN SEBASTIAN

deportes

Jator jantzi
nahi baduzu

Elizondo

kirolak

Avda. España, 4
DONOSTIA

Orixe eta Mirande:

Euskal munduaren meza bezperak

«Abismua, firmamentua, reptila, realitatea, aktibitatea, positibua, negatibua... Zer da ori? Euskeraz ederki esan ditezken gauzak».

ORIXE

«Ariman sinesten badut, Jainkoetan sinetsi beharko ote dut? Nere ustez, hauzi oso desberdina da. Neretzat, nere arima aski zait».

YON MIRANDE

Pederastia bekatu balitz, *bekatu* hitzaren sal-neurria aztertzen hasiko ginatekeen atzo. Eskuindar izatea *astakeria* balitz, astakariaren mugak eta hesiak neurtuko genituzkeen herenegun.

Horrela dea?

Horrela zen. Gaur egun, zorionez edo, pederasta baten inguru-mingurua aztertu nahi genuke, eta baita eskuindar baten sozio-ekonomiko-egoera-konkretu-eraginkor-ausarta ere. Ez da, beraz, jokaera baten kausa, jokaera beraren ardatza baizik aztertu nahi genukeena.

Esaera zaharrak dioenez, aski bai omen du begi bat zaldunak, baina ehun ez omen ditu sobera erostunak.

Eta jokaera bakoitzak egoera pertsonal intrasferible bat dakarrenez, nortasun bitxi eta aldaezin joria datorkigu begietara. Adimenera batipat.

Bapatean irakurriak baititugu Joxe Azurmendiren Orixeri buruzkoa, eta Yon Miranderen hain beharrezkoak genituen lan hautatuak. Eta bi irakurgaien jira-bira eliptikoan dabilzkit uler-nahiak.

Behar bada, eskema soila da hase-rakoa, eta ez du aztertu nahi nuena izorratu besterik egiten. Eskemizatu, atomizatu. Gure herrian hainbat edaten den «103 etiqueta negra»-ren seinale nabaria. Arindu eta bapatean despersonalizatu. Pederasta eta eskuindar, edozein adjetibaziok, kalifikatzaile denean, mundu bat hersten du, bertan behera lagatzen.

Edozein adjetibaziok baitu gugan zer-ikusirik. Aztertu nahiko genituzkeen idazle on kasuotan bezalaxe.

Bi mundu desberdin uztartzeak ez du mundu hoiekin zer ikusirik, mundu hoi-tatik parte hartzen dutenen pertso-nekin baizik. Beraz, Orixek nahi ote zuen benetan, eta Mirandek nahi ote zuen benetan gure imajina lortzerik? Bien arteko kontraesana, belaunaldi bereta-ko izanik, bi mundu marginatu agertzen ote dizkigu ala bi mundu uztartu, lotu, puska-ezin? Dialektikaren lehen pauso-tan zehar, gure herriaren zerbitzuan. Interpretatze hau posible ote?

Eta, ene ustez, hemen datza kakoa. «Meza-bezperak» eta «Haur besoeta-koa». Ah! baina egoera ez da hemen amaitzen, ez itotzen. Arestian esana dut, literaturaren konzepzioak gizon baten lana, ekintza eta bizitza muga-tzen dituela.

Yon Mirandek esaten digun bezala:

Liberté, Egalité eta Fra-ternité. Ai! hiruor gezur horik egiak balite! Trala-lalalala! egiak balite!

Idazle bat mundu baten adierazpen da. Mundu baten ikerle. Mundu baten «mediub» aztoratu.

Biak, bai Orie, bai Mirande, izan di-tugun beren munduen adierazpen, iker-le, medium. Garai berdineko bi mun-du desberdin. Euskal Herria ez zen ho-rregatio, monolitiko. Eta hauxe izan da —eta da— gugandik uxatzen kosta zai-gun dogmakeria romantikoa.

Eta ondorena erraza zaigu: bien jo-kaera ez da Euskal Herriko bi mundu desberdinen azalpena baizik. Kontrae-sanean bizi ziren, bizi zaizkigun bi mun-du kontra-jarrien ispilu.

Bizi zaizkigun; hala ere, badirudi gu-re belaunaldiak, onerako ala txarrerako, bere bide politikoa hautatuxea due-la. Badirudi kontraesanean jarriko di-tugun munduak gaur egun, orain hoge-i urtetako haitatik desberdin izango zaiz-kigula. Eta beharko izan desberdin.

Tamalez, analisisa guztiak alferrika-koak dirateke, edozein egoeratan aur-kitzen ditugun bi mundu desberdin hoi-en erakusle ez balira. Zeren alderdi guztietan gertatzen zaiguna da:

Politikan, Euskal Herria uniformea ez dela ahazten dugunean, ekonomian, zenbait beso indartsuen nora-ezina baz-terturik dadukagunean, sozio-mailan, bi mundu arras diferente herri bateta-ko plazan talde bakoitzak bere erara txikiteatzen duenean, hizkuntza mail-an, ezaguna den *agur, encanto* entzu-ten dugunean.

Bi mundu arras desberdin, baina lo-tu beharrezko. Agian, egun batez, el-karri joka hasiko garenean, elkarri adarka, elkarri tiroka, elkarri erasoka, elkar hiltzen hasiko garenean, ez *ginen konturatzen* aldarrikatuko dugu. Agian, deno ito zaigunean, bi mundu desber-dinen ulert-ezinez zokoratzen gaitue-nean, bakoitzaren bere ez den mundu-ari emango dizkio eta eman nahi izan-go dizkio jipoiak.

Gogorra baita, adibide soilez, 1906-an Mirandek Euskaltzaindiak postura garbi bat hartzen ez bazuen erdaraz idazten hasiko zela esatea. Gogorra baita orixek gazteen mugimenduari gi-bela eman, eta hauzia bertantxe amaitu nahi izatea.

Gogorra baita.

A. LERTXUNDI

IHARDUNAK

Joan zen asteen azaldu genuen hainbat ospakizun ez da egin. Aste honetan Urretxuko jaien egitaraua jaso dugu, baina oraindik festa girorik ez dagoenez gero, ez dugu horrelako ezer argitaratu.

IKASTALDIK

Ordiziako ikastolan, 25ean, goizeko 9etatik 2ak arte, O.H.O.ko lehen aroan euskara mailakatu: aditzak deklinabidea, egiturak eta hiztegia. Xabier Mendigurenek emango du klase hau eta euskara maila hoietan irakasten ari direnak, gonbidaturik daude. Ez da matrikulatu beharrik, baina norbaitek zerbait argitu nahi balu, deitu beza Ordiziako ikastolara, tfno. 881213.

Donostiako E.U.T.G.en, irailaren 27tik urriaren 2ra, iluntzeko 7,30etatik 10,30-tara, euskara irakasten ari direnentzat erdi mailako ikastaroa. Xalbador Garmendiak emanen du eta Donostia eta inguruetak irakasleentzat izango da. Zerbait gehiago jakin nahi izanez gero, deitu Gaueskolen Elkartera, Tfno. 418050.

Zumaiaiko «Aita Mari» ikastolan, urriaren 4tik 9ra, aurrekoa bezalako ikastaro bat izanen da, Orio, Zarautz, Getaria, Oikina eta Zumaiaiko irakasleentzat. Gaueskolak eraten du hau ere, eta zehaztasun gehiago jakiteko deitu lehen emandako telefonora.

SORTERRIAREN ALDE

Alfonso Irigoyen

LIBURUAK

Tekniko-Industrial Hiztegia, erdara-euskara. DANOBAT kooperatibak argitaratu du eta dohan banatzen da. Norbaitek eskuratu nahi badu, eska beza helbide honetara: DANOBAT, S. Coop., Polígono Industrial de Arriaga, ELGOIBAR (Gipuzkoa). Hiztegi txikia da, baina oso baliagarria.

IRAKUR-5, Anjel Lertxundi, Josu Arriabalaga eta M.ª Pilar Martiartu. GERO. 174 orrialde.

Lehenengo lanari jarraituz, hemen agertzen zaigu 5. alea, ikastolen onuragarri. Gal askoz hornitua dago.

Sorterriaren alde, Alfonso Irigoyen. KRISELU. 109 orr., 225 pta.

Antzinako txinar esaera batek dioenez, gizakumeak hiru gauza egin behar omen ditu bere bizitzan zehar: seme bat izan, liburu bat idatzi eta arbola bat aldatu. Alfonso Irigoyenek burutuak ditu iadanik lehen biak behintzat, hiruetatik zailenak, segururik.

Sorterriaren alde deritza bere lehen liburuari, eta Donostiako KRISELU editorialak kaleratu du, bere abiada berriaren barrena.

Laurogei orrialde inguruan zehar, bilbotar euskaltzain honek bere autobiografia kontatzen digu harrapatuta batean. Irakurleak ez dezake jakin, noski, egileak zenbat denboratan idatzi duen bere «diskursoa», baina haren estilo azkar, bizi eta zehatzak, batetik, eta kapitulu banaketa ezak, bestetik, gau luze-ren batetan idatzia dela antzemanten du, nahiz eta praktikan horrelakorik posible ez dela suposatuz.

Alfonso Irigoyen 1929 urtean jaioa dugu, eta, geroztik, hasi gerratik, gerra ostetik eta ondoko euskal kulturentzaren hastapenetatik, amaikatxo gorabehera gertatu da gure Herrian gaur egun arte.

Hoitako hainbat eta hainbat hurbiletik ezagutu du Irigoyenek, eta bere ikuspegi pertsonala eskaintzen digu, lorturik ala ez, eginahalako objektibotasun batez behintzat, iritzi emale baino, kontu-kontuari.

Euskal filologo honek fitxak, datoak, gertakariak eta izen-deiturak gogora etorri-ala agertarazten ditu, bestelako azalpen lagungarri askorik gabe. Ondorioz, haren historiakoaren irakurketa ulergaitz gerta dakiok euskal munduko pertsonaia eta gertakari konkrituak alde zuretik ezagutzen ez dituenari.

Liburu guztiz irakurterraza, bestalde, ironiazko zenbait pasarte azertaturekin. Irakurle multzo batentzat epe batetako lekuko aparta suete daiteke. Beste multzo batek ez dio, ordea, argitaratzeko justifikapenik ere bilatuko.

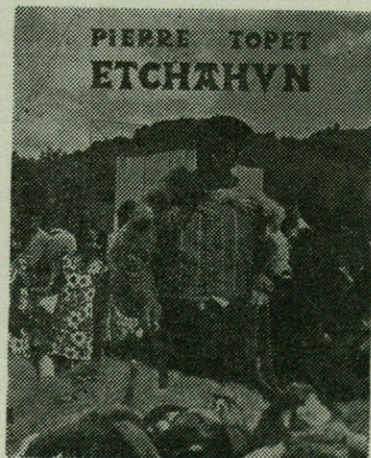
Egilearen beraren poema batzuk osatzen dute haren lehen argitarapen hau.

DISKOAK

Eusebio Bilbao, «Durangoko itsua». COLUMBIA. 300 pta.

Soinujole honen bigarren L.P.a da. **Pierre Topet**, «Etchahun». EDIGSA. 375 pta.

L.P. honetan Iparraldeko talde batek kantatzen du.

Amodioa

Amodioa, zugana nator
malko batzuk ixurtzera
berdin pozezko sentimentuak
zure berotan urtzera
zugana nator merezi duzun
esker ona bihurtzera
zugana nator zere alderdi
bikoitz denak agurtzera:
zuk sortzen duzu gizona eta
zuk sartzen duzu lurpera.

Zu zeralako zenbait poetak
astindu izan dun luma
abeslariak gogozko zaitun
gai atsegin da kutuna
zure aurrean bihotz gogorra
ere jartzen da biguna
Gure Jainkoak maitasunaren
oinarri jarri diguna
Baina zenbati ekar diezun
argitzen ez den iluna!

Argi islada bat bezala da
amodioan jaiotza
bizi tokitzat hartutzen duzu
zuk gizonaren bihotza
eta gustora daramaki hark
ezar diozun morrontza
baina badaki inoiz bihurtzen
kabi hori arras hotza
orduak gogor astintzen duzu
zeure ezpata zorrotza.

Amodioak ekar lezazke
ondorio zabalenak
maite-indarrak xuxpertzen ditu
personarik makalena
bere altzoan izaten dira
larre goxo, epelenak
baina badaki harro-puztutzen
gizonikan apalena
eta burua galtzen ere bai
izan denik kabalenak.

Amodioa gai genuela
lagun batzuei lenguan
esaten nien esaera bat
nedukiala goguan:
historia da gupil haundi bat
dabil etorri ta jua,
mudantza asko ez dagoela
atzotik gaurra munduan
larrosa beti egon ohi da
arantza baten onduan.

Amodiozko geza-gaziak
ez naiz probatu gabea
hasten denean edozein duzu
umila eta noblea
gero okertzen badira gauzak
hura izate pobrea!!!
holakuetan aguro moztu
ez al da askoz hobea?
berealaxe gozatzen data
sufritutako doblea.

Amodioan oinharria da
bihotzeko fintasuna
berealaxe usteltzen duna
hitzezko laguntasuna
Ezer bada amodioa da
gizonaren ondasuna,
neretzat behintzat lortu dut eta
deseo nun maitasuna
gaur zoriona eskutan daukat
baldin badut osasuna.

Maitasunaren bidean

1

Amorioa duzu izena, bai eta ere maitasuna.
Hamar bertsotan adieraztera noa zure nortasuna.
Hain da aberatsa eta bitxia zuga gordetzen duzuna,
kantuzko lana hasi aurretik beldurreb lotzen nauczuna.
Bakartadean ibili gabe nora ezaren erdian,

2

Bakartadean ibili gabe nora ezaren erdian,
amorioak ifintzen gaitu bide zabal pozkarrian
eta eragiten besteengana harremanezko gurdian.
Bere antzeko gidari onik ba ote dugu ludian?

3

Amorioak murgiltzen gaitu ametsezko itsasotan,
abiarazten etengabeko dantza zoroen pausotan.
Zer pozkario atseginaren uhinen mila besotan!
Nola daiteke zentzudun iraun hain zurrumbilo gozotan?

4

Amorioak urrez jazen du maiteminduen bizitza,
egun txintaren argi berriak nola goizaren ihintza.
Harremanaren baitan sortzen da berbirtzailea den hitza.
Berak bakarrik senda lezake bakartadearen gaitza.

5

Uholdearen urek hibaia bere bidetik bezala,
amorioak bere indarrez gainez atera nazala,
nigan dagoen herstuasuna betiko zabal dezala,
ea erabat urruntzen dudan bakartadezko itzala.

6

Iturri oneko ur gozoa ere bihur daiteke gazia.
Zorioneko sorgina, hainbat malko isur erazia!
Zer dela eta argi zuria, ilunetan nahasia?
Bizitzak bere baitan darama heriotzaren hazia.

7

Amorioak badu batzutan armiarma baten antza:
bere itzalean hasi du hainbatek askatasunaren dantza,
sarez lotua aurkitu gero, hura itolarri latza!
azken finean galtzeko osorik libre izateko esperantza.

8

Harremanetan ihardunik ere, hainbat da bakartadean,
norberarena beti zeozer gelditzen baita gordean.
Zalantzak ditu galderak sortzen, utziz zintzilik aidean.
Segurantzarik ezin da lortu maitasunaren bidean.

9

Arrisgurik ez duen biderik inork bai ahal du ikusi?
Edo gauarik gabeko egunik non dagoen erakutsi?
Zorioneko amorioa, zure itzal eta guzi,
eraiki zaitez nere bizitzan gidari eta nagusi.

10

Bertso mugatuz nola osoki mintzatu hain gai bikainez?
Beldurrez nintzen desegokiak ez ote ziren tamainez.
Gertatu ere horrela dira eta egin dute gainez.
Langileari dagokiona jasoko ahal dut ordainez!

MAITEMIN

Zein ederra den maitatutzea!!!
eta maitatua izan,
gauz serioak ez ditzagula
hartu hutsaren peskixan,
amodioa ez da sortuko
ezkondutzean elizan,

aurrez behar du ongi landua
ohituraz «BAI» ez esan,
zimendu txarren gainen altxata
gero frakasa ez dezan.

ELORRI-ARANTZA

Sounder, udarea bezain gozoa.

Gustagarria, bizia,
samurra da Sounder.
Tekladu bakarra,
eta eskuin hutsez
melodia osoa

jotzen du
Botoi bakarra eta
ezkerreko behatz batez
akonpainamendu osoz laguntzen du.

Aho-gozatzen den
musika da Sounder
Udarea bezala!

Triste aldian alaitzeko
eta alai aldian jolasteko
balio du.

Edozer jotzen du,
eta musika-tresna guztien
hotsak ateratzen ditu.
Ez da musika jakin beharrik.

Udarea bezain merke eros daiteke.
Hilean 1.500 eta zeurea duzu.

SOUNDER

BENGOA

Elektronikoetan munduko markarik onena.

Herriarekin. Herriarentzat

Caja Laboral.

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**